

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS
DHOMAT E SPECIALIZUARA TË KOSOVËS
SPECIJALIZOVANA VEĆA KOSOVA

PRAVILNIK O POSTUPKU I DOKAZIMA PRED SPECIJALIZOVANIM VEĆIMA KOSOVA

(usvojen 17. marta 2017, revidiran 29. maja 2017,
izmenjen i dopunjen 29. i 30. aprila 2020.)

uključujući

POSLOVNIK O RADU SPECIJALIZOVANOG VEĆA USTAVNOG SUDA

(usvojen i stupio na snagu 21. jula 2017,
izmenjen i dopunjen 13. marta 2020.)

DEO I PRAVILNIK O POSTUPKU I DOKAZIMA PRED SPECIJALIZOVANIM VEĆIMA KOSOVA	1
POGLAVLJE 1 OPŠTE ODREDBE	1
Pravilo 1 Obim primene i stupanje na snagu	1
Pravilo 2 Definicije	1
Pravilo 3 Autentičnost teksta	5
Pravilo 4 Tumačenje Pravilnika	5
Pravilo 5 Postupak u slučaju pravne praznine u Pravilniku	5
Pravilo 6 Nepoštovanje Pravilnika	5
Pravilo 7 Izmene i dopune Pravilnika	5
Pravilo 8 Radni jezici	6
Pravilo 9 Izračunavanje i promena rokova	7
POGLAVLJE 2 ORGANIZACIJA I UPRAVA U SPECIJALIZOVANIM VEĆIMA	8
Odeljak I: Interno funkcionisanje Specijalizovanih veća	8
Pravilo 10 Plenarna sednica	8
Pravilo 11 Kvorum i glasanje	8
Pravilo 12 Konsultacije predsednika sa sekretarom i specijalizovanim tužiocem	9
Odeljak II: Veća	9
Pododeljak 1: Predsednik	9
Pravilo 13 Funkcije predsednika	9
Pravilo 14 Zamena predsednika	10
Pododeljak 2: Sudije	10
Pravilo 15 Predsedavajući sudija	10
Pravilo 16 Prvenstvo	10
Pravilo 17 Sudija izvestilac	10
Pravilo 18 Rezervni sudija	11
Pravilo 19 Odsustvo sudije	11
Pravilo 20 Izuzete ili diskvalifikacija sudije	11
Pravilo 21 Ostavka ili smrt sudije	12
Pravilo 22 Uklanjanje sa liste i disciplinske mere	13
Odeljak III: Sekretarijat	13
Pododeljak 1: Opšte odredbe	13
Pravilo 23 Dužnosti sekretara u poslovima pravosudne podrške	13
Pravilo 24 Evidencija o sudskim postupcima i čuvanje dokaza	14
Pododeljak 2: Branioци i zastupnici	15
Pravilo 25 Imenici branilaca i zastupnika	15
Pravilo 26 Imenovanje i dodeljivanje branilaca i zastupnika	15
Pododeljak 3: Pružanje zaštite i podrške svedocima	16
Pravilo 27 Zaduženja sekretara u vezi s pružanjem zaštite i podrške svedocima	16
Pododeljak 4: Služba ombudsmana	17
Pravilo 28 Opšta odredba	17
Pravilo 29 Uloga i funkcije ombudsmana Specijalizovanih veća	17
POGLAVLJE 3 ISTRAGA	19
Odeljak I: Istražne radnje	19
Pododeljak 1: Opšte odredbe	19
Pravilo 30 Opšta odredba	19
Pravilo 31 Minimalni mehanizmi zaštite opšte prirode	19
Pravilo 32 Čuvanje, skladištenje i zaštita materijala prikupljenih ili zaplenjenih na osnovu pravila 34 do 41	20
Pravilo 33 Vraćanje ili uništavanje materijala prikupljenih ili zaplenjenih na osnovu pravila 34 do 41	20
Pododeljak 2: Specijalne istražne radnje	21
Pravilo 34 Uslovi za preduzimanje specijalnih istražnih radnji	21
Pravilo 35 Specijalne istražne radnje po odobrenju panela	22
Pravilo 36 Specijalne istražne radnje po nalogu specijalizovanog tužioca	22

<i>Pododeljak 3: Pretres i plenidba</i>	23
Pravilo 37 Pretres i plenidba po odobrenju panela	23
Pravilo 38 Pretres i plenidba koje vrši specijalizovani tužilac	24
Pravilo 39 Izvršenje pretresa i plenidbe	24
<i>Pododeljak 4: Druge radnje</i>	25
Pravilo 40 Ekshumacije i obdukcije	25
Pravilo 41 Uzimanje bioloških uzoraka radi veštačenja	26
<i>Odeljak II: Prava lica tokom istrage</i>	27
Pravilo 42 Opšta odredba	27
Pravilo 43 Prava osumnjičenog tokom istrage	27
Pravilo 44 Snimanje ispitivanja osumnjičenog	28
Pravilo 45 Priznanja	29
Pravilo 46 Obezbeđenje informacija	29
Pravilo 47 Okončanje istrage	29
POGLAVLJE 4 SUDSKI POZIVI, HAPŠENJE I PRITVOR	30
<i>Odeljak I: Opšte odredbe</i>	30
Pravilo 48 Osnovna načela	30
Pravilo 49 Sudski pozivi i drugi nalozi	30
Pravilo 50 Dovođenje u Specijalizovana veća	30
Pravilo 51 Odšteta za protivpravno hapšenje ili pritvor	31
<i>Odeljak II: Hapšenje</i>	31
Pravilo 52 Naredba za hapšenje koju izdaje specijalizovani tužilac	31
Pravilo 53 Nalog za hapšenje koji izdaju Specijalizovana veća	31
Pravilo 54 Međunarodni nalog za hapšenje koji izdaju Specijalizovana veća	32
Pravilo 55 Izvršenje naloga za hapšenje	32
<i>Odeljak III: Pritvor</i>	33
Pravilo 56 Sudski pritvor	33
Pravilo 57 Preispitivanje i ponovno razmatranje sudskog pritvora	34
Pravilo 58 Interlokutorna žalba na sudski pritvor	34
Pravilo 59 Zaštita zakonitosti protiv pravosnažnih odluka o sudskom pritvoru	34
Pravilo 60 Smrt pritvorenika	35
POGLAVLJE 5 ODREDBE KOJE SE ODOSE NA POJEDINE FAZE POSTUPKA	36
<i>Odeljak I: Opšte odredbe</i>	36
Pravilo 61 Nadzor nad odvijanjem postupka u sudnici	36
Pravilo 62 Dužnosti specijalizovanog tužioca	36
Pravilo 63 Zloupotreba postupka	36
Pravilo 64 Neodgovarajuća pomoć branioca ili zastupnika	37
Pravilo 65 Neizvršavanje naloga panela	37
Pravilo 66 Sredstva za vezivanje	37
Pravilo 67 <i>Amicus Curiae</i>	38
Pravilo 68 Odsustvo optuženog	38
Pravilo 69 Lekarski pregled osumnjičenog ili optuženog	39
Pravilo 70 Smrt optuženog	39
Pravilo 71 Privremene mere za obezbeđenje sredstava	39
Pravilo 72 Ubrzani postupak	40
<i>Odeljak II: Mesto postupka</i>	40
Pravilo 73 Sudska delatnost van sedišta Specijalizovanih veća	40
Pravilo 74 Terenske posete i pristupanje svedoka sudu van sedišta Specijalizovanih veća	40
<i>Odeljak III: Podnesci i odluke</i>	41
Pravilo 75 Zahtevi i drugi podnesci	41
Pravilo 76 Rokovi za predaju podnesaka	41
Pravilo 77 Interlokutorna žalba za koju je potrebno odobrenje	42
Pravilo 78 Većanje	42
Pravilo 79 Ovlašćenje za ponovno razmatranje odluka	42
<i>Odeljak IV: Zaštita svedoka i žrtava</i>	43

Pravilo 80	Zaštitne mere	43
Pravilo 81	Izmena zaštitnih mera	44
Odeljak V: Stepen tajnosti		45
Pravilo 82	Određivanje stepena tajnosti podnesaka	45
Pravilo 83	Određivanje stepena tajnosti dokumentacije o postupku i dokazima	46
Pravilo 84	Izmena stepena tajnosti dokumentacije o postupku i dokazima	46
POGLAVLJE 6 OPTUŽNICA I PRETHODNI POSTUPAK		47
Odeljak I: Optužnica		47
Pravilo 85	Dužnosti sudije za prethodni postupak pre potvrđivanja optužnice	47
Pravilo 86	Podizanje, ispitivanje i potvrđivanje optužnice	47
Pravilo 87	Uručenje optužnice	48
Pravilo 88	Javnost optužnice	49
Pravilo 89	Spajanje ili razdvajanje optužnice	49
Pravilo 90	Izmena optužnice	50
Pravilo 91	Povlačenje optužnice ili optužbi	50
Odeljak II: Prvo pristupanje sudu i izjašnjavanje o krivici		51
Pravilo 92	Prvo pristupanje optuženog sudu	51
Pravilo 93	Priznanje krivice	51
Pravilo 94	Sporazum o priznanju krivice	52
Odeljak III: Prethodni postupak		53
Pravilo 95	Dužnosti sudije za prethodni postupak nakon potvrđivanja optužnice	53
Pravilo 96	Statusne konferencije	55
Pravilo 97	Preliminarni podnesci	55
Pravilo 98	Predaja spisa predmeta pretresnom panelu	56
Odeljak IV: Jedinstvena istražna prilika		57
Pravilo 99	Opšte odredbe	57
Pravilo 100	Uzimanje vanpretresnih iskaza po odluci sudije za prethodni postupak	57
Pravilo 101	Dokazi koje prikupe pravosudni organi treće države	58
POGLAVLJE 7 OBELODANJIVANJE		59
Pravilo 102	Obelodanjivanje koje vrši specijalizovani tužilac	59
Pravilo 103	Obelodanjivanje oslobađajućih dokaza	59
Pravilo 104	Obelodanjivanje koje vrši odbrana	60
Pravilo 105	Privremeno neobelodanjivanje identiteta	61
Pravilo 106	Neobelodanjivanje izveštaja, memoranduma i drugih internih dokumenata	61
Pravilo 107	Zaštićene informacije koje ne podležu obelodanjivanju	61
Pravilo 108	Druge informacije koje ne podležu obelodanjivanju	62
Pravilo 109	Postupak obelodanjivanja	63
Pravilo 110	Neizvršavanje obaveze obelodanjivanja	63
Pravilo 111	Poverljiva komunikacija i informacije	63
Pravilo 112	Trajna obaveza obelodanjivanja	64
POGLAVLJE 8 UČEŠĆE ŽRTAVA U POSTUPKU		65
Pravilo 113	Priznavanje statusa žrtve koja učestvuje u postupku	65
Pravilo 114	Modaliteti učešća u postupku	66
POGLAVLJE 9 SUDSKI POSTUPAK		67
Odeljak I: Priprema i vođenje suđenja		67
Pravilo 115	Određivanje pretresnog panela	67
Pravilo 116	Vođenje postupka i statusnih konferencija	67
Pravilo 117	Konferencija za pripremu suđenja	68
Pravilo 118	Pripremna konferencija specijalizovanog tužioca	68
Pravilo 119	Izvođenje dokaza odbrane i pripremna konferencija odbrane	69
Pravilo 120	Javne, poluzatvorene i zatvorene sednice	70
Pravilo 121	Svedoci po pozivu strana u postupku ili svedoci po sudskom pozivu	70
Pravilo 122	Neodazivanje svedoka sudskom pozivu	71
Pravilo 123	Zastoj u postupku	71
Odeljak II: Glavni pretres		72

Pravilo 124	Početak pretresa	72
Pravilo 125	Uvodna obaveštenja optuženom	72
Pravilo 126	Uvodna izlaganja	72
Pravilo 127	Izvođenje dokaza	73
Pravilo 128	Dovođenje pritvorenog svedoka radi svedočenja pred Specijalizovanim većima	73
Pravilo 129	Završetak izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca	73
Pravilo 130	Odbacivanje optužbi	74
Pravilo 131	Završetak izvođenja dokaza odbrane	74
Pravilo 132	Dokazi po zahtevu panela	74
Pravilo 133	Zahtevi za dopunu dokaznog postupka	74
Pravilo 134	Završetak dokaznog postupka	75
Pravilo 135	Završna izlaganja	75
Pravilo 136	Završetak pretresa	75
Odeljak III: Dokazi		76
<i>Pododeljak 1: Dopuštenost dokaza i njihova ocena</i>		76
Pravilo 137	Opšte odredbe	76
Pravilo 138	Dopuštenost dokaza	76
Pravilo 139	Ocenjivanje dokaza za potrebe donošenja presude	76
Pravilo 140	Standard dokazivanja	77
<i>Pododeljak 2: Svedočenje, izjave i drugi dokazi</i>		77
Pravilo 141	Opšte odredbe o svedočenju svedoka	77
Pravilo 142	Izjave, ispitivanje i svedočenje optuženog	78
Pravilo 143	Ispitivanje svedoka	78
Pravilo 144	Ispitivanje putem video-konferencijske veze	79
Pravilo 145	Ispitivanje svedoka van mesta održavanja suđenja	80
Pravilo 146	Ispitivanje svedoka s posebnim potrebama	80
Pravilo 147	Ispitivanje anonimnih svedoka	80
Pravilo 148	Dokazi u slučajevima optužbi za seksualno nasilje	81
Pravilo 149	Svedočenje veštaka	81
Pravilo 150	Svedočenje saoptuženog	82
Pravilo 151	Samooptuživanje svedoka	82
Pravilo 152	Optuživanje od strane članova porodice	83
Pravilo 153	Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umesto usmenog svedočenja	83
Pravilo 154	Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umesto glavnog ispitivanja	84
Pravilo 155	Prihvatanje pismenih izjava lica koja nisu dostupna i lica na koje je izvršen uticaj	84
Pravilo 156	Usaglašene činjenice	86
Pravilo 157	Formalno primanje na znanje	86
Odeljak IV: Prvostepena presuda		86
Pravilo 158	Većanje o prvostepenoj presudi	86
Pravilo 159	Izricanje prvostepene presude	86
Pravilo 160	Status osuđenog lica	87
Pravilo 161	Status oslobođenog lica	87
Odeljak V: Odmeravanje kazne		87
Pravilo 162	Postupak odmeravanja kazne	87
Pravilo 163	Odmeravanje kazne	88
Pravilo 164	Izricanje presude o kazni	89
Pravilo 165	Novčana kazna	89
Pravilo 166	Mesto izdržavanja kazne zatvora	90
Odeljak VI: Reparacije		90
Pravilo 167	Upućivanje na parnični postupak	90
Pravilo 168	Nalog o reparacijama izrečen osuđenom licu	90
POGLAVLJE 10 ŽALBENI POSTUPAK		91
Odeljak I: Drugostepeni žalbeni postupak		91
<i>Pododeljak 1: Interlokutorne žalbe</i>		91
Pravilo 169	Određivanje panela Apelacionog suda za interlokutorne žalbe	91
Pravilo 170	Izjavljivanje interlokutorne žalbe	91

Pravilo 171	Suspenzivno dejstvo interlokutorne žalbe.....	91
<i>Pododeljak 2: Žalba na prvostepenu presudu.....</i>		92
Pravilo 172	Određivanje panela Apelacionog suda za žalbe na prvostepenu presudu.....	92
Pravilo 173	Opšte odredbe	92
Pravilo 174	Status lica do donošenja odluke po žalbi.....	92
Pravilo 175	Žalbeni spis	92
Pravilo 176	Najava žalbe	92
Pravilo 177	Sudija izvestilac u žalbenom postupku	93
Pravilo 178	Predžalbena konferencija	93
Pravilo 179	Žalbeni podnesci	93
Pravilo 180	Datum žalbenog pretresa	94
Pravilo 181	Dodatni dokazi	94
Pravilo 182	Većanje o žalbenoj presudi.....	95
Pravilo 183	Izricanje žalbene presude.....	95
Pravilo 184	Postupak odmeravanja kazne	96
Pravilo 185	Status oslobođenih i osuđenih lica po donošenju žalbene presude	96
<i>Odeljak II: Trećestepeni žalbeni postupak</i>		96
Pravilo 186	Opšta odredba	96
POGLAVLJE 11 VANREDNI PRAVNI LEKOVI.....		97
<i>Odeljak I: Ponovno pokretanje krivičnog postupka</i>		97
Pravilo 187	Zahtev za ponovno pokretanje postupka.....	97
Pravilo 188	Preliminarno razmatranje zahteva za ponovno pokretanje postupka	97
Pravilo 189	Odluka o zahtevu za ponovno pokretanje postupka	97
Pravilo 190	Žalbe na presudu posle ponovnog pokretanja postupka	97
<i>Odeljak II: Vanredno ublažavanje kazne</i>		98
Pravilo 191	Zahtev za vanredno ublažavanje kazne	98
Pravilo 192	Presuda po zahtevu za vanredno ublažavanje kazne	98
<i>Odeljak III: Zaštita zakonitosti.....</i>		98
Pravilo 193	Zahtev za zaštitu zakonitosti	98
Pravilo 194	Presuda po zahtevu za zaštitu zakonitosti	99
POGLAVLJE 12 SMANJENJE KAZNE		100
Pravilo 195	Obaveštenje od države	100
Pravilo 196	Opšta načela za smanjenje kazne	100
Pravilo 197	Postupak za smanjenje kazne	101
POGLAVLJE 13 PRVENSTVO, SARADNJA I SUDSKA POMOĆ		102
<i>Odeljak I: Opšte odredbe o saradnji</i>		102
Pravilo 198	Slanje i prijem dopisa u vezi sa saradnjom i sudskom pomoći	102
Pravilo 199	Zahtev za svedočenje lica koje se nalazi u pritvoru Specijalizovanih veća	102
<i>Odeljak II: Saradnja s Kosovom i sudska pomoć.....</i>		103
Pravilo 200	Opšte odredbe.....	103
Pravilo 201	Zahtev za izdavanje naloga za pružanje informacija, saradnje i pomoći	103
Pravilo 202	Nalog za pružanje informacija, saradnje i pomoći.....	103
Pravilo 203	Nalog za ustupanje nadležnosti drugih kosovskih sudova	104
Pravilo 204	Neizvršenje naloga za pružanje informacija, saradnje i pomoći ili ustupanje nadležnosti	104
Pravilo 205	<i>Non Bis In Idem</i>	104
Pravilo 206	Zamolnice za pravnu pomoć ili saradnju koje upućuju organi vlasti Kosova	105
Pravilo 207	Neobavezujuće dejstvo odluka drugih sudova	105
<i>Odeljak III: Međunarodna saradnja.....</i>		105
Pravilo 208	Sporazumi s trećim državama, međunarodnim organizacijama i drugim telima.....	105
Pravilo 209	Neizvršavanje sporazuma	106
Pravilo 210	Zamolnice za pomoć koje upućuju treće države, međunarodne organizacije i druga tela	106
Pravilo 211	Zamolnica za zaštitu saradnika i informacija	106
DEO II POSLOVNIK O RADU SPECIJALIZOVANOG VEĆA USTAVNOG SUDA.....		108
POGLAVLJE 1 OPŠTE ODREDBE.....		108
Pravilo 1	Opseg primene Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda	108

Pravilo 2	Izмене i dopune Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda	108
Pravilo 3	Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda	108
Pravilo 4	Nadležnost Specijalizovanog veća Ustavnog suda	109
POGLAVLJE 2 ORGANIZACIJA I FUNKCIONISANJE SPECIJALIZOVANOG VEĆA USTAVNOG SUDA.....		110
Pravilo 5	Radni jezici panela Ustavnog suda.....	110
Pravilo 6	Izračunavanje i promena rokova	110
Pravilo 7	Predsedavajući sudija	110
Pravilo 8	Mesto vođenja postupka Specijalizovanog veća Ustavnog suda.....	111
Pravilo 9	Izuzete ili diskvalifikacija sudija panela Ustavnog suda.....	111
Pravilo 10	Ostavka ili smrt sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda.....	112
Pravilo 11	Stepen tajnosti.....	112
POGLAVLJE 3 PODNOŠENJE ZAHTEVA ZA OCENU USTAVNOSTI NA OSNOVU ČLANA 19(5) ZAKONA		113
Pravilo 12	Ocena ustavnosti Pravidnika o postupku i dokazima	113
Pravilo 13	Ocena ustavnosti izmena i dopuna Pravidnika o postupku i dokazima	113
POGLAVLJE 4 PODNOŠENJE ZAHTEVA ZA OCENU USTAVNOSTI NA OSNOVU ČLANA 49 ZAKONA... ..		114
Pravilo 14	Nedopušteni zahtevi	114
Pravilo 15	Opšte odredbe za razmatranje zahteva za ocenu ustavnosti	114
Pravilo 16	<i>Amicus Curiae</i>	115
<i>Odeljak I: Obaveštenje o zahtevu za ocenu ustavnosti i ustupanje zahteva za ocenu ustavnosti</i>		115
Pravilo 17	Obaveštenje o zahtevu za ocenu ustavnosti podnetom Ustavnom sudu Kosova	115
Pravilo 18	Nalog za ustupanje zahteva za ocenu ustavnosti podnetog Ustavnom sudu Kosova.....	115
Pravilo 19	Dopuštenost ustupljenog zahteva	115
<i>Odeljak II: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(3) Zakona</i>		116
Pravilo 20	Zahtev za ocenu ustavnosti koji podnosi ovlašćeno lice	116
Pravilo 21	Privremene mere za ovlašćena lica	116
Pravilo 22	Izmena privremenih mera	117
Pravilo 23	Prihvatanje dokaza	117
Pravilo 24	Zaštitne mere.....	117
<i>Odeljak III: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(4) Zakona</i>		118
Pravilo 25	Zahtev za ocenu ustavnosti koji upućuje panel.....	118
<i>Odeljak IV: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(5) Zakona</i>		118
Pravilo 26	Zahtevi za ocenu ustavnosti koje podnose ombudsman Specijalizovanih veća i ombudsman Republike Kosovo	118
POGLAVLJE 5 VEĆANJE I PRESUDE.....		119
Pravilo 27	Većanje.....	119
Pravilo 28	Odluke, presude i mišljenja	119
Pravilo 29	Presude o zakonodavnim odredbama.....	119
Pravilo 30	Uputstva i nalozi	119
Pravilo 31	Ispravljanje grešaka.....	120

DEO I

PRAVILNIK O POSTUPKU I DOKAZIMA PRED SPECIJALIZOVANIM VEĆIMA KOSOVA

Poglavlje 1 Opšte odredbe

Pravilo 1

Obim primene i stupanje na snagu

- (1) Pravilnik o postupku i dokazima za vođenje postupaka pred Specijalizovanim većima, izuzev Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda, usvojen je 17. marta 2017. shodno članu 162(6) Ustava Republike Kosovo i članu 19(1) Zakona, i izmenjen i dopunjen 29. maja 2017. apsolutnom većinom glasova svih sudija Specijalizovanih veća na plenarnoj sednici, osim sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda.
- (2) Shodno članu 49(6) Zakona, Poslovnik o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda usvajaju sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda kako bi utvrdili unutrašnju organizaciju, postupak odlučivanja i druga organizaciona pitanja u sklopu Specijalizovanog veća Ustavnog suda.
- (3) Pravilnik stupa na snagu sedam (7) dana nakon što Specijalizovano veće Ustavnog suda utvrdi, shodno članu 19(5) Zakona, da je Pravilnik u skladu s Poglavljem II Ustava Republike Kosovo.

Pravilo 2

Definicije

- (1) Osim ukoliko iz konteksta ne proizilazi drugačije, dole navedeni izrazi u Pravilniku imaju sledeće značenje:

Optuženi	Fizičko lice protiv kojeg je potvrđena jedna ili više optužbi shodno članu 39(2) Zakona i pravilu 86;
Organ za imenovanje	Šef Misije Zajedničke bezbednosne i odbrambene politike Evropske unije;
Naredba za hapšenje	Naredba koju izdaje specijalizovani tužilac protiv osumnjičenog ili optuženog u istražnoj fazi shodno članovima 35(2)(h) i 41(6) Zakona;
Nalog za hapšenje	Nalog koji izdaju Specijalizovana veća protiv osumnjičenog, optuženog ili svedoka shodno članu 41(6) ili članu 42(8) Zakona;

Kodeks sudijske etike	Kodeks sudijske etike za sudije imenovane na listu međunarodnih sudija Specijalizovanih veća Kosova;
Profesionalni kodeks branilaca i zastupnika	Profesionalni kodeks za braniocce i zastupnike s pravom postupanja pred Specijalizovanim većima, usvojen shodno pravilu 23(3);
Ustav	Ustav Republike Kosovo;
Branilac/zastupnik	Lice upisano u imenik specijalizovanih branilaca ili imenik zastupnika žrtava;
Odbrana	Osumnjičeni/optuženi i/ili specijalizovani branilac;
Služba odbrane	Služba u sastavu Sekretarijata predviđena članom 34(7) Zakona;
EKLjP	Evropska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda usvojena 4. novembra 1950;
Država domaćin	Kraljevina Holandija;
Sporazum s državom domaćinom	Sporazum između Kraljevine Holandije i Republike Kosovo o sedištu Izmeštene specijalizovane sudske ustanove u Holandiji potpisan 15. februara 2016, a stupio na snagu 1. januara 2017;
MPGPP	Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima usvojen 16. decembra 1966;
MKCK	Međunarodni komitet Crvenog krsta;
Nezavisno predstavničko telo specijalizovanih branilaca i zastupnika	Nezavisno predstavničko telo specijalizovanih branilaca i zastupnika iz člana 19(4) Zakona, koje je priznato u skladu sa pravilom 25(4) i koje zastupa interese specijalizovanih branilaca i zastupnika žrtava pred Specijalizovanim većima;
Interni pravilnici, uputstva za rad, smernice	Interni normativni akti koje donose Specijalizovana veća shodno članu 19(6) Zakona;
Istraga	Svaka aktivnost koju preduzima Specijalizovano tužilaštvo shodno Zakonu i Pravilniku, odnosno

	SIRG shodno krivičnom zakonodavstvu Kosova i postupku za prikupljanje informacija i dokaza;
Sudije	Nezavisne međunarodne sudije Specijalizovanih veća, imenovane shodno članu 28 Zakona;
Ustavni sud Kosova	Ustavni sud Republike Kosovo;
Krivični zakonik Kosova	Krivični zakonik Republike Kosovo br. 04/L-082, usvojen 20. aprila 2012;
Zakonik o krivičnom postupku Kosova	Zakonik o krivičnom postupku Republike Kosovo br. 04/L-123, usvojen 13. decembra 2012;
Zakon	Zakon o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu, Zakon br. 05/L-053, usvojen 3. avgusta 2015;
Panel	Panel ili sudija pojedinac raspoređen u skladu sa članovima 25(1) i 33 Zakona, ukoliko nije drugačije predviđeno;
Strana u postupku	Specijalizovani tužilac ili odbrana;
Plenarna sednica	Skupština sudija s liste međunarodnih sudija koja zaseda bilo u sedištu Specijalizovanih veća ili se daljinski konsultuje, shodno odluci predsednika na osnovu pravila 10(5) Pravilnika;
Predsednik	Predsednik Specijalizovanih veća, imenovan ili izabran shodno članu 32 Zakona;
Predsedavajući sudija	Sudija izabran shodno pravilu 15 ili imenovan shodno članu 32(1) Zakona;
Sekretar	Sekretar imenovan shodno članu 34(4) Zakona, odnosno službenik Sekretarijata ovlašćen da ga zastupa u vršenju dužnosti;
Lista	Lista nezavisnih međunarodnih sudija predviđena članom 26 Zakona;
Pravilnik	Važeći Pravilnik o postupku i dokazima;

Pravilnik o raspoređivanju sudija	Pravilnik o raspoređivanju sudija Specijalizovanih veća s liste međunarodnih sudija shodno članu 25(3) Zakona;
SIRG	Specijalna istražna radna grupa;
Specijalne istražne radnje	Sve radnje definisane u članu 87(1) (1.1 do 1.7), (1.11 i 1.12), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (11) i (12) Zakonika o krivičnom postupku Kosova;
Specijalizovana veća	Specijalizovana veća Kosova osnovana shodno članu 162(1) Ustava i shodno Zakonu;
Specijalizovani branilac	Lice upisano u imenik specijalizovanih branilaca dodeljeno, odnosno imenovano shodno pravilu 26(1);
Specijalizovani tužilac	Tužilac imenovan shodno članu 35(6) ili (7) Zakona, odnosno službenik Specijalizovanog tužilaštva koga on ovlasti da ga zastupa u vršenju dužnosti;
Osumnjičeni	Lice za koje specijalizovani tužilac smatra da postoje osnovi sumnje je počinilo krivično delo iz nadležnosti Specijalizovanih veća ili da je učestvovalo u njegovom izvršenju;
Treća država	Bilo koja država ili njen organ, osim Republike Kosovo;
Žrtva	Fizičko lice koje je pretrpelo materijalnu ili nematerijalnu štetu kao direktnu posledicu krivičnog dela navedenog u optužnici koju je potvrdio sudija za prethodni postupak;
Žrtva koja učestvuje u Postupku	Žrtva kojoj je, shodno Pravilniku, priznat status žrtve koja učestvuje u postupku;
Zastupnik žrtava	Lice upisano u imenik zastupnika žrtava, dodeljeno u odgovarajućim slučajevima shodno pravilu 26(2).

- (2) U Pravilniku jednina obuhvata množinu i *vice versa*¹.

Pravilo 3

Autentičnost teksta

Merodavan je tekst Pravilnika na engleskom jeziku.

Pravilo 4

Tumačenje Pravilnika

- (1) Pravilnik se tumači u skladu sa normativnim okvirom izloženim u članu 3 Zakona i, u odgovarajućim slučajevima, u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku Kosova.
- (2) U slučaju nepodudarnosti između Zakona i Pravilnika, Zakon ima prevagu.
- (3) Dvosmislenosti koje se ne mogu otkloniti u skladu sa stavom (1) rešavaju se usvajanjem tumačenja koje je najpovoljnije po osumnjičenog ili optuženog u datim okolnostima.

Pravilo 5

Postupak u slučaju pravne praznine u Pravilniku

Kada se u toku postupka javi pitanje koje nije regulisano Pravilnikom, panel donosi odluku u skladu s članom 19(2) i (3) Zakona i načelima izloženim u pravilu 4.

Pravilo 6

Nepoštovanje Pravilnika

¹Svaki slučaj nepoštovanja Pravilnika koji prouzrokuje značajnu nepravdu prijavljuje se odmah, a najkasnije deset (10) dana pošto se za njega sazna. ²Panel takođe može da pokrene pitanje nepoštovanja Pravilnika *proprio motu* i da preduzme sve potrebne mere sa ciljem da obezbedi integritet i pravičnost postupka.

Pravilo 7

Izmene i dopune Pravilnika

- (1) ¹Nakon stupanja Pravilnika na snagu osniva se Odbor za Pravilnik, u čijem se sastavu nalaze predsednik i još dvoje sudija koje predsednik odredi, koji razmatra predloge za izmenu i dopunu Pravilnika. ²Predsednik saziva Odbor za Pravilnik i njime predsedava.

¹ U tekstu Pravilnika na srpskom jeziku, muški rod obuhvata ženski.

- (2) Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda ne predlažu izmene i dopune Pravilnika niti učestvuju u njihovom usvajanju, izuzev Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda.
- (3) Sudije na listi, uz izuzetak predviđen u stavu (2), specijalizovani tužilac, Nezavisno predstavničko telo specijalizovanih branilaca i zastupnika i sekretar mogu Odboru za Pravilnik da podnose predloge za izmenu i dopunu Pravilnika.
- (4) ¹Nakon konsultacija sa specijalizovanim tužiocem, Nezavisnim predstavničkim telom specijalizovanih branilaca i zastupnika i sekretarom, Odbor za Pravilnik izveštava sudije o predloženim izmenama i dopunama Pravilnika najmanje trideset (30) dana pre datuma plenarne sednice. ²Rezime konsultacija i stavova svih konsultovanih lica se dostavlja sudijama. ³Sekretar posebno iznosi svoje mišljenje o izmenama ili dopunama koje bi mogle da imaju finansijske posledice po Specijalizovana veća.
- (5) Predlozi izmena i dopuna usvajaju se na plenarnoj sednici apsolutnom većinom glasova sudija koji učestvuju u glasanju, shodno pravilu 11.
- (6) ¹Po usvajanju izmena i dopuna, predsednik upućuje izmenjena i dopunjena pravila Specijalizovanom veću Ustavnog suda koje u roku od trideset (30) dana, a u skladu s članom 19(5) Zakona, proverava njihovu usaglašenost s Poglavljem II Ustava. ²Predsednik može da dostavi i obrazloženje za usvojene izmene i dopune Specijalizovanom veću Ustavnog suda.
- (7) ¹Usvojene izmene i dopune stupaju na snagu sedam (7) dana nakon što Specijalizovano veće Ustavnog suda utvrdi, shodno članu 19(5) Zakona, da su u saglasnosti s Poglavljem II Ustava. ²Predsednik usvojene izmene i dopune, uz obrazloženje za njihovo usvajanje, daje na uvid javnosti nakon što stupe na snagu.
- (8) ¹Pre stupanja na snagu, izmene i dopune Pravilnika nemaju uticaj na valjanost bilo koje procesne radnje Specijalizovanih veća, strana u postupku, zastupnika žrtava ili sekretara. ²Izmene ili dopune ni u kom slučaju ne mogu imati retroaktivno dejstvo niti se mogu primenjivati na pitanje koje panel razmatra na štetu prava osumnjičenog, optuženog, osuđenog ili oslobođenog lica.

Pravilo 8

Radni jezici

- (1) Službeni jezici su navedeni u članu 20 Zakona.
- (2) Osumnjičeni ili optuženi ima pravo da se pred Specijalizovanim većima služi jezikom koji razume i govori.
- (3) Imajući u vidu član 20 Zakona:
 - (a) nakon što sasluša strane u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, panel u najranijoj mogućoj fazi postupka odlučuje koji će se radni jezik/jezici koristiti u postupku, i
 - (b) druga lica koja stupaju pred Specijalizovana veća, a ne vladaju u dovoljnoj meri datim radnim jezikom/jezicima, mogu da se služe jezikom koji razumeju ukoliko to panel odobri.

- (4) Sekretar organizuje usmeno i pismeno prevođenje s radnog/radnih jezika i na radni/radne jezike, a isto važi i za jezik kojim se služi optuženi ili osumnjičeni, u skladu sa odredbama Pravilnika ili s nalogom panela.
- (5) U slučajevima kada je neki dokument podnet na jeziku koji ne spada u radne jezike, rokovi ne teku sve dok strana, ili drugi učesnik u postupku koji treba da preduzme određenu radnju, ne dobije od sekretara prevod predmetnog dokumenta na jedan od radnih jezika.

Pravilo 9

Izračunavanje i promena rokova

- (1) Rokovi navedeni u Pravilniku se računaju na osnovu kalendarskih dana.
- (2) ¹Rokovi počinju da teku prvog radnog dana od dana dostave obaveštenja o podnošenju relevantnog dokumenta na radnom jeziku/jezicima koje odredi panel. ²U slučajevima kada se, na osnovu odredbi Pravilnika ili odluke panela, rok za bilo koju radnju vezuje za određeni događaj, rok počinje da teče prvog radnog dana od dana kada se dati događaj odigrao.
- (3) ¹Rokovi počinju da teku prvog radnog dana od dana donošenja usmenog naloga, odluke ili presude. ²Ukoliko panel navede da će uslediti pismeno obrazloženje, rokovi počinju da teku prvog radnog dana od dana dostave obaveštenja o pismenom obrazloženju.
- (4) Kada poslednji dan roka koji je propisan Pravilnikom, odnosno koji odredi panel pada u dane vikenda ili zvaničnog praznika Specijalizovanih veća, naredni radni dan se smatra poslednjim danom roka.
- (5) Panel može, *proprio motu* ili pošto mu se predoče valjani razlozi:
 - (a) da produži ili skрати rok koji je propisan Pravilnikom ili koji je prethodno sâm odredio, ili
 - (b) da prihvati kao valjanu radnju izvršenu po isteku tog roka.
- (6) Ukoliko panel ne naloži drugačije i ako se time ne nanosi šteta suprotnoj strani u postupku ili zastupniku žrtava, zahtev za izmenu roka može da se reši bez pružanja prilike suprotnoj strani ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava, da se izjasni.

Poglavlje 2 Organizacija i uprava u Specijalizovanim većima

Odeljak I: Interno funkcionisanje Specijalizovanih veća

Pravilo 10

Plenarna sednica

- (1) Sudije se sastaju na plenarnoj sednici radi:
 - (a) usvajanja, izmena i dopuna Pravilnika, uz izuzetke predviđene članom 19(1) i (5) Zakona i pravilom 7(2);
 - (b) usvajanja, izmena i dopuna Pravilnika o raspoređivanju sudija;
 - (c) usvajanja, izmena i dopuna Kodeksa sudijske etike;
 - (d) izbora novog predsednika i potpredsednika shodno članu 32(2) i (4) Zakona, i
 - (e) vršenja svih drugih dužnosti predviđenih Zakonom, Pravilnikom ili Kodeksom sudijske etike.
- (2) Predsednik saziva plenarnu sednicu i njome predsedava.
- (3) ¹Predsednik utvrđuje datum održavanja plenarne sednice u dogovoru sa svim sudijama. ²Plenarna sednica se održava najmanje jednom svake kalendarske godine. ³Pored toga, plenarna sednica se saziva na zahtev najmanje sedam sudija ili kad god to iziskuje vršenje predsednikovih dužnosti prema Zakonu.
- (4) ¹Plenarne sednice nisu javne i mogu im prisustvovati samo lica koja pozove predsednik, odnosno sudije koje zasedaju na plenarnoj sednici. ²Zapisnik o radu sednice i o donetim odlukama se vodi na engleskom jeziku, po potrebi.
- (5) ¹Plenarne sednice se mogu održavati na daljinu elektronskim putem. ²Predsednik može da odobri učestvovanje na plenarnoj sednici putem video-konferencijske veze.

Pravilo 11

Kvorum i glasanje

- (1) ¹Kvorum na plenarnoj sednici sačinjava apsolutna većina sudija. ²U slučajevima kada sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda nemaju pravo da prisustvuju sednici shodno pravilu 7(2), kvorum sačinjava apsolutna većina preostalih sudija.
- (2) ¹Na plenarnoj sednici se odlučuje apsolutnom većinom glasova sudija koji učestvuju u glasanju. ²Predsednik ima odlučujući glas.
- (3) ¹Sudije mogu da glasaju putem punomoćnika, odnosno posredstvom drugog sudije koga ovlaste pismenim obaveštenjem predsedniku pre početka plenarne sednice. ²Sudija može da postupa

kao punomoćnik samo jednog sudije. ³Ovaj stav se ne primenjuje na glasanje na plenarnoj sednici na osnovu Poglavlja 4 Kodeksa sudijske etike.

Pravilo 12

Konsultacije predsednika sa sekretarom i specijalizovanim tužiocem

¹Ne dovodeći u pitanje nezavisno vršenje svojih dužnosti, predsednik i sekretar se po potrebi konsultuju i saraduju u vršenju sudske delatnosti Specijalizovanih veća. ²Predsednik se u vezi sa istom problematikom po potrebi može konsultovati i sa specijalizovanim tužiocem.

Odeljak II: Veća

Pododeljak 1: Predsednik

Pravilo 13

Funkcije predsednika

- (1) U sklopu vršenja svojih dužnosti u skladu s članom 32(3) Zakona, predsednik obavlja sledeće funkcije:
 - (a) koordinira rad Veća;
 - (b) odgovora za efikasnu sudsku delatnost Specijalizovanih veća i za pravilno vršenje pravosuđa;
 - (c) raspoređuje sudije u panele u skladu sa Zakonom i Pravilnikom o raspoređivanju sudija;
 - (d) određuje datume sudskih pauza za datu godinu nakon konsultacija sa sekretarom;
 - (e) predstavlja Specijalizovana veća pred Kosovom, trećim državama, međunarodnim organizacijama i drugim telima kada to iziskuju delatnosti Specijalizovanih veća;
 - (f) konsultuje se i dogovara sa sekretarom o pitanjima koja se tiču dužnosti sekretara u vezi s pravosudnom podrškom, i
 - (g) obavlja druge funkcije koje su predsedniku poverene shodno Zakonu, Pravilniku, Kodeksu sudijske etike i dopunskim propisima usvojenim u skladu s članom 19(6) Zakona.
- (2) U dogovoru sa sekretarom, specijalizovanim tužiocem i, u odgovarajućim slučajevima sa sudijama, predsednik može da izdaje uputstva za rad saglasna sa Zakonom i Pravilnikom, u kojima se detaljno uređuje vođenje postupaka pred Specijalizovanim većima.

Pravilo 14**Zamena predsednika**

U slučaju sprečenosti predsednika i potpredsednika da obavljaju svoje funkcije, a imajući u vidu član 32(4) Zakona, njihove funkcije preuzima najstariji sudija po prvenstvu shodno pravilu 16(2).

Pododeljak 2: Sudije

Pravilo 15**Predsedavajući sudija**

- (1) ¹Predsednik predsedava panelom Vrhovnog suda čiji je član. ²Predsedavajućeg sudiju drugih panela bira većina sudija tog panela.
- (2) ¹Predsedavajući sudija pretresnog panela se bira za celokupno trajanje suđenja. ²Članovi panela mogu da odluče da zamene predsedavajućeg sudiju. ³Predsedavajući sudija panela Apelacionog suda se bira za svaku žalbu.
- (3) Predsedavajući sudija koordinira rad panela, saraduje sa sekretarom u pitanjima o upravnim poslovima i pružanju usluga u konkretnom postupku, u skladu s članom 34(1) Zakona, i vrši druge funkcije koje su mu stavljene u zadatak Zakonom i Pravilnikom.
- (4) ¹Na osnovu odredbi Pravilnika ili odluke panela, predsedavajući sudija može da donosi odluke o pitanjima u vezi sa upravljanjem postupkom pošto prethodno obavesti ostale članove panela o koracima koje namerava da preduzme. ²Panel može da preispituje takve odluke.

Pravilo 16**Prvenstvo**

- (1) Izuzev u slučajevima predviđenim Pravilnikom, sudije su ravnopravne u vršenju svojih sudijskih funkcija.
- (2) ¹Posle predsednika i potpredsednika, prvenstvo se utvrđuje na osnovu datuma imenovanja. ²Za sudije imenovane istog dana, prvenstvo se određuje na osnovu godina starosti.

Pravilo 17**Sudija izvestilac**

¹Predsedavajući sudija može, u dogovoru sa sudijama panela, da odredi sudiju izvestioca. ²Sudiji izvestiocu može biti poverena izrada nacrtu odluka panela ili može biti zadužen za druga pitanja o kojima odlučuje panel.

Pravilo 18

Rezervni sudija

- (1) ¹Nakon početka suđenja shodno pravilu 124, rezervni sudija prisustvuje svakoj fazi suđenja. ²On može da postavlja pitanja tokom zasedanja i da prisustvuje većanju. ³Može da obavlja i druge funkcije u panelu koje predsedavajući sudija, u dogovoru sa drugim članovima panela, smatra potrebnim.
- (2) Rezervni sudija ne može da bude imenovan za sudiju izvestioca, ne može da glasa niti da daje mišljenje o bilo kojoj odluci, osim u slučajevima kada je raspoređen shodno pravilu 19(5) ili pravilu 20(4).

Pravilo 19

Odsustvo sudije

- (1) Raspoređene sudije prisustvuju svakoj fazi postupka i celokupnom toku većanja.
- (2) ¹Sudija može da odsustvuje po odobrenju predsednika. ²Kada to okolnosti dozvoljavaju, predsednik se unapred obaveštava o odsustvu raspoređenog sudije i s tim upoznaje sekretara.
- (3) Kada je sudija trajno sprečen da nastavi zasedanje u određenom predmetu, predsednik za dalji tok zasedanja u tom predmetu određuje rezervnog sudiju ili, u odgovarajućim slučajevima, drugog sudiju.
- (4) ¹Kada sudija odsustvuje sa zasedanja u već započetom predmetu, panel, odnosno preostale sudije, privremeno obustavljaju postupak na period od najduže trideset (30) uzastopnih radnih dana. ²Ukoliko je, po isteku privremene obustave postupka, sudija i dalje sprečen da zaseda, primenjuje se stav (3). ³Shodno članu 33(4) Zakona, zamenjeni sudija neće biti preraspoređen u drugi panel koji zaseda u različitoj fazi istog postupka.
- (5) Ukoliko je sudija pojedinac iz bilo kog razloga sprečen da tokom dužeg vremenskog perioda zaseda na već započetom suđenju, predsednik može da rasporedi drugog sudiju pojedinca na taj predmet i, nakon što sasluša strane u postupku, da naloži obnovu postupka ili nastavak postupka tamo gde je prekinut.

Pravilo 20

Izuzete ili diskvalifikacija sudije

- (1) ¹Sudija koji ima lični interes u predmetu ili koji s tim predmetom ima ili je imao ikakve veze koje bi mogle uticati ili ostavljati utisak da utiču na njegovu nepristrasnost, sudijsku nezavisnost ili integritet postupka nema pravo da učestvuje u postupku. ²Osnovi za izuzete ili diskvalifikaciju su, između ostalog:
 - (a) lični interes u predmetu, uključujući interes supružnika, roditelja ili drugog člana uže porodice, lični, profesionalni ili podređeni odnos s jednom od strana u postupku ili sa zastupnikom žrtava, odnosno situacije za koje se opravdano može smatrati da dovode do sukoba interesa;

- (b) učesće u pravnom postupku u kome je osumnjičeni ili optuženi bio ili jeste strana u postupku, izuzev u svojstvu sudije Specijalizovanih veća;
 - (c) obavljanje funkcija tokom kojih je sudija, pre raspoređivanja na predmet, mogao o datom predmetu da stekne mišljenje koje bi moglo nepovoljno da utiče na njegovu neophodnu nepristrasnost, i
 - (d) drugi razlog koji bi opravdano mogao da ostavlja utisak da utiče na nepristrasnost sudije.
- (2) ¹Kada sudija s razlogom smatra da postoje osnove za njegovo izuzeće, on odmah podnosi strogo poverljiv zahtev za izuzeće predsedniku i, u odgovarajućim slučajevima, o tome obaveštava predsedavajućeg sudiju panela. ²Predsednik donosi odluku u skladu s pravilom 5 Pravilnika o raspoređivanju sudija. ³Obrazloženje za ovu odluku se daje na uvid javnosti tek nakon konsultacija s predmetnim sudijom.
- (3) ¹Strana u postupku zahtev za diskvalifikaciju sudije predsedniku može da podnese odmah, a najkasnije deset (10) dana pošto stekne saznanja o osnovama na kojima zahtev počiva. ²Sudija na koga se odnosi zahtev za diskvalifikaciju može sam da se povuče pošto dobije obaveštenje o zahtevu za diskvalifikaciju. ³Ukoliko predsednik smatra da je zahtev šikanirajući, pogrešan, obestan ili neosnovan, odbacuje ga po kratkom postupku u najkraćem mogućem roku. ⁴U svim drugim slučajevima, predsednik određuje panel od troje sudija radi donošenja odluke o diskvalifikaciji sudije. ⁵Sudiji se omogućava da odgovori na zahtev. ⁶Njegov podnesak se dostavlja stranama u postupku, kojima panel može da dozvoli da iznesu svoj stav. ⁷Sudija može da iznese repliku na tako iznete stavove. ⁸Panel donosi obrazloženu odluku u najkraćem mogućem roku. ⁹Odluka je javna, a rediguje se u izuzetnim okolnostima.
- (4) ¹Panel u svakom pojedinačnom slučaju odlučuje da li, u datim okolnostima, sudija na koga se odnosi zahtev može da nastavi sa radom u postupku dok se zahtev ne reši. ²Pre nego što donese odluku o tom pitanju, panel će saslušati strane u postupku. ³Nakon izuzeća ili odluke o diskvalifikaciji sudije, predsednik određuje drugog sudiju da ga zameni.
- (5) Odluka koja se donosi na osnovu stavova (2) i (3) ne podleže preispitivanju.
- (6) Ukoliko se zahtev odnosi na predsednika, potpredsednik preuzima predsednikove dužnosti predviđene ovim pravilom.

Pravilo 21

Ostavka ili smrt sudije

- (1) ¹Sudija koji namerava da podnese ostavku dostavlja predsedniku pismenu ostavku. ²Nastojće da to učini devedeset (90) dana pre stupanja ostavke na snagu. ³Pre nego što ostavka stupi na snagu, sudija će, ukoliko je to moguće, završiti svoje preostale obaveze.
- (2) Nakon ostavke ili smrti sudije, ili pošto bude obavešten da je neki sudija takvog zdravstvenog stanja da nije u mogućnosti da lično podnese ostavku, predsednik sa svoje strane o tome obaveštava Organ za imenovanje u onim slučajevima kada se broj sudija na listi smanji do tačke na kojoj počinje da remeti rad Specijalizovanih veća.

Pravilo 22**Uklanjanje sa liste i disciplinske mere**

Uklanjanje sa liste u skladu s članom 31(4) Zakona, druge disciplinske mere, kao i propisani postupak uređuju se Kodeksom sudijske etike.

Odeljak III: Sekretarijat***Pododeljak 1: Opšte odredbe*****Pravilo 23****Dužnosti sekretara u poslovima pravosudne podrške**

- (1) ¹Shodno članu 34(1) Zakona, sekretar je zadužen za upravne poslove i pružanje usluga Specijalizovanim većima i sve neophodne prateće funkcije. ²Sekretar može u te svrhe da donosi sve potrebne interne pravilnike i uputstva i po potrebi se s tim u vezi konsultuje s predsednikom.
- (2) U vršenju dužnosti predviđenih Zakonom, Pravilnikom i relevantnim uputstvima za rad, sekretar može:
 - (a) da se obraća predsedniku ili bilo kom panelu u vezi s pitanjima koja se jave u kontekstu konkretnog predmeta, a koja utiču na obavljanje njegovih dužnosti;
 - (b) da podnosi preporuke i obraća se plenarnoj sednici u vezi sa funkcijama Sekretarijata koje utiču na sudsku delatnost Specijalizovanih veća, i
 - (c) da izveštava sudije na plenarnoj sednici o svojim aktivnostima koje utiču na sudske funkcije Specijalizovanih veća.
- (3) ¹Po odobrenju predsednika, sekretar usvaja Direktivu o braniocima i zastupnicima, kao i Profesionalni kodeks branilaca i zastupnika, i njihove eventualne izmene i dopune. ²Predsednik može da se konsultuje, u odgovarajućim slučajevima, sa sudijama na listi, s Nezavisnim predstavničkim telom specijalizovanih branilaca i zastupnika ili s drugim relevantnim spoljnim telima.
- (4) ¹Uz izuzetke predviđene Pravilnikom i u skladu s nalogima panela, sekretar prima i distribuira podneske. ²U tom cilju sekretar usvaja uputstvo za rad.
- (5) ¹Služba za učešće žrtava u sastavu Sekretarijata rukovodi sistemom za učešće žrtava, predviđenim članom 22 Zakona i Pravilnikom, vodi imenik zastupnika žrtava i sistem za isplatu naknade za zastupanje žrtava. ²Služba za učešće žrtava pruža pomoć i savete žrtvama koje učestvuju u postupku pred Specijalizovanim većima.
- (6) Služba odbrane u sastavu Sekretarijata vodi imenik specijalizovanih branilaca koji imaju pravo da postupaju pred Specijalizovanim većima i rukovodi sistemom pravne pomoći za zastupanje osumnjičenih ili optuženih slabog ili delimično slabog imovinskog stanja pred Specijalizovanim većima.

- (7) ¹Shodno članovima 34(12) i 41 Zakona, a ne dovodeći u pitanje sudijski nadzor koji se sprovodi po potrebi, sekretar je zadužen za rukovođenje i upravu pritvorom i pritvorskim objektima Specijalizovanih veća u skladu s međunarodnim standardima i Zakonom. ²Shodno članovima 41(8) i (9) Zakona, sekretar usvaja Pravilnik o pritvoru, pritužbama i disciplinskom postupku za pritvorske objekte i stara se o tome da pritvorski objekti zadovoljavaju međunarodne standarde i da njihovu inspekciju i nadzor vrši priznato međunarodno nadzorno telo.
- (8) Sekretar preduzima sve potrebne mere u okviru svoje nadležnosti da obezbedi izvršavanje odluka Specijalizovanih veća.
- (9) Sekretar je zadužen za komunikaciju Specijalizovanih veća s javnošću.

Pravilo 24

Evidencija o sudskim postupcima i čuvanje dokaza

- (1) Sekretar vodi potpunu i preciznu evidenciju o sudskim postupcima.
- (2) Sekretar čuva sav dokazni i drugi materijal predöčen tokom sudskog postupka u skladu sa sudskim nalogima.
- (3) ¹Sekretar vodi sudsku bazu podataka u koju se pohranjuje spis svakog predmeta pokrenutog pred Specijalizovanim većima. ²Podaci javne prirode u sudskoj bazi podataka stavljaju se na uvid javnosti.
- (4) Sekretar snima, odnosno vodi zapisnik na plenarnoj sednici.

Pododeljak 2: Branioци i zastupnici

Pravilo 25

Imenici branilaca i zastupnika

- (1) Ispunjavanje uslova za upis u imenike branilaca i zastupnika, potrebne kvalifikacije i iskustvo, kao i modaliteti povlačenja i opoziva branilaca i zastupnika uređuju se Direktivom o braniocima i zastupnicima.
- (2) Sekretar upisuje braniocе i zastupnike u imenik specijalizovanih branilaca, odnosno imenik zastupnika žrtava ukoliko ispunjavaju uslove predviđene Direktivom o braniocima i zastupnicima.
- (3) Branioци i zastupnici upisani u imenike branilaca ili zastupnika podležu disciplinskom postupku predviđenom Profesionalnim kodeksom branilaca i zastupnika.
- (4) Sekretar će priznati jedno Nezavisno predstavničko telo specijalizovanih branilaca i zastupnika po prijemu obaveštenja da su branioци i zastupnici upisani u imenike branilaca, odnosno zastupnika oformili takvo telo.

Pravilo 26

Imenovanje i dodeljivanje branilaca i zastupnika

- (1) ¹Sekretar imenuje ili dodeljuje branioca iz imenika specijalizovanih branilaca osumnjičenom ili optuženom u skladu s Direktivom o braniocima i zastupnicima. ²U skladu s postupkom izloženim u Direktivi, osumnjičeni ili optuženi može da zahteva da nadležni panel preispita odluku sekretara o imenovanju odnosno dodeljivanju specijalizovanog branioca.
- (2) U skladu s Direktivom o braniocima i zastupnicima, a po obavljenim konsultacijama sa žrtvama koje učestvuju u postupku, pri čemu se uzimaju u obzir njihovi stavovi i interesi, sekretar iz imenika zastupnika žrtava dodeljuje zastupnika za zajedničko zastupanje shodno članu 22(5) Zakona i pravilu 113(7).
- (3) U skladu sa članovima 21(4)(e), 21(5), 38(3)(c) i 41(4)(b) Zakona, ukoliko osumnjičeni ili optuženi ne izabere branioca ili izabere branioca koji ne ispunjava uslove za upis u imenik, specijalizovanog branioca mu dodeljuje sekretar, odnosno panel u slučajevima kada rešava o tom pitanju.

Pododeljak 3: Pružanje zaštite i podrške svedocima

Pravilo 27

Zaduženja sekretara u vezi s pružanjem zaštite i podrške svedocima

- (1) Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima u sastavu Sekretarijata zadužena je za zaštitu svedoka, žrtava koje učestvuju u postupku i, po potrebi, drugih lica izloženih opasnosti usled svedočenja svedoka.
- (2) Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima obavlja, između ostalog, sledeće dužnosti:
 - (a) formuliše strategije i obezbeđuje adekvatne zaštitne i bezbednosne mere za svedoke, žrtve koje učestvuju u postupku i druga lica izložena opasnosti usled iskaza svedoka, u dogovoru, kada je to primereno, sa stranom u postupku koja je pozvala svedoka i, između ostalog, preduzima mere iz člana 23(1) Zakona;
 - (b) pruža neophodnu administrativnu i logističku pomoć svedocima koji pristupaju Specijalizovanim većima, uključujući obaveštavanje svedoka o:
 - (i) pitanjima u vezi s njihovom bezbednošću i sigurnošću;
 - (ii) prirodi postupka u sudnici;
 - (iii) izgledu sudnice i učesnicima u postupku, i
 - (iv) ulozi, pravima i obavezama svedoka u postupku;
 - (c) stara se da svedoci i žrtve koje učestvuju u postupku dobiju medicinsku, psihološku i drugu odgovarajuću podršku koja im je neophodna da bi svedočili pred Specijalizovanim većima;
 - (d) stara se da pozvani svedoci, odnosno svedoci kojima je uručen sudski poziv, borave na posebnom mestu ili prostoriji, dok čekaju da budu pozvani da svedoče, i
 - (e) pruža svu dodatnu pomoć o kojoj sekretar ili panel donesu odluku, a koja je u skladu s mandatom i zaduženjima Službe za pružanje zaštite i podrške svedocima.
- (3) Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima može, po nalogu panela ili *proprio motu* da, posredstvom kvalifikovanog stručnjaka, pre i/ili tokom pristupanja određenog lica sudu, obavi medicinsku i/ili psihološku procenu osetljivosti odnosno sposobnosti tog lica da pristupi sudu, kao i procenu eventualno potrebnih zaštitnih mera.
- (4) U obavljanju dužnosti, Služba za zaštitu i podršku svedocima u svakoj prilici uvažava interese svedoka i žrtava koje učestvuju u postupku, čuva tajnost i postupa nepristrasno.
- (5) Imajući u vidu stav (4), u svrhu ispunjavanja ovih obaveza sekretar može da sklapa odgovarajuće sporazume, protokole ili druge dogovore s jednom ili više strana.

Pododeljak 4: Služba ombudsmana

Pravilo 28

Opšta odredba

- (1) ¹Nezavisna Služba ombudsmana Specijalizovanih veća radi u sastavu Sekretarijata. ²Nezavisnost ombudsmana u vršenju službenih dužnosti mora se poštovati u svakoj prilici.
- (2) Ombudsman Specijalizovanih veća samostalno nadzire, brani i štiti osnovna prava i slobode iz Poglavlja II Ustava lica koja dolaze u kontakt sa Specijalizovanim većima i Specijalizovanim tužilaštvom u skladu sa Zakonom i Pravilnikom.
- (3) Ombudsman se postavlja na period od četiri (4) godine.
- (4) Nakon postavljenja, ombudsman Specijalizovanih veća daje svečanu izjavu pred sekretarom.
- (5) U slučaju smrti, trajne ili privremene invalidnosti, ostavke ili otpuštanja od strane Organa za imenovanje zbog teške povrede dužnosti, Organ za imenovanje postavlja drugo lice.

Pravilo 29

Uloga i funkcije ombudsmana Specijalizovanih veća

- (1) ¹Ombudsman se neće mešati u predmete ili druge pravne postupke pred Specijalizovanim većima, izuzev u slučajevima neopravdanog odugovlačenja postupka. ²Ukoliko ne dobije poziv kao *amicus curiae* shodno pravilu 67, ombudsman nema pravo obraćanja panelima, uz izuzetak Specijalizovanog veća Ustavnog suda.
- (2) Ukoliko Pravilnikom nije drugačije predviđeno, ombudsman može da:
 - (a) ¹istražuje pritužbe primljene od lica koje tvrdi da su mu povređena prava od strane Specijalizovanih veća ili Specijalizovanog tužilaštva. ²Ukoliko se pritužba podnosi u ime nekog lica za koje se tvrdi da su mu povređena prava, neophodna je saglasnost tog lica pre pokretanja bilo kakve istrage;
 - (b) ulazi u pritvorske objekte Specijalizovanih veća po nahođenju i bez prethodne najave radi vršenja inspekcije u cilju uvida u uslove pritvora;
 - (c) predlaže ili pomaže u medijaciji i mirenju u cilju rešavanja pritužbi, i
 - (d) daje preporuke predsedniku ili specijalizovanom tužiocu u vezi s pitanjima koja spadaju u njihov delokrug rada.
- (3) Zahtev upućen ombudsmanu može da bude odbačen:
 - (a) ako se odnosi na predmet ili drugi pravni postupak pred Specijalizovanim većima, a ne sadrži navode o neopravdanom odugovlačenju;
 - (b) ako se iz njega ne vidi da su Specijalizovana veća izvršila povredu ljudskih prava;
 - (c) ako je nepotpun, ili nije dopunjen nakon opomene ombudsmana;

- (d) ako prethodno nisu iscrpljena druga pravna sredstva, izuzev u slučaju nepostupanja ili kada treba neodložno preduprediti ozbiljnu štetu i nepopravljivu nepravdu, ili
- (e) ako nije podnet u roku od dva meseca od navodne povrede, osim u slučaju kada postoje opravdani razlozi.

Ombudsman daje obrazloženje za odbacivanje zahteva.

- (4) ¹Ombudsman obaveštava podnosioca pritužbe, kao i Specijalizovana veća ili Specijalizovano tužilaštvo, o radnjama koje su osnov za ispitivanje pritužbe. ²Specijalizovana veća, Specijalizovano tužilaštvo ili lice čije su radnje obuhvaćene ispitivanjem pritužbe daju odgovor u roku od 30 dana od prijema obaveštenja ombudsmana.
- (5) Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo pružaju pomoć ombudsmanu u vršenju dužnosti, uz poštovanje Pravilnika, odnosno eventualnog naloga Specijalizovanih veća, naročito u vezi sa stepenom tajnosti.
- (6) Ombudsman obezbeđuje tajnost poverljivih informacija koje njegova služba primi ili kojima ima pristup.
- (7) ¹Po okončanju ispitivanja pritužbe, ombudsman izrađuje završni izveštaj koji se dostavlja podnosiocu pritužbe, predmetnom telu ili licu i predsedniku. ²Izveštaj ombudsmana se objavljuje, uz redigovanje, ukoliko je potrebno.

Poglavlje 3 Istraga

Odeljak I: Istražne radnje

Pododjeljak 1: Opšte odredbe

Pravilo 30

Opšta odredba

- (1) Prilikom vođenja istrage o krivičnom delu iz nadležnosti Specijalizovanih veća, specijalizovani tužilac može da:
 - (a) ispituje žrtve, svedoke i osumnjičene na zapisnik;
 - (b) vrši uviđaje, prikuplja dokaze, obezbeđuje veštačenje prikupljenih dokaza i, po potrebi, obavlja druge istražne aktivnosti;
 - (c) traži pomoć trećih država i međunarodnih organizacija ili drugih tela, i
 - (d) preduzima istražne radnje shodno pravilima 34 do 41.
- (2) Tokom istrage, specijalizovani tužilac u svakom trenutku postupa u skladu sa osnovnim ljudskim pravima, predviđenim Poglavljem II Ustava, i obezbeđuje:
 - (a) sigurnost i zaštitu žrtava, svedoka i drugih lica izloženih opasnosti zbog informacija pruženih specijalizovanom tužiocu ili zbog saradnje s njim, i
 - (b) zaštitu privatnosti svakog lica.

Pravilo 31

Minimalni mehanizmi zaštite opšte prirode

- (1) ¹Istražne radnje koje bi mogle da ugroze osnovna ljudska prava predviđena Poglavljem II Ustava odobrava panel ili, u odgovarajućim slučajevima, preduzima specijalizovani tužilac. ²Takve radnje se mogu odobriti, odnosno preduzeti ukoliko su, imajući u vidu sve relevantne okolnosti, primenjeni sledeći minimalni mehanizmi zaštite:
 - (a) ispunjeni su svi relevantni uslovi predviđeni pravilima 34 do 41;
 - (b) pomenute istražne radnje su neophodne za potrebe istrage, i
 - (c) stepen u kojem se, usled preduzimanja istražnih radnji, ugrožavaju prava bilo kojeg lica na lični integritet, privatnost ili imovinu srazmeran je legitimnom cilju istrage i ne stoji u suprotnosti sa suštinom zagarantovanih prava.
- (2) U slučajevima kada panel odobrava istražne radnje shodno stavu (1), panel može da naloži specijalizovanom tužiocu da dostavi informacije o sprovođenju datih radnji i o prikupljanju

materijala na osnovu pravila 34 do 41, pri čemu način i rok za dostavu informacija određuje panel.

- (3) Informacije do kojih se dođe u okviru profesionalnog odnosa između lica i njegovog specijalizovanog branioca u skladu sa pravilom 111 smatraju se poverljivim i ne podležu istražnim radnjama, izuzev u slučajevima kada je poverljivi status zloupotrebljen za izvršenje krivičnog dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća i kada su traženi dokazi doprineli izvršenju tog krivičnog dela. U takvom slučaju, primenjuje se pravilo 33(1)(a)(ii) *mutatis mutandis*.
- (4) Informacije do kojih se dođe u okviru bilo kog drugog profesionalnog ili poverljivog odnosa u skladu s pravilom 111(2) i (3) ne podležu istražnim radnjama, izuzev ukoliko na osnovu okolnosti u konkretnom slučaju panel ne odluči drugačije. U tom slučaju, primenjuje se pravilo 33(1)(a)(ii) *mutatis mutandis*.
- (5) Panel po potrebi može da propiše i druge mehanizme zaštite.

Pravilo 32

Čuvanje, skladištenje i zaštita materijala prikupljenih ili zaplenjenih na osnovu pravila 34 do 41

- (1) ¹Materijali koji se prikupe ili zaplene usled vršenja radnji predviđenih pravilima 34 do 41 čuvaju se, skladište i štite na odgovarajući način. ²Svaka odluka panela kojom se te radnje odobravaju sadrži:
 - (a) postupak i mere predostrožnosti za skladištenje, zaštitu i, u odgovarajućim slučajevima, prenos prikupljenih ili zaplenjenih materijala;
 - (b) naznaku koliko će se dugo čuvati prikupljeni ili zaplenjeni materijali i, u odgovarajućim slučajevima, postupak za njihovo očuvanje shodno pravilu 71, i
 - (c) uputstvo i vremenske rokove za vraćanje ili, u odgovarajućim slučajevima, uništavanje prikupljenih ili zaplenjenih materijala.
- (2) Pravilo 206 se primenjuje *mutatis mutandis*. Zahtevi nadležnih organa Kosova mogu da se odobre, uz uvođenje zaštitnih mera ukoliko je potrebno.

Pravilo 33

Vraćanje ili uništavanje materijala prikupljenih ili zaplenjenih na osnovu pravila 34 do 41

- (1) Materijali prikupljeni ili zaplenjeni na osnovu pravila 34 do 41 vraćaju se ili uništavaju:
 - (a) odmah,
 - (i) ukoliko dati materijali izlaze iz okvira istrage za čije su potrebe pribavljeni, izuzev u slučajevima kada su relevantni za istragu o nekom drugom krivičnom delu iz nadležnosti Specijalizovanih veća, ili

- (ii) ukoliko su dati materijali pribavljeni nezakonito, naročito u slučajevima kada panel odbije da izda odobrenje ili ne donese odluku o nalogu specijalizovanog tužioca shodno pravilima 36 ili 38;
 - (b) u slučajevima kada dati materijali više nisu relevantni za svrhu u koju su pribavljeni, pri čemu se uzima u obzir:
 - (i) priroda i težina krivičnog dela;
 - (ii) potrebe tekućih istraga, i
 - (iii) da li je predmetno lice osumnjičeni, osuđeni, oslobođeni ili treće lice, ili
 - (c) kada nastupi zakonska zastarelost predviđena članom 106 Krivičnog zakonika Kosova.
- (2) ¹Uz izuzetke predviđene u stavu (1), materijale prikupljene ili zaplenjene na osnovu pravila 34 do 41:
- (a) specijalizovani tužilac vraća *proprio motu* ili po odluci panela, ili
 - (b) specijalizovani tužilac uništava, isključivo po odluci panela.
- ²O svakom slučaju povraćaja ili uništavanja materijala vodi se evidencija.
- (3) ¹Predmetno lice se obaveštava o odluci o povraćaju ili uništavanju materijala najmanje devedeset (90) dana pre izvršenja odluke, ili u skladu sa uslovima navedenim u odluci. ²Predmetno lice može da traži ponovno razmatranje donesene odluke.

Pododeljak 2: Specijalne istražne radnje

Pravilo 34

Uslovi za preduzimanje specijalnih istražnih radnji

- (1) Imajući u vidu pravilo 31(1), specijalne istražne radnje mogu da se preduzimaju samo ako postoji osnovana sumnja da je krivično delo iz člana 13 ili 14 Zakona, ili krivično delo iz članova 388(2) i (3), 393, 394(1), (4) i (5), 395, 396, 397(1), 400(2) do (4), 409, 410, 423 ili 424 Krivičnog zakonika Kosova, u smislu u kome se pominje u članu 15(2) Zakona, izvršeno, da je vršenje u toku ili da će uskoro biti izvršeno.
- (2) Specijalne istražne radnje mogu da se preduzimaju kada dokazi ne mogu da se pribave drugačijim, manje invazivnim ali podjednako efikasnim sredstvima, a vrše se u odnosu na lica ili konkretne lokacije u slučajevima kada postoji osnovana sumnja:
 - (a) da je dotično lice izvršilo, vrši ili će uskoro izvršiti bilo koje krivično delo iz stava (1) koje spada u nadležnost Specijalizovanih veća;
 - (b) da dotično lice prima ili šalje poruke namenjene osumnjičenom ili optuženom, ili poruke koje od njih potiču, odnosno da se osumnjičeni ili optuženi služi uređajem za komunikaciju dotičnog lica;

- (c) da se neka konkretna lokacija koristi ili će se uskoro koristiti za izvršenje krivičnog dela iz stava (1) koje spada u nadležnost Specijalizovanih veća, ili
 - (d) da se dokazi o krivičnom delu iz stava (1) mogu pronaći na nekoj konkretnoj lokaciji, a neophodni su za istragu.
- (3) Specijalizovani tužilac obaveštava lice iz stava (2) o svim radnjama koje se u vezi s tim licem preduzimaju na osnovu pravila 34 do 36, pod uslovom da se time ne dovodi u opasnost cilj s kojim je radnja preduzeta ili vođenje postupka.

Pravilo 35

Specijalne istražne radnje po odobrenju panela

- (1) Specijalizovani tužilac traži odobrenje panela za preduzimanje specijalnih istražnih radnji.
- (2) Kada se uveri da su ispunjeni uslovi predviđeni pravilima 31(1) i 34, panel može da donese odluku kojom se odobrava preduzimanje traženih specijalnih istražnih radnji, a koja sadrži:
 - (a) period za koji se daje odobrenje u zavisnosti od konkretnih okolnosti istrage, a koji ne sme da bude duži od šezdeset (60) dana;
 - (b) postupak izveštavanja o sprovođenju odobrenih mera i o prikupljenim materijalima, bilo u redovnim vremenskim intervalima ili po okončanju radnji, u zavisnosti od odluke panela, a u skladu s pravilom 31(2);
 - (c) odobrenje za ulazak na konkretnu lokaciju, kada je to potrebno radi obavljanja, nastavka ili okončanja datih istražnih radnji. O takvom odobrenju nije neophodno obavestiti osumnjičenog ili optuženog, osim u slučajevima kada panel utvrdi, s obzirom na konkretne okolnosti u predmetu, da obaveštenje neće dovesti u opasnost efikasnost traženih radnji.
- (3) Period utvrđen shodno stavu (2)(a) može da se produži do 12 meseci ukoliko, uprkos dužnoj pažnji specijalizovanog tužioca, još uvek nije ostvaren nameravani cilj radnji, a i dalje su zadovoljeni uslovi predviđeni pravilima 31(1) i 34.
- (4) ¹U izuzetnim okolnostima, koje se utvrđuju na osnovu činilaca kao što su težina krivičnog dela, složenost istrage ili konstatacija da je specijalizovani tužilac, uprkos dužnoj pažnji, otkrio nove okolnosti neposredno pre okončanja date radnje, period iz stava (3) može dodatno da se produži. ²Panel preispituje odobrene radnje u redovnim vremenskim intervalima, najkasnije svakih šezdeset (60) dana, a radnje okončava ako više nisu ispunjeni relevantni uslovi i ako to iziskuje poštovanje ljudskih prava.

Pravilo 36

Specijalne istražne radnje po nalogu specijalizovanog tužioca

- (1) Specijalizovani tužilac može da izda nalog za specijalne istražne radnje bez odobrenja panela u slučajevima kada su ispunjeni uslovi predviđeni pravilima 31(1) i 34 i u slučajevima:

- (a) kad je neodložno sprovođenje datih mera potrebno kako bi se obezbedilo pribavljanje dokaza koji ne mogu da se pribave drugim putem, i
 - (b) kada bi odlaganje usled traženja odobrenja panela ugrozilo istragu ili bezbednost svedoka, žrtve ili drugog lica izloženog opasnosti.
- (2) Specijalizovani tužilac panelu podnosi zahtev za odobrenje takvih radnji odmah, a najkasnije dvadeset i četiri (24) časa po njihovom započinjanju.
- (3) ¹Panel koji rešava po zahtevu odobrava specijalne istražne radnje u roku od tri (3) dana od predaje zahteva isključivo ako se uveri da su ispunjeni uslovi izneti u stavu (1). ²Pravilo 35 se primenjuje *mutatis mutandis*.
- (4) ¹Ukoliko se odobrenje ne traži, ne dobije, ili ukoliko panel ne donese odluku, nalog specijalizovanog tužioca o specijalnim istražnim radnjama se automatski stavlja van snage i specijalizovani tužilac smesta obustavlja preduzete radnje. ²Eventualno prikupljeni materijali ne mogu da se koriste za potrebe istrage ili krivičnog gonjenja.

Pododeljak 3: Pretres i plenidba

Pravilo 37

Pretres i plenidba po odobrenju panela

- (1) Specijalizovani tužilac traži odobrenje panela za pretres i plenidbu ako se, u datim okolnostima, dokazi ne mogu pribaviti drugim putem i ako su traženi pretres i plenidba po svemu sudeći jedino efikasno sredstvo za potrebe istrage.
- (2) Panel može da odobri pretres poseda nekog lica ili lokacija, prostorija ili stvari u odnosu na koje dotično lice opravdano očekuje zaštitu privatnosti, te da odobri plenidbu predmeta pronađenih tokom pretresa, i to u sledećim slučajevima:
- (a) ako postoji osnovana sumnja da je dotično lice izvršilo, vrši ili da će uskoro izvršiti krivično delo iz nadležnosti Specijalizovanih veća i da će pretres imati za ishod hapšenje tog lica ili otkrivanje i plenidbu dokaza potrebnih za istragu;
 - (b) ako postoji osnovana sumnja da će pretres imati za ishod hapšenje osumnjičenog, ili
 - (c) ako je pretres neophodan radi prikupljanja i očuvanja dokaza o krivičnom delu iz nadležnosti Specijalizovanih veća, a postoji osnovana sumnja da se takvi dokazi nalaze na posedu, lokaciji, u prostorijama ili stvarima nad kojima se vrši pretres.
- (3) Panel može da odobri pretres nekog lica ukoliko postoji osnovana sumnja da će pretres imati za ishod otkrivanje dokaza o krivičnom delu iz nadležnosti Specijalizovanih veća i može, shodno tome, da odobri plenidbu datih dokaza.
- (4) Kada se uveri da su ispunjeni uslovi izneti u stavovima (1) do (3), u zavisnosti od slučaja, kao i uslovi predviđeni pravilom 31(1), panel može da donese odluku kojom se odobravaju traženi pretres i plenidba, a koja sadrži:

- (a) vreme, trajanje i obim pretresa i plenidbe, uključujući podatke o licu ili imovini, lokaciji, prostorijama ili stvarima u odnosu na koje se radnja odobrava, i
 - (b) opis postupka izveštavanja o sprovođenju odobrenih radnji i o zaplenjenim materijalima, u skladu s pravilom 31(2).
- (5) Panel može da propiše i druge uslove ako to nađe za shodno.

Pravilo 38

Pretnes i plenidba koje vrši specijalizovani tužilac

- (1) U skladu sa članovima 35 i 39 Zakona, specijalizovani tužilac može bez odobrenja panela da izvrši pretres lica ili imovine, lokacije, prostorija ili stvari i da privremeno zapleni predmete pronađene tokom pretresa, pod uslovima koji se bliže navode u pravilu 37(1) do (3), a u sledećim slučajevima:
- (a) ako predmetno lice svesno i dobrovoljno pristane na pretres i plenidbu;
 - (b) ako je predmetno lice uhvaćeno na delu u toku izvršenja krivičnog dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća i ako treba da se uhapsi posle žustre potere;
 - (c) ako je to neophodno kako bi se otklonila neposredna opasnost od nanošenja ozbiljne i nepopravljive štete drugim licima ili imovini, ili
 - (d) ako je neophodno prikupiti dokaze koji se mogu izgubiti.
- (2) Specijalizovani tužilac panelu podnosi zahtev za odobrenje pretresa i plenidbe odmah, a najkasnije dvadeset i četiri (24) časa po njihovom započinjanju.
- (3) U roku od tri (3) dana od predaje zahteva, panel koji rešava po zahtevu može da odobri pretres i plenidbu samo ako se uveri da su ispunjeni uslovi izneti u stavu (1).
- (4) ¹Ukoliko se odobrenje ne zatraži, ne dobije ili ukoliko panel ne izda rešenje, nalog specijalizovanog tužioca o pretresu i plenidbi se automatski stavlja van snage i specijalizovani tužilac ih smesta obustavlja. ²Eventualno zaplenjeni materijali ne mogu se koristiti za potrebe istrage ili krivičnog gonjenja.

Pravilo 39

Izvršenje pretresa i plenidbe

- (1) Ne gubeći iz vida odredbe iznete u stavu (2), pretres i plenidba na osnovu pravila 37 ili pravila 38 se vrše u prisustvu lica na koje se odnose radnje specijalizovanog tužioca. Pre izvršenja, specijalizovani tužilac je dužan da:
- (a) dostavi predmetnom licu overenu kopiju odluke panela ili naloga specijalizovanog tužioca;
 - (b) obavesti lice o njegovim pravima na osnovu pravila 42, odnosno 43;

- (c) obezbedi prisustvo branioca tokom pretresa i plenidbe, osim u slučajevima kada se lice odrekne prava na prisustvo branioca ili u slučajevima kada braniočevo prisustvo ne može da se očekuje u razumnom roku, i
 - (d) obezbedi prisustvo nezavisnog posmatrača koji služi kao svedok tokom izvršenja pretresa i plenidbe.
- (2) ¹Pretres i plenidba mogu da se izvrše u odsustvu lica na koje se radnje odnose ukoliko to lice nije moguće pronaći ili odbije da prisustvuje izvršenju pretresa, i ukoliko bi odlaganje izvršenja pretresa i plenidbe ugrozilo istragu, bezbednost ili imovinu svedoka, žrtve ili drugih lica izloženih opasnosti. ²Primenjuju se stav 1(c) kada je to izvodljivo, i stav (d). ³Predmetno lice se obaveštava o izvršenju pretresa i plenidbe čim se utvrdi lokacija na kojoj se nalazi.
- (3) Tokom izvršenja pretresa i plenidbe vodi se računa o tome da se izbegne nepotrebno oštećivanje imovine.
- (4) ¹Specijalizovani tužilac evidentira vreme, trajanje, obim i sve druge relevantne pojedinosti u vezi s pretresom i plenidbom. ²Ako je panel propisao dodatne uslove za izvršenje pretresa i plenidbe, evidencija se vodi i o ispunjavanju tih uslova. ³Specijalizovani tužilac vrši popis s detaljnim opisom i podacima o svakom zaplenjenom predmetu. ⁴Specijalizovani tužilac, nezavisni posmatrač, predmetno lice i njegov branilac, ako je prisutan, potpisuju popis i slobodni su da unesu pismene primedbe o izvršenju pretresa i plenidbe. ⁵Odbijanje predmetnog lica da se potpiše i razlozi za to odbijanje se evidentiraju.
- (5) Specijalizovani tužilac zadržava i čuva zaplenjene predmete u skladu s pravilom 32.

Pododeljak 4: Druge radnje

Pravilo 40

Ekshumacije i obdukcije

- (1) Ako ima razloga da veruje da se leš nekog lica, čija je smrt možda prouzrokovana krivičnim delom iz nadležnosti Specijalizovanih veća, nalazi na određenom mestu, specijalizovani tužilac traži odobrenje panela za pregled grobnice i ekshumaciju te, ako se leš nađe, za obavljanje obdukcije.
- (2) Ako panel odobri takve radnje, primenjuje se *mutatis mutandis* pravilo 202 ili pravilo 208, u zavisnosti od slučaja.
- (3) Obdukciju leša ekshumiranog shodno stavu (1) obavlja obducent koga je odobrio panel sa ciljem da utvrdi, *inter alia*:
 - (a) identitet leša;
 - (b) uzrok i vreme smrti, i
 - (c) prirodu eventualnih povreda.

Pravilo 41

Uzimanje bioloških uzoraka radi veštačenja

- (1) Uzimanje dlaka, pljuvačke, uzoraka krvi, tkiva ili drugih sličnih bioloških materijala, koje nije moguće obaviti bez fizičkog kontakta ili bez pribegavanja invazivnim metodama, može da se izvrši u slučajevima kada predmetno lice dâ svoj dobrovoljni pismeni pristanak, pošto se prethodno posavetovalo sa svojim braniocem ili se svesno odreklo prava na savetovanje s braniocem.
- (2) U nedostatku pristanka, panel može da odobri radnju opisanu u stavu (1) u odnosu na neko lice:
 - (a) ukoliko postoji osnovana sumnja da je to lice izvršilo krivično delo iz nadležnosti Specijalizovanih veća, ili
 - (b) u onoj meri u kojoj je za utvrđivanje istine potrebno da se proverí da li na telu datog lica ima određenih tragova ili posledica krivičnog dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća.
- (3) Pošto je prethodno po potrebi saslušao dotično lice, panel pri donošenju odluke uzima u obzir, *inter alia*:
 - (a) prirodu i težinu krivičnog dela;
 - (b) da li se potrebni biološki materijal može pribaviti putem neke druge metode;
 - (c) postupak koji se primenjuje u sprovođenju veštačenja, i
 - (d) posledice po zdravlje tog lica.
- (4) Uzorke krvi, bioloških uzoraka ili drugih sličnih materijala može da uzima samo kvalifikovano medicinsko osoblje.
- (5) Biološki materijali opisani u stavovima (1) i (2) koriste se isključivo u svrhu istrage i krivičnog gonjenja za krivična dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća.

Odeljak II: Prava lica tokom istrage

Pravilo 42

Opšta odredba

- (1) Tokom istrage specijalizovanog tužioca:
 - (a) niko neće biti primoran da prizna krivicu niti da svedoči ukoliko bi svedočenjem mogao da optuži samog sebe ili lica iz pravila 152;
 - (b) niko neće biti podvrgnut prinudi, nagovaranju, nedozvoljenom uticaju, pritisku ili pretnjama, mučenju ili bilo kom drugom obliku surovog, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;
 - (c) svako lice ima pravo na besplatnu pomoć prevodioca i na prevode neophodne da se zadovolji uslov pravičnosti ako ne razume ili ne govori jezik na kome se obavlja ispitivanje, i
 - (d) niko neće biti proizvoljno uhapšen ili pritvoren i neće biti lišen slobode osim u skladu sa Zakonom i Pravilnikom.
- (2) Specijalizovani tužilac mora da obavesti predmetno lice o njegovim pravima iz stava (1) na jeziku koje to lice razume.
- (3) Sudski poziv, nalog ili istražna radnja koje preduzme specijalizovani tužilac, a koji se negativno odražavaju na prava određenog lica u toku istrage, mogu se osporiti pred sudijom pojedincem koji se određuje u skladu sa članom 25(1)(f) Zakona, odnosno pred panelom ukoliko je određen, u roku od mesec dana od zvaničnog obaveštenja o tom sudskom pozivu, nalogu ili istražnoj radnji i potvrdi predmetnog lica o njihovom prijemu.

Pravilo 43

Prava osumnjičenog tokom istrage

- (1) Ako specijalizovani tužilac smatra da postoje osnovi sumnje da je određeno lice izvršilo ili učestvovalo u izvršenju krivičnog dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća, to lice će se smatrati osumnjičenim i, kada bude sa tim upoznato, garantuju mu se, kao minimum, sva prava predviđena članom 38(3) Zakona.
- (2) Specijalizovani tužilac pre ispitivanja upoznaje osumnjičenog s njegovim pravima prema članu 38(3) Zakona na način i na jeziku koji osumnjičeni razume i govori.
- (3) ¹Istražna radnja koja zahteva prisustvo osumnjičenog, naročito ispitivanje, suočavanje, prepoznavanje ili rekonstrukcija lica mesta krivičnog dela ne može se obaviti bez prisustva specijalizovanog branioca. ²Osumnjičeni može da se odrekne ovog prava pod uslovom da se specijalizovani tužilac uveriti da osumnjičeni razume prirodu tog prava i posledice odricanja od njega. ³Prilikom pružanja informacija s tim u vezi, specijalizovani tužilac uzima u obzir lične prilike osumnjičenog, uključujući godine starosti i duševno i fizičko stanje. ⁴Specijalizovani tužilac pismeno konstatuje da se osumnjičeni odrekao ovog prava i okolnosti u kojima je to učinio, a osumnjičeni tu pismenu konstataciju potpisuje.

- (4) ¹Osumnjičeni se obaveštava da može da povuče svoju izjavu o odricanju u bilo kom trenutku tokom informativnog razgovora koji se s njim vodi. ²Kada osumnjičeni povuče svoju izjavu o odricanju, ispitivanje se obustavlja i može se nastaviti samo u prisustvu specijalizovanog branioca. ³Ispitivanje ili bilo koja druga radnja izvršena pre nego što osumnjičeni povuče svoju izjavu o odricanju ne gube valjanost i neće se ponavljati.

Pravilo 44

Snimanje ispitivanja osumnjičenog

- (1) ¹Prilikom ispitivanja osumnjičenog koje vrši specijalizovani tužilac primenjuje se postupak predviđen pravilom 40. ²Ispitivanje se snima video tehnikom u skladu sa sledećim postupkom:
- (a) osumnjičeni se obaveštava, na jeziku koji razume i govori, da se ispitivanje snima video tehnikom. Ukoliko se osumnjičeni protivi snimanju ispitivanja, činjenica da je s tim bio upoznat i odgovor osumnjičenog zapisnički se konstatuju i on potpisuje taj zapisnik;
 - (b) u slučaju prekida u toku ispitivanja, specijalizovani tužilac tu činjenicu, kao i vreme kada je do prekida došlo, beleži pre prekida video snimanja, a na video snimku beleži i vreme kada je ispitivanje nastavljeno. Za vreme prekida te vrste, specijalizovani tužilac se uzdržava od bilo kakvog razgovora o pitanjima povezanim sa istragom ili s položajem osumnjičenog;
 - (c) na kraju ispitivanja, osumnjičenom se pruža mogućnost da razjasni, dopuni ili izmeni bilo šta što je prethodno izjavio i beleži se vreme kada je ispitivanje završeno;
 - (d) kopija snimka dostavlja se osumnjičenom ili njegovom specijalizovanom braniocu;
 - (e) pošto se izradi kopija, original snimka se pečati u prisustvu osumnjičenog, uz potpis specijalizovanog tužioca i osumnjičenog, i
 - (f) ako specijalizovani tužilac podigne optužnicu protiv osumnjičenog, izrađuje se transkript snimka.
- (2) ¹Osumnjičeni može da se ispituje bez snimanja ispitivanja video tehnikom shodno stavu (1) u slučajevima kada izuzetne okolnosti onemogućavaju snimanje. ²Specijalizovani tužilac beleži razloge zbog kojih nije sproveden postupak iz stava (1).
- (3) ¹U slučajevima kada se, shodno stavu (1) ili (2), ispitivanje ne snima video tehnikom, specijalizovani tužilac izrađuje pismeni transkript ispitivanja osumnjičenog, koji potpisuju on i osumnjičeni. ²Specijalizovani tužilac evidentira eventualno odbijanje osumnjičenog da pročita ili potpiše transkript, kao i razloge koje on eventualno navede za svoje odbijanje, i traži od drugih prisutnih lica da pročitaju i potpišu transkript.

Pravilo 45

Priznanja

Vansudsko priznanje osumnjičenog ili optuženog dato tokom ispitivanja koje vrši specijalizovani tužilac smatra se slobodnim i dobrovoljnim ako specijalizovani tužilac pokaže da su strogo poštovani uslovi predviđeni pravilima 43 i 44.

Pravilo 46

Obezbeđenje informacija

- (1) Ne dovodeći u pitanje obaveze sekretara shodno pravilu 24, specijalizovani tužilac je odgovoran za čuvanje, skladištenje i bezbednost informacija i fizičkih i elektronskih materijala pribavljenih tokom istrage specijalizovanog tužioca, do trenutka kada se na suđenju predloži da se te informacije odnosno materijali uvedu u dokazni spis.
- (2) Pored elektronskih sredstava kojima se Specijalizovana veća služe za iznošenje dokaza, specijalizovani tužilac se stara da materijali te prirode budu dostupni odbrani ili panelu na zahtev.

Pravilo 47

Okončanje istrage

- (1) Ako specijalizovani tužilac ne podigne optužnicu pred Specijalizovanim većima shodno članu 38(4) Zakona u razumnom roku nakon što lice dobije status osumnjičenog i s tim bude upoznato, osumnjičeni može da zahteva od specijalizovanog tužioca da okonča istragu koja se protiv njega vodi.
- (2) Ukoliko se zahtev odbaci ili se ne uzme u razmatranje, osumnjičeni može da se obrati sudiji pojedincu, raspoređenom shodno članu 25(1)(f) Zakona, da uzme to pitanje u razmatranje i da, ako je to nužno, okonča istragu koja se vodi protiv njega.

Poglavlje 4 Sudski pozivi, hapšenje i pritvor

Odeljak I: Opšte odredbe

Pravilo 48

Osnovna načela

- (1) Nijedno lice u nadležnosti Specijalizovanih veća ne sme biti lišeno slobode osim u skladu sa Zakonom i Pravilnikom.
- (2) Na osnovu zahteva jedne od strana u postupku ili *proprio motu*, panel može da izda neophodne naloge za hapšenje, sudske pozive, odluke ili naloge za potrebe istrage ili radi pripreme i vođenja postupka.

Pravilo 49

Sudski pozivi i drugi nalozi

- (1) Sekretar prosleđuje nadležnim organima vlasti sudske pozive, odluke ili naloge koje izdaju Specijalizovana veća.
- (2) Kada se sudski poziv, odluka ili nalog prosleđuju Kosovu ili trećoj državi koja ima dogovor o saradnji sa Specijalizovanim većima, ili je po bilo kom drugom osnovu preuzela obavezu pružanja pomoći, nadležne vlasti će savesno pristupiti njihovom urednom izvršenju.
- (3) Kada se sudski poziv, odluka ili nalog odnose na lice koje se nalazi u trećoj državi koja nije obuhvaćena stavom (2), ili se poslednje poznato mesto boravka lica nalazi u takvoj državi, sekretar nadležnim organima te države dostavlja zahtev za saradnju, uključujući i sudski poziv ili nalog.
- (4) ¹Ukoliko se predmetno lice ne nalazi na mestu na kome je trebalo da mu se dostavi akt, službenik koji ga uručuje ostavlja pismeno obaveštenje u kome se primaocu sudskog poziva ili naloga nalaze da se pojavi na određenom mestu, određenog dana i u određeno vreme kako bi primio taj akt. ²Ukoliko se posle dva pokušaja u razumnom roku, primalac ne pojavi, odnosno odbije da primi sudski poziv ili nalog, službenik koji uručuje akt evidentira datum, vreme, broj pokušaja i eventualni razlog odbijanja. ³Službenik ostavlja sudski poziv ili nalog na licu mesta, čime se dokument smatra uručenim.

Pravilo 50

Dovođenje u Specijalizovana veća

- (1) Ako je svedok, osumnjičeni ili optuženi predmet postupanja na osnovu sudskog poziva, odluke ili naloga Specijalizovanih veća ili specijalizovanog tužioca, ili ako izdržava kaznu na Kosovu, panel nadležnim vlastima izdaje nalog da to lice bez odlaganja dovedu u Specijalizovana veća, i, po konsultaciji sa sekretarom, može u nalogu da navede uslove za dovođenje i dalji pritvor datog lica.

- (2) Panel takođe može da naloži ili zahteva da se to lice dovede iz treće države na osnovu sporazuma te države s Kosovom ili sa Specijalizovanim većima, ili na osnovu reciprociteta.

Pravilo 51

Odšteta za protivpravno hapšenje ili pritvor

- (1) Po donošenju pravosnažne odluke da je lice protivpravno uhapšeno ili pritvoreno po ovlašćenju Specijalizovanih veća, predmetno lice može predsedniku da podnese zahtev za odštetu ili drugo odgovarajuće pravno sredstvo u roku od šest (6) meseci od pravosnažnosti odluke.
- (2) ¹Predsednik određuje panel koji rešava po zahtevu nakon što sasluša specijalizovanog tužioca. ²Pri određivanju odgovarajuće odštete ili drugog odgovarajućeg pravnog sredstva u slučajevima iz stava (1), panel uzima u obzir posledice protivpravnog hapšenja i pritvora po lične, porodične, socijalne i profesionalne prilike podnosioca zahteva.

Odeljak II: Hapšenje

Pravilo 52

Naredba za hapšenje koju izdaje specijalizovani tužilac

- (1) Ako je neko lice uhapšeno na osnovu naredbe za hapšenje koju izdaje specijalizovani tužilac shodno članu 35(2)(h) i u saglasnosti sa članom 41(6) Zakona, specijalizovani tužilac o tome odmah obaveštava predsednika i sekretara.
- (2) ¹U skladu s članom 41(3) Zakona, lice uhapšeno shodno ovom pravilu izvodi se pred panel u roku od četrdeset osam (48) sati od hapšenja. ²Panel proverava da li je uhapšeno lice upoznato s razlozima za hapšenje u skladu s članom 41(6) Zakona, kao i sa pravima koja mu pripadaju prema Zakonu i Pravilniku. ³Panel odlučuje o daljem pritvoru ili puštanju pritvorenog lica na slobodu u roku od četrdeset osam (48) sati od trenutka kada je to lice pred njega izvedeno.
- (3) ¹Nakon hapšenja shodno stavu (1), specijalizovani tužilac se bez nepotrebnog odlaganja obraća panelu radi izdavanja naloga za dovođenje tog lica u pritvorski objekat Specijalizovanih veća. ²Kada panel izda nalog za dovođenje, sekretar preduzima sve potrebne organizacione korake u dogovoru s nadležnim vlastima.

Pravilo 53

Nalog za hapšenje koji izdaju Specijalizovana veća

- (1) Na zahtev specijalizovanog tužioca ili *proprio motu*, panel može da izda nalog za hapšenje ako se uveri da su ispunjeni uslovi izloženi u članu 41(6) Zakona.
- (2) Nalog za hapšenje sadrži:
- (a) ime lica i sve druge relevantne podatke na osnovu kojih se može identifikovati;
 - (b) konkretna krivična dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća zbog kojih se traži hapšenje;

- (c) sažet prikaz činjenica koje, prema navodima, predstavljaju ta krivična dela, i
 - (d) u odgovarajućim slučajevima, pritvorski objekat Specijalizovanih veća u koji se lice dovodi.
- (3) Nalog za hapšenje ostaje na snazi sve dok panel ne naloži drugačije.

Pravilo 54

Međunarodni nalog za hapšenje koji izdaju Specijalizovana veća

Na zahtev specijalizovanog tužioca ili *proprio motu*, panel može da izda međunarodni nalog za hapšenje, koji se prosleđuje svim državama putem relevantnih međunarodnih tela.

Pravilo 55

Izvršenje naloga za hapšenje

- (1) Sekretar nalog za hapšenje koji izdaju Specijalizovana veća prosleđuje nadležnim organima, uključujući, ukoliko je to primereno, i specijalizovanog tužioca.
- (2) Ako se nalog za hapšenje prosleđuje Kosovu ili u trećoj državi koja ima dogovor o saradnji sa Specijalizovanim većima, ili je po bilo kom drugom osnovu preuzela obavezu pružanja pomoći, nadležne vlasti će savesno pristupiti njegovom urednom izvršenju.
- (3) Ako se nalog za hapšenje odnosi na lice koje se nalazi u trećoj državi koja nije obuhvaćena stavom (2), ili se poslednje poznato mesto boravka tog lica nalazi u takvoj državi, sekretar nadležnim organima te države dostavlja zahtev za saradnju, uključujući i nalog za hapšenje.
- (4) ¹Ako je lice uhapšeno na Kosovu ili u trećoj državi na osnovu naloga za hapšenje koji su izdala Specijalizovana veća, nadležni organi mogu predmetno lice pritvoriti, i o tome neodložno obavestavaju sekretara, koji sa svoje strane odmah obavestava predsednika, panel i strane u postupku. ²Sekretar preduzima sve potrebne organizacione korake u dogovoru s nadležnim vlastima i državom domaćinom za neodložno dovođenje uhapšenog u pritvorski objekat Specijalizovanih veća.
- (5) ¹Vlasti Kosova će izvršiti nalog, pritvoriti predmetno lice i bez odlaganja ga prebaciti prema propisanim uslovima. ²Pritvorenom licu se neće omogućiti nijedno pravno sredstvo koje nije izričito navedeno u nalogu.
- (6) U skladu s članom 41(5) Zakona, lice uhapšeno shodno ovom pravilu izvodi se bez nepotrebnog odlaganja pred panel, koji će se uveriti da je to lice upoznato s razlozima hapšenja shodno članu 41(4) Zakona, kao i sa pravima koja mu pripadaju prema Zakonu i Pravilniku.

Odeljak III: Pritvor

Pravilo 56

Sudski pritvor

- (1) ¹Lice za koje je izdat nalog za pritvor biće pritvoreno u skladu sa članom 41(7) Zakona. ²U izuzetnim okolnostima, to lice može biti pritvoreno u objektu van države domaćina ili van Kosova u očekivanju transfera. ³U takvim okolnostima panel može, na zahtev jedne od strana u postupku i nakon konsultacija sa sekretarom, da zatraži modifikaciju uslova pritvora ili da o tim uslovima izloži svoje mišljenje. ⁴Pritvoreno lice sve vreme ostaje u nadležnosti Specijalizovanih veća.
- (2) ¹Panel se stara da pritvoreno lice ne boravi u pritvoru neopravdano dugo u periodu do početka suđenja. ²U slučaju da dođe do nepotrebnog odlaganja koje prouzrokuje specijalizovani tužilac, panel, nakon što sasluša strane u postupku, može pustiti lice na slobodu pod uslovima koje smatra odgovarajućim.
- (3) Na zahtev pritvorenog lica ili *proprio motu*, panel može da naloži privremeno puštanje pritvorenog lica na slobodu kada za to postoje opravdani humanitarni razlozi.
- (4) ¹Pritvoreno lice neće biti pušteno na slobodu na teritoriji treće države bez pristanka te države. ²Panel pribavlja mišljenje treće države ukoliko pritvoreno lice traži da bude pušteno na slobodu na teritoriji te države. ³Odluka se donosi u najkraćem mogućem roku, a najkasnije tri (3) dana od poslednjeg izjašnjenja.
- (5) Panel može da propiše uslove za puštanje na slobodu koje smatra primerenim kako bi se obezbedilo prisustvo pritvorenog lica.
- (6) Ne dovodeći u pitanje član 21(4)(c) Zakona, panel može, postupajući po zahtevu ili *proprio motu*, da donese odluku o uslovima pritvora i pratećim pitanjima radi zaštite svedoka ili žrtava, poverljivih informacija ili integriteta postupka, uključujući i odluku o uvođenju potrebnih i srazmernih ograničenja u pogledu mogućnosti pritvorenika za komunikaciju.

Pravilo 57

Preispitivanje i ponovno razmatranje sudskog pritvora

- (1) ¹Pre određivanja sudije za prethodni postupak shodno članu 33(1)(a) Zakona, pritvor osumnjičenog preispituje sudija pojedinac određen prema članu 33(2) Zakona svaka dva (2) meseca, ili ranije na zahtev osumnjičenog ili specijalizovanog tužioca, odnosno *proprio motu* u slučaju da su se okolnosti promenile od poslednjeg preispitivanja. ²Pored osnova predviđenih u članu 41(6) Zakona, svaki zahtev za produženje pritvora mora se opravdati istražnim radnjama koje specijalizovani tužilac namerava da preduzme. ³Ukupno trajanje pritvora prema ovoj odredbi ne sme da bude duže od jedne (1) godine. ⁴Po isteku ovog perioda, ukoliko nije određen sudija za prethodni postupak, osumnjičeni se pušta na slobodu.
- (2) ¹Nakon određivanja sudije za prethodni postupak shodno članu 33(1)(a) Zakona i do pravosnažnosti presude, postupajući panel razmatra odluku o sudskom pritvoru po isteku dva (2) meseca od poslednje odluke o pritvoru, u skladu sa članom 41(10), (11) i (12) Zakona, ili u bilo kom trenutku na zahtev optuženog ili specijalizovanog tužioca, odnosno *proprio motu* u slučaju da su se okolnosti promenile od poslednjeg razmatranja.

Pravilo 58

Interlokutorna žalba na sudski pritvor

- (1) Žalba na odluke u vezi sa sudskim pritvorom može se podneti Apelacionom sudu shodno pravima predviđenim članom 45(2) Zakona.
- (2) Na žalbu protiv odluke o određivanju sudskog pritvora primenjuje se pravilo 170.
- (3) ¹Žalba protiv odluke o puštanju lica na slobodu podnosi se u roku od dva (2) dana od donošenja odluke. ²Odgovor se dostavlja u roku od jednog (1) dana od podnošenja žalbe. ³Specijalizovani tužilac nema pravo da podnese repliku.
- (4) ¹Žalba nema suspenzivno dejstvo osim ukoliko panel Apelacionog suda, u obliku vanredne mere, ne naloži drugačije po zahtevu za suspenzivno dejstvo koji se podnosi uz žalbu. ²Ako specijalizovani tužilac zahteva suspenzivno dejstvo odluke o puštanju na slobodu, predmetno lice se ne pušta na slobodu osim ukoliko panel Apelacionog suda ne donese odluku kojom se odbija zahtev za suspenzivno dejstvo. ³Panel Apelacionog suda je dužan da reši zahtev za suspenzivno dejstvo u roku od pet (5) dana od poslednjeg podneska.

Pravilo 59

Zaštita zakonitosti protiv pravosnažnih odluka o sudskom pritvoru

¹U skladu s članom 48(6) Zakona, pritvorenik može da podnese zahtev za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažnih odluka o određivanju ili produženju sudskog pritvora shodno pravilu 58. ²Takav zahtev se podnosi predsedniku u skladu s pravilom 193.

Pravilo 60

Smrt pritvorenika

¹U slučaju smrti pritvorenog lica koje se nalazi u nadležnosti Specijalizovanih veća, sekretar utvrđuje uzrok smrti i može da naloži neophodne istrage u tom cilju. ²Ukoliko se utvrdi da lice nije umrlo prirodnom smrću, sekretar prosleđuje slučaj nadležnim lokalnim vlastima.

Poglavlje 5 Odredbe koje se odnose na pojedine faze postupka

Odeljak I: Opšte odredbe

Pravilo 61

Nadzor nad odvijanjem postupka u sudnici

- (1) ¹Predsedavajući sudija nadzire red u sudnici i u galeriji za posetioce, kao i ponašanje svih učesnika u postupku. ²On po potrebi preduzima odgovarajuće mere, uključujući udaljavanje lica radi zaštite prava optuženog na pravično i javno suđenje ili radi očuvanja dostojanstva i doličnosti postupka.
- (2) ¹Predsedavajući sudija može da naloži privremeno udaljavanje optuženog iz sudnice i da nastavi suđenje u njegovom odsustvu ukoliko optuženi, uprkos upozorenju da zbog takvog ponašanja može biti udaljen iz sudnice, nastavi da ometa postupak, a pod uslovom da njegove interese zastupa specijalizovani branilac. ²U tom slučaju, panel će obezbediti uslove da optuženi prati suđenje i daje uputstva specijalizovanom braniocu s mesta izvan sudnice.
- (3) Predsedavajući sudija može da naloži pretresanje lica prisutnih u sudnici i u galeriji za posetioce ako je to potrebno iz bezbednosnih razloga, kao i radi pravilnog vršenja pravosuđa.

Pravilo 62

Dužnosti specijalizovanog tužioca

¹U obavljanju svojih dužnosti, specijalizovani tužilac pomaže Specijalizovanim većima da utvrde istinu. ²On preduzima mere za zaštitu i dužno poštovanje žrtava i svedoka, kao i osnovnih prava osumnjičenih i optuženih.

Pravilo 63

Zloupotreba postupka

- (1) (1) Ukoliko panel ustanovi da se branilac, zastupnik žrtava ili tužilac ponaša uvredljivo, nepristojno ili na drugi način remeti pravilno odvijanje postupka, ili ukoliko branilac, zastupnik žrtava ili tužilac u obavljanju svojih dužnosti ne zadovoljava standarde profesionalne etike, panel može, nakon propisnog upozorenja:
 - (a) da izrekne novčanu kaznu u iznosu do pet stotina (500) EUR za svaki slučaj zloupotrebe prema ovom stavu;
 - (b) da braniocu, zastupniku žrtava ili tužiocu zabrani da se obraća panelu, ili
 - (c) da utvrdi, pošto prethodno pruži priliku braniocu ili zastupniku i, u odgovarajućim slučajevima, optuženom da se izjasne, da branilac ili zastupnik više ne ispunjava uslove za zastupanje osumnjičenog, optuženog ili žrtava koje učestvuju u postupku pred Specijalizovanim većima. U takvom slučaju organizuje se zamena branioca ili zastupnika

kako se ne bi ugrozilo pravo optuženog na pravično i ekspeditivno suđenje, odnosno prava žrtava koje učestvuju u postupku.

- (2) ¹Panel svoj zaključak opisan u stavu (1) saopštava sekretaru u slučajevima kada je on dodelio branioca ili zastupnika, odnosno specijalizovanom tužiocu. ²Panel može da prijavi sve slučajeve povrede dužnosti disciplinskom odboru koji je predviđen Profesionalnim kodeksom branilaca i zastupnika, i nadležnom telu u državi koja je braniocu, zastupniku žrtava ili tužiocu izdala dozvolu za obavljanje prakse.
- (3) Kada se zaključak opisan u stavu (1) odnosi na specijalizovanog tužioca, panel o tome obaveštava predsednika, koji sa svoje strane može o tome da obavesti Organ za imenovanje.

Pravilo 64

Neodgovarajuća pomoć branioca ili zastupnika

¹Panel može da utvrdi, pošto prethodno pruži priliku braniocu, zastupniku, odnosno optuženom da se izjasne, a na osnovu činjenice da je zastupanje do te mere nedelotvorno da se načelo ravnopravnosti strana u postupku više ne može smatrati zadovoljenim, da branilac ili zastupnik više ne ispunjava uslove za zastupanje osumnjičenog, optuženog ili žrtava koje učestvuju u postupku pred Specijalizovanim većima. ²U takvom slučaju preduzimaju se koraci shodno pravilu 63(1)(c).

Pravilo 65

Neizvršavanje naloga panela

- (1) Uz izuzetke predviđene članom 42(7) i (8) Zakona, kada neko lice izuzev branioca, zastupnika ili tužioca namerno odbije da izvrši nalog panela u kome je priloženo upozorenje o sankcijama u slučaju kršenja naloga, predsedavajući sudija, nakon što sasluša to lice, može da naloži:
 - (a) zabranu prisustvovanja postupku u sudnici koja se tom licu izriče u trajanju od najduže trideset (30) dana;
 - (b) u odgovarajućim slučajevima, zabranu vršenja funkcije koju to lice obavlja pred panelom u trajanju od najduže trideset (30) dana, ili
 - (c) ako je povreda dužnosti teže prirode, plaćanje novčane kazne u iznosu do pet stotina (500) EUR za svaki slučaj neizvršenja naloga prema ovom stavu.
- (2) Ako predsedavajući sudija smatra da je primereno izreći zabranu u dužem trajanju, on to pitanje prosleđuje panelu, koji može da održi zasedanje kako bi se utvrdilo da li je opravdano naložiti dužu ili trajnu zabranu.

Pravilo 66

Sredstva za vezivanje

¹U okviru nadležnosti Specijalizovanih veća, sredstva za vezivanje, kao što su lisice, koriste se samo po nalogu sekretara kao mera predostrožnosti protiv bekstva ili radi sprečavanja samopovređivanja,

povređivanja drugih ili velike materijalne štete. ²Sredstva za vezivanje se uklanjaju pre nego što optuženi uđe u sudnicu kako bi pristupio panelu, osim ukoliko panel ne odobri njihovu dalju upotrebu.

Pravilo 67

Amicus Curiae

- (1) U svakoj fazi postupka panel može da pozove vlasti Kosova, treću državu, organizaciju ili lice, odnosno da im odobri, da u svojstvu *amicus curiae* dostave svoje mišljenje o bilo kom pitanju u slučajevima kada je to po uverenju panela opravdano i doprinosi pravilnom odlučivanju o predmetu.
- (2) Dostavljanje mišljenja *amicus curiae* ne odgađa sudski postupak.
- (3) ¹Mišljenje iz stava (1) podnosi se u pismenom obliku sekretaru, koji distribuira podnesak po nalogu panela. ²Pod uslovom da to panel odobri, strane u postupku i zastupnik žrtava mogu da odgovore u roku od sedam (7) dana od podnošenja mišljenja.

Pravilo 68

Odsustvo optuženog

- (1) Optuženom se sudi u njegovom prisustvu, osim ukoliko Zakon i Pravilnik ne predviđaju drugačije.
- (2) Ako je optuženi na slobodi, a prisustvovao je sednici povodom prvog pristupanja sudu, po odobrenju panela on može da učestvuje u daljem toku postupka putem video-konferencijske veze, pod uslovom da specijalizovani branilac prisustvuje sudskom zasedanju.
- (3) ¹Ako je optuženi na slobodi, ali se bez odobrenja panela i navođenja valjanog razloga ne pojavi lično ili putem video-konferencijske veze na zasedanju za koje mu je uredno uručen sudski poziv, panel privremeno prekida postupak, izdaje nalog za hapšenje, nalaže pritvor optuženog i određuje datum nastavka zasedanja. ²Nakon hapšenja, optuženi se izvodi pred panel, koji donosi odluku o produženju pritvora u skladu s pravilom 56. ³Pravila 57 i 59 se primenjuju *mutatis mutandis*.
- (4) Ako je optuženi u pritvoru i odbija da pristupi panelu, panel može da naloži da se postupak vodi u odsustvu optuženog, ukoliko se uveri:
 - (a) da je prethodno već obavljeno prvo pristupanje optuženog sudu;
 - (b) da je optuženi uredno obavešten da treba da prisustvuje postupku;
 - (c) da se optuženi dobrovoljno i nedvosmisleno odrekao prava da mu se sudi u njegovom prisustvu ili je to pravo izgubio;
 - (d) da interese optuženog zastupa njegov specijalizovani branilac koji prisustvuje zasedanju, i
 - (e) da, po mišljenju panela, prisustvo optuženog nije neophodno za konkretno zasedanje.

- (5) ¹Optuženom je dozvoljeno da u bilo kom trenutku odluči da ponovo prisustvuje postupku. ²Sekretar jednom nedeljno verifikuje odluku optuženog da ne prisustvuje postupku, te da se odriče prava na prisustvovanje postupku, i izveštava panel u tom smislu.
- (6) Ako je optuženi u pritvoru ali nije fizički sposoban da prisustvuje postupku, panel se stara da se optuženom omogući da prati postupak i da daje uputstva specijalizovanom braniocu s mesta izvan sudnice.

Pravilo 69

Lekarski pregled osumnjičenog ili optuženog

- (1) ¹Panel može, na zahtev jedne od strana u postupku ili *proprio motu*, da izda nalog za lekarski, psihijatrijski ili psihološki pregled osumnjičenog ili optuženog. ²U tom slučaju panel poziva veštaka da mu pomogne u odlučivanju.
- (2) ¹Ako panel ustanovi da optuženi nije procesno sposoban, postupak se prekida do daljnjeg. ²Panel preispituje nalog o prekidu postupka svaka četiri (4) meseca ili ranije na zahtev strana u postupku ili *proprio motu*, ako za to postoje opravdani razlozi. ³Panel po potrebi može da naloži i dodatne preglede osumnjičenog ili optuženog.

Pravilo 70

Smrt optuženog

¹Panel obustavlja postupak protiv optuženog u slučaju njegove smrti. ²Takva odluka ni na koji način ne utiče na bilo koje pravno sredstvo za koje je eventualno podnet zahtev pred domaćim pravosuđem.

Pravilo 71

Privremene mere za obezbeđenje sredstava

- (1) ¹Ako je izdat nalog ili naredba za hapšenje ili je potvrđena optužnica, panel može, uz poštovanje prava osumnjičenog ili optuženog, da naloži vlastima Kosova ili da zahteva od trećih država da preduzmu privremene mere za obezbeđenje imovine, prihoda i sredstava osumnjičenog ili optuženog koja su korišćena za izvršenje krivičnog dela ili su tim putem stečena. ²Taj nalog ne ide na štetu prava *bona fide* trećih strana.
- (2) ¹Obaveštavanje osumnjičenog ili optuženog nije nužno izuzev u slučajevima kada panel, s obzirom na konkretne okolnosti u datom predmetu, utvrdi da se obaveštenjem neće ugroziti delotvornost zahtevanih mera. ²U potonjem slučaju, sekretar će se postarati da osumnjičeni ili optuženi i, u meri u kojoj je to izvodljivo, zainteresovana lica ili zainteresovane treće države budu obavešteni o postupku.
- (3) Ukoliko je nalog izdat bez prethodnog obaveštenja, panel se sekretaru obraća sa zahtevom da, po sprovođenju naloženih mera, o tome odmah obavesti osumnjičenog ili optuženog i, u meri u kojoj je to izvodljivo, zainteresovana lica ili zainteresovane treće države i da ih pozove da iznesu svoje stavove o tome da li nalog treba da se povuče ili izmeni.

Pravilo 72**Ubrzani postupak**

- (1) Kada potvrdi optužnicu za krivično delo prema članu 15(2) Zakona, sudija za prethodni postupak može, u cilju ubrzavanja postupka, da prosledi spis predmeta pretresnom panelu u skladu s članom 25(2) Zakona, čim se reše preliminarni podnesci, a nezavisno od pravila 98(1).
- (2) Panel koji vodi postupak shodno članu 15(2) Zakona može da skрати rokove i preduzme bilo koje druge mere koje smatra neophodnim da ubrza postupak, uz poštovanje prava optuženog na pravično suđenje.
- (3) ¹Ukoliko panel Apelacionog suda ne naloži drugačije, žalbe na presude pretresnog panela prema članu 15(2) Zakona razmatraju se ekspeditivno na osnovu spisa predmeta. ²Odluka po takvoj žalbi može se u celosti doneti na osnovu pismenih podnesaka.
- (4) Ovo pravilo ne ide na štetu ekspeditivnog vođenja drugih postupaka pred Specijalizovanim većima.

Odeljak II: Mesto postupka**Pravilo 73****Sudska delatnost van sedišta Specijalizovanih veća**

¹Shodno članu 26(2) Zakona, panel uz odobrenje predsednika može da obavlja svoje dužnosti na mestu van sedišta Specijalizovanih veća. ²Uz dužnu pažnju o tajnosti i bezbednosti, mogu se koristiti video-konferencijske veze, elektronska pošta i druga raspoloživa elektronska sredstva.

Pravilo 74**Terenske posete i pristupanje svedoka sudu van sedišta Specijalizovanih veća**

- (1) ¹Nakon što saslušá strane i, po potrebi, druge učesnike u postupku, panel može da odluči da obavlja svoje dužnosti na nekoj konkretnoj lokaciji van sedišta Specijalizovanih veća shodno članu 3(6) Zakona, izuzetno i ukoliko je to neophodno u interesu pravilnog vršenja pravosuđa, između ostalog i zbog sledećih konkretnih razloga:
 - (a) obilaska mesta zločina, i
 - (b) sprečenosti svedoka da pristupi sudu u sedištu Specijalizovanih veća zbog teške bolesti ili drugog opravdanog razloga, ako njegovo svedočenje nije prethodno zabeleženo.

²Panel takođe odlučuje da li su alternativni oblici svedočenja, prisustvovanja sudskom zasedanju ili terenskih poseta eventualno prikladniji u datim okolnostima.

- (2) ¹Pre donošenja bilo kakve odluke shodno stavu (1), panel će se konsultovati sa sekretarom u pogledu pitanja bezbednosti, troškova i tajnosti. ²Ako se lokacija o kojoj je reč u stavu (1) nalazi

u trećoj državi, sekretar će se konsultovati i sa tom državom i može po potrebi da sklapa sporazume predviđene članom 4 Zakona.

- (3) Ukoliko je takvo izmeštanje moguće organizovati, predsednik izdaje administrativnu odluku kojom se izmeštanje omogućava.
- (4) ¹Sekretar u dogovoru s predsednikom izdaje Uputstvo za terenske posete kako bi olakšao planiranje terenskih poseta i obezbedio jednoobraznu primenu procedura.²Predsednik može da se konsultuje s tim u vezi sa Specijalizovanim tužilaštvom i sa Nezavisnim predstavničkim telom specijalizovanih branilaca i zastupnika.

Odeljak III: Podnesci i odluke

Pravilo 75

Zahtevi i drugi podnesci

- (1) Specijalizovani tužilac i sekretar a, nakon prvog pristupanja optuženog sudu, i bilo koja strana u postupku mogu pred nadležnim panelom da ulože zahtev za izricanje odgovarajućih mera, osim ako Pravilnikom nije drugačije predviđeno.
- (2) ¹Zahtevi strana i učesnika u postupku, nalozi i odluke o rutinskim pitanjima i pitanjima koja činjenično i pravno nisu uopšte ili nisu suviše kompleksna se, po pravilu i prema nađenju panela, iznose usmeno. ²Uz usmene naloge i odluke daje se, odmah ili naknadno, pismeno obrazloženje kada je to neophodno radi njihove jasnoće ili izvršavanja. ³Sekretar vodi evidenciju o svim usmeno izdatim nalogima ili odlukama.
- (3) Ne zadirući u odredbe iz stava (2), osim ukoliko se ne izda drugačiji nalog ili ukoliko nije drugačije predviđeno Pravilnikom, pismeni podnesci strana se u toku postupka ne dopunjuju usmenom argumentacijom.
- (4) Kada ustanovi da je neki zahtev ili podnesak obestan ili da predstavlja zloupotrebu prava ili postupka, panel može da naloži sekretaru da obustavi isplatu ili umanji honorar branioca ili zastupnika za taj zahtev ili podnesak, odnosno može da obavesti specijalizovanog tužioca o tome da je zastupnik tužilaštva podneo takav zahtev ili podnesak.
- (5) ¹Strane u postupku i zastupnik žrtava nemaju pravo da podnesu zahtev za ocenu ustavnosti shodno članu 49(4) Zakona i zahtevi dostavljeni u tom smislu neće se uzeti u razmatranje. ²To ne sprečava panel da uputi zahtev shodno članu 49(4) Zakona, odnosno optuženog ili zastupnika žrtava da uputi zahtev u skladu s članom 49(3) Zakona.

Pravilo 76

Rokovi za predaju podnesaka

¹Ukoliko Pravilnikom nije drugačije predviđeno, odgovor na podnesak se predaje u roku od deset (10) dana od dostave podneska, a replika na odgovor u roku od pet (5) dana od odgovora. ²Panel razmatra samo repliku odnosno one njene delove u kojima se obrađuju nova pitanja koja proističu iz odgovora.

³Zahtevi za produženje roka podnose se dovoljno vremena unapred da bi panel odluku o zahtevu mogao da donese pre isteka relevantnog roka.

Pravilo 77

Interlokutorna žalba za koju je potrebno odobrenje

- (1) Kada želi da na odluku panela izjavi žalbu na koju nema izričito pravo prema Zakonu i Pravilniku, strana u postupku traži odobrenje za ulaganje žalbe od panela koji je doneo osporavanu odluku u roku od sedam (7) dana od njenog donošenja.
- (2) Panel daje odobrenje ako se odluka odnosi na pitanje koje bi moglo bitno da utiče na pravičan i ekspeditivan tok postupka ili na ishod suđenja, uključujući, kada je to primereno, slučajeve kada je nemoguće odobriti odgovarajuće pravno sredstvo po završetku suđenja u predmetu, a blagovremeno rešenje panela Apelacionog suda bi moglo suštinski pospešiti postupak.
- (3) ¹Panel donosi obrazloženu odluku u roku od sedam (7) dana od poslednjeg izjašnjenja strana u postupku, odnosno zastupnika žrtava, uz naznaku pitanja za koja se daje odobrenje. ²Kada panel ne donese odluku u ovom roku, smatra se da je ulaganje žalbe odobreno.

Pravilo 78

Većanje

- (1) ¹Većanje panela odvija se iza zatvorenih vrata i strogo je poverljivo. ²Većanju mogu da prisustvuju saradnici sudija.
- (2) ¹Svaki sudija iznosi svoje gledište i zaključke o svakom pitanju koje se razmatra tokom većanja i nastoji da dostavi pismeni nacrt svog mišljenja pre donošenja odluke ili presude. ²Sudije panela nastoje da donesu jednoglasnu odluku. ³Kada se ne postigne jednoglasnost, većina sudija u panelu donosi obrazloženu odluku ili presudu. ⁴Mogu se priložiti izdvojena ili suprotna mišljenja.

Pravilo 79

Ovlašćenje za ponovno razmatranje odluka

- (1) ¹U izuzetnim okolnostima i kada je dokazana očigledna greška u rasuđivanju ili kada je neophodno ponovno razmatranje da bi se izbegla nepravda, panel može, na zahtev jedne od strana u postupku, odnosno zastupnika žrtava, ili *proprio motu*, nakon što saslušane strane, ponovo razmotriti svoje odluke. ²Presude ne podležu ponovnom razmatranju.
- (2) Zahtev za ponovno razmatranje ne utiče na rokove za bilo koji pravni lek.

Odeljak IV: Zaštita svedoka i žrtava

Pravilo 80

Zaštitne mere

- (1) Shodno članu 23(1) Zakona, panel može, *proprio motu* ili na zahtev jedne od strana u postupku, Službe za pružanje zaštite i podrške svedocima, odnosno svedoka ili zastupnika žrtava, da izda nalog za uvođenje odgovarajućih mera za zaštitu, bezbednost, fizičko i duševno zdravlje, dostojanstvo i privatnost svedoka, žrtava koje učestvuju u postupku i drugih lica izloženih opasnosti usled svedočenja svedoka, pod uslovom da te mere nisu u suprotnosti s pravima optuženog.
- (2) Pre izdavanja naloga, panel će se postarati da pribavi saglasnost lica u odnosu na koje se traže zaštitne mere.
- (3) Zahtev za zaštitne mere ili neki njegovi delovi, kao i svi odgovori na isti, mogu da se podnesu kao poverljivi i da se označe *ex parte*, a taj stepen tajnosti zadržavaju sve dok panel ne naloži drugačije ili dok se ne izmeni stepen tajnosti shodno Poglavlju 5, Odeljak IV.
- (4) Panel može da održi raspravu *in camera* kako bi utvrdio da li da izda nalog za, *inter alia*:
 - (a) mere kojima se sprečava javno obelodanjivanje identiteta ili mesta boravka svedoka, žrtve koja učestvuje u postupku ili lica koje je u rodbinskoj ili drugoj vezi s njima, kao što su:
 - (i) brisanje iz javnih spisa Specijalizovanih veća vlastitih imena i podataka na osnovu kojih se može utvrditi identitet;
 - (ii) neobelodanjivanje javnosti spisa koji ukazuje na identitet svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku;
 - (iii) neobelodanjivanje spisa, materijala ili podataka kojima se otkriva ili na osnovu kojih se može otkriti identitet svedoka zastupniku žrtava ili žrtvama koje učestvuju u postupku;
 - (iv) svedočenje uz korišćenje uređaja za izmenu lika i glasa;
 - (v) svedočenje putem dvosmerne interne televizije, ili
 - (vi) dodeljivanje pseudonima;
 - (b) poluzatvorene ili zatvorene sednice, u skladu s pravilom 120;
 - (c) posebne mere kako bi se olakšalo svedočenje traumatizovanim ili posebno osetljivim svedocima, uključujući žrtve seksualnog i rodnog nasilja, starije svedoke ili svedoke mlađe od 18 godina, kao što su:
 - (i) prisustvo psihologa, psihološkog savetnika ili člana uže porodice tokom svedočenja svedoka;
 - (ii) jednosmerna interna televizija;
 - (iii) zaklanjanje svedoka iz vidnog polja optuženog, ili

- (iv) dostava pitanja unapred radi prosleđivanja posredstvom panela;
- (d) neobelodanjivanje optuženom od strane specijalizovanog branioca materijala ili podataka koji mogu da dovedu do otkrivanja identiteta svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku, ili
- (e) u izuzetnim okolnostima i uz poštovanje svih neophodnih zaštitnih mehanizama:
 - (i) neobelodanjivanje stranama u postupku materijala ili podataka koji mogu da dovedu do otkrivanja identiteta svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku, ili
 - (ii) potpunu anonimnost svedoka.
- (5) Panel može da naloži bilo koju kombinaciju prethodno pomenutih mera, ili da izda nalog za druge mere koje su u datim okolnostima prikladne za zaštitu svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku.
- (6) U skladu s članom 23(2) Zakona, posebno osetljivim svedocima, uključujući žrtve seksualnog i rodnog nasilja i lica mlađa od 18 godina, po pravilu se odobravaju mere predviđene u stavovima (4)(a)(i) i (ii), osim ukoliko se dotična lica tome izričito ne usprotive.
- (7) Prilikom izdavanja naloga o zaštitnim merama, panel odlučuje da li se transkript postupka koji se odnosi na svedočenje zaštićenog svedoka može dati na korišćenje u drugim postupcima pred Specijalizovanim većima ili u drugim jurisdikcijama, i odlučuje o svim eventualnim merama.
- (8) Pre svedočenja, Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima upoznaje svedoka sa:
 - (a) opasnošću od nehotičnog ili protivpravnog otkrivanja njegovog identiteta ili svedočenja uprkos naloženim zaštitnim merama, i
 - (b) mogućnošću da dođe do izmene zaštitnih mera shodno pravilu 81.

Pravilo 81

Izmena zaštitnih mera

- (1) Kada panel izda nalog za zaštitne mere u odnosu na svedoka, žrtvu koja učestvuje u postupku ili drugo lice izloženo opasnosti usled iskaza svedoka, te mere:
 - (a) ostaju na snazi *mutatis mutandis* u svakom drugom kasnijem postupku pred Specijalizovanim većima ili u drugoj jurisdikciji, osim u slučajevima izmena u skladu s postupcima izloženim u ovom pravilu, i
 - (b) ne sprečavaju specijalizovanog tužioca da u kasnijim postupcima ispuni obavezu obelodanjivanja na osnovu Pravilnika, pod uslovom da odbranu kojoj se podaci obelodanjuju upozna s prirodom naloženih zaštitnih mera i obavezom da ih se pridržava.
- (2) Ako strana u prvobitnom ili kasnijem postupku pred Specijalizovanim većima ili sekretar želi izmenu naloženih zaštitnih mera:
 - (a) podnosi zahtev panelu koji je izdao nalog za zaštitne mere, ili

- (b) ukoliko taj panel nije više postupajući, podnosi zahtev postupajućem panelu u kasnijem postupku.
- (3) ¹Sudija ili panel suda na Kosovu ili u trećoj državi, strane u postupku pred sudom na Kosovu ili u trećoj državi koje ovlasti nadležni tužilački ili sudski organ, odnosno žrtva koja učestvuje u postupku ili svedok za koje su Specijalizovana veća naložila zaštitne mere, mogu da se obrate predsedniku sa zahtevom za izmenu zaštitnih mera. ²Predsednik:
- (a) prosleđuje zahtev panelu koji je izdao nalog za zaštitne mere, ili
- (b) određuje sudiju pojedinca da odluči o zahtevu, ukoliko taj panel više nije postupajući.
- (4) Pre rešavanja po zahtevu prema ovom pravilu, panel ili sudija pojedinac se staraju da pribave sve relevantne podatke iz postupka u kome su naložene zaštitne mere i konsultuju se sa sudijom koji je naložio zaštitne mere, ako je taj sudija i dalje na listi međunarodnih sudija.
- (5) ¹Panel ili sudija pojedinac koji rešava po zahtevu prema ovom pravilu postaraće se, posredstvom Službe za pružanje zaštite i podrške svedocima, da se zaštićeno lice saglasi sa izmenom zaštitnih mera. ²U odsustvu takve saglasnosti, panel ili sudija pojedinac mogu naložiti izmenu zaštitnih mera *proprio motu* ako je to opravdano usled vanrednih okolnosti, odnosno ukoliko bi u suprotnom došlo do greške u vršenju pravosuđa.
- (6) ¹Svedok ili, u odgovarajućim slučajevima, njegov pravni zastupnik može da se u celosti ili delimično odrekne zaštitnih mera odobrenih shodno pravilu 80, pošto ga panel ili Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima pouče o posledicama takvog odricanja. ²Zahtev za odricanje se podnosi putem obraćanja panelu ili pismenom izjavom koju potpisuju svedok i Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima. ³Panel će se uveriti da je odricanje slobodno i dobrovoljno.

Odeljak V: Step en tajnosti

Pravilo 82

Određivanje stepena tajnosti podnesaka

- (1) ¹Step en tajnosti podnesaka ili njihovih delova označava se na sledeći način:
- (a) javno: mogu se staviti na uvid javnosti;
- (b) poverljivo: mogu se obelodaniti samo stranama u postupku i učesnicima ovlašćenim po nalogu Specijalizovanih veća;
- (c) strogo poverljivo: mogu se obelodaniti samo osobama ovlašćenim da primaju poverljive podneske, ako postoji konkretna potreba.
- ²Poverljivi i strogo poverljivi podnesci nose oznaku *ex parte* kada sekretar dobije nalog da ih ne distribuira jednoj ili više strana ili drugom učesniku u postupku.
- (2) Veća, sekretar, strane i učesnici u postupku sačinjavaju i vode registre lica koja imaju ili su imala pristup podnescima koji nose oznaku strogo poverljivo.

- (3) ¹U svim podnescima koji su označeni kao poverljivi ili strogo poverljivi navodi se razlog za takav stepen tajnosti, kao i to da li se i kada on može izmeniti. ²Ako panel drugačije ne naloži, s podneskom se postupa u skladu s datom oznakom tajnosti.
- (4) Ukoliko panel drugačije ne naloži, svi odgovori, replike i drugi podnesci povezani s prvobitnim podneskom imaće isti stepen tajnosti.
- (5) ¹Kada osnove za određeni stepen tajnosti više ne postoje, podnosilac prvobitnog podneska dostavlja zahtev panelu za izmenu stepena tajnosti. ²Panel može da promeni stepen tajnosti podneska i na zahtev drugog učesnika u postupku ili *proprio motu*. ³U slučaju zahteva za izmenu zaštitnih mera, primenjuje se pravilo 81.
- (6) Za neovlašćeno obelodanjivanje spisa ili podataka koji su označeni stepenom tajnosti strogo poverljivo i poverljivo može se pokrenuti postupak prema članu 15(2) Zakona i članu 400(1) Krivičnog zakonika Kosova zbog povrede tajnosti postupka.

Pravilo 83

Određivanje stepena tajnosti dokumentacije o postupku i dokazima

- (1) Na svim dokumentima u vezi s postupkom i dokazima koji nisu dostupni javnosti navodi se razlog za takav stepen tajnosti, kao i to da li se stepen tajnosti može izmeniti i kada.
- (2) Sekretar vodi evidenciju o naznačenim rokovima za izmenu stepena tajnosti i obaveštava panel o isteku tih rokova.
- (3) Sekretar izdaje uputstvo za rad kojim se obezbeđuje adekvatno i uredno rukovanje dokumentacijom u smislu stava (1).

Pravilo 84

Izmena stepena tajnosti dokumentacije o postupku i dokazima

- (1) Pre donošenja presude, panel redovno razmatra stepen tajnosti dokumentacije o postupku i dokazima i, u odgovarajućim slučajevima, nalaže njegovu izmenu.
- (2) Nakon donošenja pravosnažne presude, predsednik može da odredi sudiju pojedinca da pregleda dokumentaciju o postupku i dokazima radi izmene stepena tajnosti.
- (3) Sudija pojedinac može da donese odluku o izmeni stepena tajnosti prema stavu (2) ako je preduzeo sve razumne mere da pribavi saglasnost organa vlasti Kosova, treće države, tela ili lica na koje takva izmena direktno utiče.
- (4) ¹Odluka o izmeni stepena tajnosti prema stavu (3) stupa na snagu devedeset (90) dana po zavođenju. ²Organi Kosova, treća država, telo ili lice na koje takva izmena stepena tajnosti direktno utiče mogu da podnesu zahtev predsedniku da preispita tu odluku.

Poglavlje 6 Optužnica i prethodni postupak

Odeljak I: Optužnica

Pravilo 85

Dužnosti sudije za prethodni postupak pre potvrđivanja optužnice

- (1) Predsednik određuje sudiju za prethodni postupak shodno članu 33(1)(a) Zakona radi obavljanja dužnosti definisanih u članu 39 Zakona.
- (2) Pre potvrđivanja optužnice, sudija za prethodni postupak ekspeditivno rešava zahteve specijalizovanog tužioca u vezi sa vođenjem istrage, shodno članu 39 Zakona.
- (3) ¹Sudija za prethodni postupak i specijalizovani tužilac mogu da se sastaju tokom istrage i pre potvrđivanja optužnice. ²Sudija za prethodni postupak vodi poverljivi i *ex parte* zapisnik svakog sastanka, čiji stepen tajnosti može da se izmeni kada prestanu da važe razlozi zbog kojih je određen prvobitni status.
- (4) Svi dokumenti i podaci koje specijalizovani tužilac tokom istrage dostavi sudiji za prethodni postupak su, kao minimum, poverljivi i *ex parte*, uz izuzetke predviđene pravilima 102 i 103.
- (5) Sudija za prethodni postupak određuje planirani datum za donošenje odluke shodno članu 39(2) Zakona u roku koji, u zavisnosti od konkretnih okolnosti predmeta, ne može biti duži od šest (6) meseci od datuma podizanja optužnice sa svim prpratnim materijalima.

Pravilo 86

Podizanje, ispitivanje i potvrđivanje optužnice

- (1) Ukoliko se u toku istrage uveri da postoji dobro utemeljena sumnja da je osumnjičeni izvršio ili da je učestvovao u izvršenju krivičnog dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća, specijalizovani tužilac o tome obaveštava predsednika, koji određuje sudiju za prethodni postupak u skladu s članom 33(1)(a) Zakona.
- (2) Specijalizovani tužilac podnosi optužnicu sa oznakom poverljivo i *ex parte* sudiji za prethodni postupak radi donošenja odluke shodno članu 39(2) Zakona.
- (3) ¹U optužnici podignutoj shodno članu 38(4) Zakona navode se ime i podaci o osumnjičenom, kao i sažet opis činjeničnog stanja u predmetu i krivičnog (krivičnih) dela za koja se osumnjičeni tereti, a posebno vid odgovornosti u odnosu na krivična dela koja mu se stavljaju na teret shodno članu 16 Zakona. ²Optužnica se podnosi zajedno s prpratnim materijalom, koji sadrži:
 - (a) dokazni materijal kojim se potkrepljuju pravno relevantne činjenice, i
 - (b) detaljan prikaz u kome se pokazuje relevantnost svake stavke u dokaznom materijalu u odnosu na svaki navod iz optužnice, uz poseban osvrt na postupanje osumnjičenog u odnosu na krivično delo (krivična dela) za koje (koja) se tereti.

- (4) ¹Sudija za prethodni postupak proučava propratni materijal u odnosu na svaku optužbu i odlučuje da li je dokazano postojanje dobro utemeljene sumnje protiv osumnjičenog. ²Tokom ispitivanja optužnice, sudija za prethodni postupak može:
- (a) da zahteva od specijalizovanog tužioca, odnosno da mu dozvoli prilaganje dodatnih materijala kojima se potkrepljuje jedna ili sve optužbe;
 - (b) da zahteva od specijalizovanog tužioca da ispita optužnicu sa ciljem da se pruže konkretniji podaci u odnosu na jednu ili sve optužbe, kao i u odnosu na konkretno postupanje osumnjičenog, ili kako bi se obezbedila preciznost s pravne tačke gledišta, odnosno jasnije iznele optužbe, ili
 - (c) da zahteva od specijalizovanog tužioca da smanji broj optužbi ili suzi njihov opseg.
- Za svaku radnju te vrste sačinjava se detaljan zapisnik, koji se uvodi u spis predmeta.
- (5) Po obavljenom ispitivanju optužnice, shodno članu 39(2) Zakona, sudija za prethodni postupak obrazloženom odlukom potvrđuje, odnosno odbacuje optužbe u celosti ili delimično.
- (6) Nakon potvrđivanja optužbi u optužnici:
- (a) osumnjičeni dobija status optuženog, i
 - (b) sudija za prethodni postupak može da izda nalog za hapšenje ili sudski poziv za pristupanje sudu i donosi druge odluke ili naloge predviđene članom 39(3) Zakona.
- (7) Odbrana može da ospori odluku o optužnici samo u okvirima predviđenim pravilom 97.
- (8) ¹Sekretar čuva optužnicu koju je potvrdio sudija za prethodni postupak i izrađuje overene kopije s pečatom Specijalizovanih veća. ²Optužnica se po potrebi prevodi na jezik koji optuženi razume i govori, a prevod se prilaže uz svaku overenu kopiju optužnice.
- (9) Nepotvrđivanje neke optužbe u optužnici ne sprečava specijalizovanog tužioca da naknadno podigne izmenjenu optužnicu, ili da uključi istu optužbu u optužnicu potkrepljenu novim dokaznim materijalom.
- (10) Sekretar obaveštava predsednika da je optužnica potvrđena.

Pravilo 87

Uručenje optužnice

- (1) ¹Nakon potvrđivanja optužnice, bez nepotrebnog odlaganja i imajući u vidu stavove (2) i (4), sekretar uručuje optužnicu lično optuženom. ²Sekretar optuženom uručuje overenu kopiju optužnice zajedno s prevodom optužnice na jezik koji optuženi razume i govori.
- (2) Po potrebi i shodno pravilu 202, sekretar može da uruči optužnicu lično optuženom uz pomoć vlasti Kosova i da, na zahtev specijalizovanog tužioca, preduzme i druge mere koje smatra neophodnim kako bi se optužnica dala na uvid javnosti.
- (3) Vlasti Kosova kojima je upućen zahtev da uruče optužnicu obavestiće sekretara o preduzetim merama u roku od petnaest (15) dana od prijema zamolnice za pravnu pomoć.

- (4) Ako optuženi ima boravište u trećoj državi s kojom su Specijalizovana veća sklopila sporazum o saradnji prema članu 4 Zakona ili koja s Kosovom ima sporazum o uzajamnoj pravnoj pomoći, optužnica se može lično uručiti u skladu s tim sporazumima i u prisustvu sekretara.
- (5) Ukoliko optuženi ima boravište u trećoj državi koja nije obuhvaćena stavom (4), sekretar, shodno članu 55(1) Zakona i pravilu 208, dostavlja zamolnicu za pravnu pomoć i saradnju nadležnim vlastima te države kako bi se obezbedilo uručenje optužnice optuženom bez nepotrebnog odlaganja.
- (6) Prvo pristupanje optuženog sudu shodno pravilu 92 održava se u roku od sedam (7) dana po uručanju optužnice ili, ako je optuženi u bekstvu, u roku od tri (3) dana po njegovom hapšenju, u zavisnosti od toga koji je datum kasniji.

Pravilo 88

Javnost optužnice

- (1) Uz izuzetke predviđene stavom (2), optužnica se stavlja na uvid javnosti pošto je potvrdi sudija za prethodni postupak.
- (2) ¹U izuzetnim okolnostima, ako specijalizovani tužilac iznese valjan razlog pre potvrđivanja optužnice, sudija za prethodni postupak može, *inter alia*, iz bezbednosnih razloga, radi sprečavanja bekstva optuženog ili drugog narušavanja postupka, odnosno sprečavanja socijalnih nemira, da izda nalog za privremeno neobelodanjivanje javnosti optužnice, povezanih dokumenata ili informacija do daljnjeg. ²Optužnica se u svakom slučaju obelodanjuje javnosti, uz eventualno redigovanje po potrebi, najkasnije do prvog pristupanja optuženog sudu.
- (3) Nezavisno od stava (2), specijalizovani tužilac može da obelodani optužnicu ili neki njen deo vlastima treće države ili drugom telu, ukoliko to smatra potrebnim u cilju istrage ili krivičnog gonjenja.

Pravilo 89

Spajanje ili razdvajanje optužnice

- (1) Dva ili više krivičnih dela i optužbi mogu da se spoje u jednu optužnicu:
 - (a) ako je isti optuženi učestvovao u krivičnim delima o kojima se iznose navodi;
 - (b) ako se krivična dela i optužbe zasnivaju na istim činjenicama, ili
 - (c) ako krivična dela i optužbe čine niz ili su deo niza krivičnih dela koja se navode u optužnici, a po svojoj prirodi ili radnjama su ista ili slična.
- (2) U bilo kojoj fazi postupka, nakon što sasluša strane, panel može da naloži:
 - (a) razdvajanje krivičnih dela ili optužbi ukoliko to nalažu konkretne okolnosti predmeta, ili
 - (b) da se zajednički optuženim licima sudi odvojeno u interesu pravičnog i ekspeditivnog suđenja, odnosno kako bi se izbegao sukob interesa koji bi mogao da nanese ozbiljnu štetu jednom od optuženih.

Pravilo 90

Izmena optužnice

- (1) U skladu sa članovima 39(8) i 40(7) Zakona, specijalizovani tužilac može da izmeni optužnicu:
 - (a) bilo kad pre potvrđivanja, bez prethodnog odobrenja;
 - (b) između potvrđivanja i dodeljivanja predmeta pretresnom panelu, po odobrenju koje, nakon što sasluša optuženog, daje sudija za prethodni postupak koji je potvrdio optužnicu, i
 - (c) nakon dodeljivanja predmeta pretresnom panelu, po odobrenju koje panel izdaje pošto sasluša optuženog.
- (2) ¹Panel može da odobri izmenu optužnice ako se uveri da ta izmena ne zadire u prava optuženog i nije u suprotnosti sa njima. ²Ako specijalizovani tužilac zahteva da uključi nove optužbe ili zameni postojeće optužbe težim, primenjuje se pravilo 86(3) i (4) *mutatis mutandis*. ³Kada se optužnica izmeni uz prethodno odobrenje, nije potrebno da se opet potvrđuje.
- (3) Ako izmenjena optužnica sadrži nove optužbe ili su postojeće optužbe zamenjene težim, a već je obavljeno prvo pristupanje optuženog panelu u skladu s pravilom 92, ponovo se obavlja prvo pristupanje optuženog sudu u najkraćem mogućem roku.
- (4) ¹Odbrana ima dvadeset i jedan (21) dan da podnese preliminarne podneske shodno pravilu 97 u odnosu na nove optužbe. ²Panel po potrebi može da odloži datum početka suđenja kako bi se odbrani omogućilo dovoljno vremena za pripremu.
- (5) Nezavisno od stava (1)(b) i (c), specijalizovani tužilac može da izmeni optužnicu bez odobrenja u okviru sporazuma o priznanju krivice shodno pravilu 94.

Pravilo 91

Povlačenje optužnice ili optužbi

- (1) Specijalizovani tužilac može, u skladu s članom 40(7) Zakona, da povuče optužnicu ili optužbe:
 - (a) bilo kad pre potvrđivanja optužnice, bez prethodnog odobrenja;
 - (b) između potvrđivanja optužnice i dodeljivanja predmeta pretresnom panelu, po odobrenju sudije za prethodni postupak koji je potvrdio optužnicu, i
 - (c) nakon dodeljivanja predmeta pretresnom panelu, po odobrenju tog panela.
- (2) Odbrana se odmah obaveštava o povlačenju optužnice ili neke od optužbi iz optužnice.
- (3) Nezavisno od stava (1)(b) i (c), specijalizovani tužilac može da povuče optužbe bez prethodnog odobrenja u okviru sporazuma o priznanju krivice shodno pravilu 94.
- (4) Nakon povlačenja, specijalizovani tužilac može naknadno da podigne optužnicu shodno pravilu 86 ako iznese nove dokaze koji nisu bili poznati ili dostupni u vezi s povučenom optužnicom, odnosno da iznese dodatne optužbe.

Odeljak II: Prvo pristupanje sudu i izjašnjavanje o krivici

Pravilo 92

Prvo pristupanje optuženog sudu

- (1) ¹Shodno članu 39(4) Zakona i pravilu 87(6), optuženi se dovodi pred sudiju za prethodni postupak bez nepotrebnog odlaganja. ²Ako optuženi nije izabrao specijalizovanog branioca, sekretar može privremeno da odredi specijalizovanog branioca koji se po potrebi može u kratkom roku staviti na raspolaganje radi zastupanja optuženog prilikom prvog i svakog daljeg pristupanja sudu.
- (2) Shodno članu 39(5) Zakona, sudija za prethodni postupak:
 - (a) mora da se uveri da optuženi može da ostvari pravo na branioca;
 - (b) čita optužnicu ili daje nalog da se ona optuženom pročita na jeziku koji razume i govori i proverava da li je optuženi razumeo optužnicu;
 - (c) obaveštava optuženog da će u roku od trideset (30) dana od prvog pristupanja sudu biti pozvan da prizna krivicu ili da se izjasni da nije kriv po svakoj tački optužnice ili, ukoliko optuženi to želi, da može odmah da prizna krivicu ili da se izjasni da nije kriv;
 - (d) ako optuženi prizna krivicu, dalje postupa u skladu s pravilom 93;
 - (e) ako se optuženi izjasni da nije kriv, dalje postupa u skladu s pravilom 95;
 - (f) ako se optuženi ne izjasni o krivici prilikom prvog ili kasnijeg pristupanja sudu, u njegovo ime evidentira da nije kriv i dalje postupa u skladu s pravilom 95, i
 - (g) određuje druge datume, prema potrebi, za obavljanje svojih dužnosti shodno pravilu 95.
- (3) Nije dopušteno izvoditi negativne zaključke iz odbijanja optuženog da prizna krivicu ili da se izjasni da nije kriv.

Pravilo 93

Priznanje krivice

- (1) ¹ Ako optuženi prizna krivicu, sudija za prethodni postupak o tome obaveštava predsednika, koji imenuje pretresni panel. ²Sudija za prethodni postupak prosleđuje spis predmeta pretresnom panelu.
- (2) Specijalizovani tužilac može, u odgovarajućim slučajevima:
 - (a) da izmeni optužbe shodno pravilu 90 ili da povuče optužbe shodno pravilu 91(3);
 - (b) da predloži konkretnu kaznu, odnosno raspon kazne, ili
 - (c) da se ne protivi konkretnoj kazni, odnosno rasponu kazne koju predloži specijalizovani branilac.

- (3) Pretresni panel koji odredi predsednik može da proglasi optuženog krivim i da zakaže datum sednice za odmeravanje kazne što je pre moguće ako se, po saslušanju optuženog, uveri:
 - (a) da je optuženi dobrovoljno priznao krivicu;
 - (b) da optuženi razume prirodu i posledice priznanja krivice;
 - (c) da je priznanje krivice nedvosmisleno;
 - (d) da postoji dovoljno činjeničnih osnova za utvrđivanje bitnih činjenica neophodnih za dokazivanje krivičnog dela i učešća optuženog, i
 - (e) da se vodilo računa o interesima pravde.
- (4) Ako optuženi prizna krivicu samo u odnosu na određene optužbe, na te optužbe se primenjuju stavovi (1) i (2).
- (5) Ako se pretresni panel nije uverio da su ispunjeni uslovi izloženi u stavu (3), smatraće da optuženi nije priznao krivicu i izdaće nalog za redovan nastavak postupka u skladu sa odredbama Zakona i Pravilnika.
- (6) Pretresni panel obrazlaže svoju odluku o priznanju krivice, a obrazloženje se unosi u spis.

Pravilo 94

Sporazum o priznanju krivice

- (1) U bilo kom trenutku pre okončanja postupka, a po mogućstvu pre početka postupka, specijalizovani tužilac i odbrana mogu da sklope pismeni sporazum o priznanju krivice.
- (2) Sporazum o priznanju krivice sadrži dogovor između specijalizovanog tužioca i odbrane o sledećem:
 - (a) optužbama, uključujući učešće optuženog u krivičnom delu (krivičnim delima) i vidu (vidovima) odgovornosti za koje se tereti;
 - (b) konkretnoj kazni, odnosno rasponu kazne, i
 - (c) reparacijama.
- (3) ¹Ako specijalizovani tužilac i odbrana postignu sporazum o priznanju krivice pre određivanja pretresnog panela, sudija za prethodni postupak o tome obaveštava predsednika, koji određuje pretresni panel. ²Sudija za prethodni postupak prosleđuje spis predmeta pretresnom panelu.
- (5) Pretresni panel može da odobri sporazum o priznanju krivice ako se uveri:
 - (a) da je specijalizovani branilac razmotrio uslove sporazuma o priznanju krivice sa optuženim;
 - (b) da optuženi razume uslove sporazuma o priznanju krivice;
 - (c) da optuženi priznaje činjenično stanje u vezi sa optužbama sadržanim u sporazumu o priznanju krivice i da je dobrovoljno pristao na sporazum o priznanju krivice, bez pretnji ili prisile;

- (d) da optuženi shvata posledice sporazuma o priznanju krivice i odriče se prava na suđenje u redovnom postupku;
 - (e) da postoji dovoljno činjeničnih osnova za utvrđivanje bitnih činjenica neophodnih za dokazivanje krivičnog dela i učešća optuženog, i
 - (f) da se vodilo računa o interesima pravde.
- (6) ¹Određbe sporazuma o priznanju krivice nisu obavezujuće za pretresni panel. ²Panel može specijalizovanom tužiocu i odbrani da predloži izmene i dopune sporazuma.
- (7) ¹Ako se pretresni panel nije uverio da su ispunjeni uslovi iz stava (5), smatraće da sporazum o priznanju krivice nije postignut. ²U takvom slučaju pretresni panel izdaje nalog za nastavak redovnog postupka u skladu sa Zakonom i Pravilnikom.
- (8) ¹Pretresni panel iznosi obrazloženje za svoju odluku o sporazumu o priznanju krivice, koje se unosi u spis. ²Odluka kojom se odobrava sporazum o priznanju krivice ima snagu i dejstvo pravosnažne presude i podleže ponovnom pokretanju krivičnog postupka samo na osnovu člana 48 Zakona i pravila 187.

Odeljak III: Prethodni postupak

Pravilo 95

Dužnosti sudije za prethodni postupak nakon potvrđivanja optužnice

- (1) Nakon potvrđivanja optužnice shodno pravilu 86 i prvog pristupanja optuženog sudu shodno pravilu 92, sudija za prethodni postupak koordinira komunikaciju između strana u postupku dok se predmet ne prosledi pretresnom panelu shodno članu 40(1) Zakona.
- (2) ¹Sudija za prethodni postupak se stara da se postupak nepotrebno ne odlaže i preduzima sve neophodne mere za ekspeditivnu pripremu predmeta za suđenje. ²Sudija za prethodni postupak, *inter alia*:
- (a) utvrđuje raspored i plan rada za sve obaveze strana u prethodnom postupku;
 - (b) određuje rokove za obelodanjivanje u skladu s Poglavljem 7, preduzima sve potrebne mere za blagovremeno obelodanjivanje i izrađuje izveštaj o obelodanjivanju za pretresni panel;
 - (c) preduzima mere da utvrdi i smanji broj spornih i nespornih pitanja između strana u postupku;
 - (d) održava sednice neophodne za obezbeđivanje pravičnog i ekspeditivnog postupka;
 - (e) određuje rokove za predaju podnesaka dok se spis predmeta ne prosledi pretresnom panelu, uključujući i prigovore strana u pogledu dopuštenosti dokaznih materijala obelodanjenih shodno pravilu 102;

- (f) odlučuje o preliminarnim podnescima dostavljenim shodno pravilu 97 pre prosleđivanja spisa predmeta pretresnom panelu;
- (g) odlučuje o zahtevima podnetim shodno pravilima 52, 56 i 57;
- (h) odlučuje o zahtevima u vezi sa zaštitnim merama podnetim pre prosleđivanja spisa predmeta pretresnom panelu;
- (i) odlučuje o zahtevima za priznavanje statusa žrtve koja učestvuje u postupku podnetim pre prosleđivanja spisa predmeta pretresnom panelu, i
- (j) određuje planirani datum kada će predmet biti spreman za suđenje.

³U obavljanju ovih dužnosti, sudija za prethodni postupak može saslušati strane u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, bez prisustva optuženog ili drugih lica. ⁴Te sednice mogu da se održavaju *in camera*. ⁵Zapisnik sa sednice vodi sekretar.

- (3) Nakon što sasluša strane u postupku, sudija za prethodni postupak evidentira pravna i činjenična pitanja o kojima postoji saglasnost.
- (4) Sudija za prethodni postupak nalaže specijalizovanom tužiocu da u određenom roku podnese:
 - (a) pretpretresni podnesak specijalizovanog tužioca, uključujući, za svaku optužbu, sažeti prikaz dokaza koje specijalizovani tužilac namerava da izvede u vezi sa optužbama o izvršenju krivičnog dela i o vidu odgovornosti za koji se optuženi tereti. Ovaj podnesak uključuje i eventualne izjave odbrane o prihvatanju činjenica, kao i izjave o nespornim pitanjima;
 - (b) spisak svedoka koje specijalizovani tužilac namerava da pozove, uključujući:
 - (i) procenu ukupnog vremena predviđenog za izvođenje dokaza specijalizovanog tužioca;
 - (ii) ukupni broj svedoka, uključujući broj svedoka predviđenih da svedoče protiv svakog optuženog i o svakoj optužbi;
 - (iii) ime ili pseudonim svakog svedoka;
 - (iv) sažeti prikaz činjenica o kojima je predviđeno da svaki pojedinačni svedok svedoči;
 - (v) navode u optužnici o kojima je predviđeno da svaki pojedinačni svedok svedoči, uz konkretno pozivanje na optužbe i relevantne stavove optužnice;
 - (vi) naznaku da li će svedok svedočiti lično ili posredstvom drugih sredstava predviđenih Pravilnikom, i
 - (vii) procenu potrebnog vremena za glavno ispitivanje svakog svedoka.
 - (c) spisak dokaznih predloga koje specijalizovani tužilac namerava da predoči u kome se, kada je to moguće, navode i eventualni prigovori odbrane u pogledu autentičnosti.
- (5) ¹Nakon što specijalizovani tužilac podnese stavke pomenute u stavu (4), sudija za prethodni postupak poziva odbranu da u određenom roku dostavi svoj pretpretresni podnesak, u kome će naznačiti:

- (a) prirodu odbrane optuženog u opštim crtama;
- (b) optužbe i pitanja koje optuženi osporava, uz pozivanje na konkretne stavove u pretpretresnom podnesku specijalizovanog tužioca i razloge zbog kojih ih optuženi osporava, i
- (c) spisak potencijalnih svedoka koje odbrana namerava da pozove, ne dovodeći u pitanje eventualne naknadne izmene ili njihovo podnošenje. Odbrana precizira na koje se konkretno relevantno pitanje odnosi svedočenje svakog pojedinačnog svedoka.

²Pored toga, u roku koji odredi sudija za prethodni postupak, odbrana obaveštava specijalizovanog tužioca o svojoj nameri da iznese odbranu alibijem ili po nekom drugom osnovu kojim se isključuje krivična odgovornost, uključujući smanjenu uračunljivost ili neuračunljivost, intoksikaciju, krajnju nuždu, prisilu i stvarnu ili pravnu zabludu.

Pravilo 96

Statusne konferencije

- (1) Sudija za prethodni postupak saziva statusnu konferenciju u najkraćem mogućem roku posle prvog pristupanja optuženog sudu i u toku postupka kada to smatra za potrebno, a u cilju:
 - (a) organizovanja razmene mišljenja između strana u postupku, odnosno sa zastupnikom žrtava, kako bi se obezbedila ekspeditivna priprema za suđenje;
 - (b) preduzimanja mera kako bi se obezbedilo da strane u postupku blagovremeno i savesno sprovedu sve neophodne pripreme, i
 - (c) razmatranja stanja u predmetu i kako bi se stranama u postupku, odnosno zastupniku žrtava omogućilo da pokrenu pitanja s tim u vezi.
- (2) Uz pismenu saglasnost koju optuženi daje pošto se prethodno posavetovao sa svojim specijalizovanim braniocem, statusna konferencija prema odredbama ovog pravila može da se održi:
 - (a) u prisustvu optuženog, s tim da njegov specijalizovani branilac učestvuje putem video-konferencijske veze;
 - (b) u prisustvu specijalizovanog branioca, s tim da optuženi učestvuje putem video-konferencijske veze, i
 - (c) u odsustvu optuženog, ali uz prisustvo specijalizovanog branioca ili njegovo učešće putem video-konferencijske veze.

Pravilo 97

Preliminarni podnesci

- (1) Optuženi može, u skladu s članom 39(1) Zakona, da podnese sudiji za prethodni postupak preliminarne podneske kojima se:
 - (a) osporava nadležnost Specijalizovanih veća;

- (b) ukazuje na nedostatke u formi optužnice, i
 - (c) traži razdvajanje optužnica shodno pravilu 89(2).
- (2) ¹Preliminarni podnesci se dostavljaju u roku od trideset (30) dana od obelodanjivanja svih materijala i izjava navedenih u pravilu 102(1)(a). ²Odluka o preliminarnom podnesku donosi se u roku od dvadeset i jednog (21) dana od poslednjeg izjašnjenja, ali u svakom slučaju pre početka uvodnih izlaganja shodno pravilu 126.
- (3) ¹Žalbe protiv odluka o preliminarnim podnescima iz stava (1)(a) izjavljuju se na osnovu člana 45(2) Zakona. ²Žalbe na sve druge odluke iz stava (1) izjavljuju se u skladu sa pravilom 77.

Pravilo 98

Predaja spisa predmeta pretresnom panelu

- (1) Po prijemu podnesaka specijalizovanog tužioca i odbrane shodno pravilu 95(4) i (5) i pravilu 97, a u roku od trideset (30) dana od donošenja pravosnažne odluke po preliminarnim podnescima, sudija za prethodni postupak predaje pretresnom panelu celokupni spis predmeta, koji sadrži:
- (a) potvrđenu optužnicu, zajedno s propratnim materijalima prema pravilu 86(3);
 - (b) sve podneske i materijale dostavljene putem elektronskog sistema za organizaciju rada u sudnici;
 - (c) sav dobijeni dokazni materijal koji nije obuhvaćen stavom (1)(b);
 - (d) svu ostalu prepisku koja se odnosi na predmet, a nije zavedena u Službi za organizaciju rada u sudnici;
 - (e) dokument o primopredaji, u kome se sažeto iznose:
 - (i) argumenti strana u postupku, odnosno zastupnika žrtava u vezi sa činjeničnim stanjem i merodavnim pravom;
 - (ii) pitanja o kojima je postignuta saglasnost;
 - (iii) spisak naloga i odluka koje je doneo sudija za prethodni postupak;
 - (iv) dokazni materijal koji je predočila svaka od strana u postupku;
 - (v) predlozi u vezi s brojem i relevantnošću svedoka koji će biti pozvani;
 - (vi) sporna činjenična i pravna pitanja;
 - (vii) napredak koji je ostvaren u procesu obelodanjivanja;
 - (viii) svi sastanci sa stranama u postupku, i
 - (ix) ostala nerešena pitanja;
 - (f) zahteve i odluke u vezi sa obelodanjivanjem, i
 - (g) druge materijale relevantne za predmet.

- (2) Spis predmeta shodno stavu (1) prosleđuje se elektronskim putem.
- (3) Pre predaje spisa iz stava (1), sudija za prethodni postupak o tome blagovremeno obaveštava predsednika kako bi se obezbedilo raspoređivanje sudija u pretresni panel u odgovarajućem roku.

Odeljak IV: Jedinствена istražna prilika

Pravilo 99

Opšte odredbe

- (1) Ako strane u postupku smatraju da određena istražna radnja predstavlja jedinstvenu priliku da se od svedoka dobije iskaz ili da se analizira, prikupi ili ispita dokazni materijal koji kasnije možda neće biti raspoloživ na suđenju, sudija za prethodni postupak može, na zahtev jedne od strana, da preduzme sve potrebne mere za obezbeđenje dokaza.
- (2) ¹U slučajevima kada optužnica još uvek nije potvrđena i kada specijalizovani tužilac nije uložio zahtev za određivanje mera shodno ovom pravilu, a sudija za prethodni postupak ustanovi da su takve mere potrebne kako bi se obezbedio dokazni materijal koji smatra bitnim za odbranu na suđenju, obratiće se specijalizovanom tužiocu da utvrdi iz kojih razloga nije uložena zahtev za određivanje odgovarajućih mera. ²Ukoliko nakon konsultacija sudija za prethodni postupak zaključi da je specijalizovani tužilac neopravdano propustio da zahteva takve mere, sudija za prethodni postupak može da preduzme odgovarajuće mere *proprio motu*.
- (3) Mere navedene u stavu (1) predviđaju:
 - (a) učešće sudije za prethodni postupak ili sudije koga odredi predsednik za učešće u jedinstvenoj istražnoj prilici, na zahtev jedne od strana ili *proprio motu*;
 - (b) davanje preporuka ili izdavanje naloga u vezi s procedurama kojih se treba pridržavati;
 - (c) izdavanje naloga da se vodi zapisnik o postupku, i
 - (d) davanje odobrenja specijalizovanom braniocu da prisustvuje i zastupa interese odbrane.
- (4) Dopuštenost dokaznih materijala prikupljenih ili obezbeđenih za suđenje shodno ovom pravilu reguliše se na suđenju pravilom 138, a o njihovoj dokaznoj snazi odlučuje pretresni panel.

Pravilo 100

Uzimanje vanpretresnih iskaza po odluci sudije za prethodni postupak

- (1) Ako se s razlogom smatra da iskaz potencijalnog svedoka u protivnom neće moći da se pribavi, sudija za prethodni postupak može da odluči, *proprio motu* ili na zahtev jedne od strana u postupku, da se uzme vanpretresni iskaz koji će se koristiti na suđenju, nezavisno od toga da li je lice čiji se vanpretresni iskaz traži fizički sposobno da stupi pred Specijalizovana veća radi davanja iskaza.

- (2) Zahtev za uzimanje vanpretresnog iskaza mora da sadrži ime i prezime i mesto boravka lica čiji se vanpretresni iskaz traži, datum i mesto uzimanja vanpretresnog iskaza, izjavu o okolnostima o kojima će lice biti ispitivano i o okolnostima koje opravdavaju uzimanje vanpretresnog iskaza.
- (3) ¹Ako se zahtev odobri, strana u postupku na čiji zahtev se uzima vanpretresni iskaz u razumnom roku o tome obaveštava drugu stranu i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, koji će imati mogućnost da prisustvuju uzimanju vanpretresnog iskaza i ispituju lice čiji se vanpretresni iskaz uzima. ²Sudija za prethodni postupak može da učestvuje kao posmatrač i daje preporuke ili naloge u vezi s prikupljanjem i obezbeđivanjem dokaza i ispitivanjem lica.
- (4) ¹ Vanpretresni iskaz se može uzeti bilo u sedištu Specijalizovanih veća ili van njega, a može se dati i putem video-konferencijske veze na zahtev jedne od strana u postupku. ²Pravilo 143 i Pravilo 144 primenjuju se *mutatis mutandis*.
- (5) ¹Sudija za prethodni postupak se stara da se vanpretresni iskaz uzme u skladu s Pravilnikom i da sekretar sastavi precizan zapisnik iskaza. ²Zapisnik sadrži sledeće podatke:
 - (a) pitanja i odgovore;
 - (b) svako pokrenuto pitanje i odluku donetu u vezi s njim, i
 - (c) da li se pitanja prosleđuju pretresnom panelu.
- (6) Sudija za prethodni postupak zapisnik dostavlja pretresnom veću bilo u okviru celokupnog spisa predmeta navedenog u pravilu 98 bilo u nekoj kasnijoj fazi, po potrebi.

Pravilo 101

Dokazi koje prikupe pravosudni organi treće države

- (1) Ako su Specijalizovana veća sprečena da realizuju istražnu priliku u skladu s pravilom 99 na teritoriji treće države, panel može, na zahtev strana u postupku ili *proprio motu*, da zahteva od pravosudnih organa te države da realizuju jedinstvenu istražnu priliku u skladu s bilateralnim sporazumom, ukoliko takav sporazum postoji, ili u skladu sa *ad hoc* dogovorima, a ne gubeći iz vida uslove izložene u stavovima (2) i (3).
- (2) ¹Ako se nadležne vlasti relevantne treće države sa tim saglase, panel, odnosno sudija koga odredi predsedavajući sudija i strane u postupku mogu da prisustvuju ispitivanju svedoka koje vrši pravosudni organ te države na osnovu pitanja koja su dostavile strane u postupku. ²Pravosudni organ može stranama odobriti da direktno postavljaju pitanja svedoku.
- (3) ¹Sekretar može da snimi ispitivanje video tehnikom. ²Na zahtev jedne od strana i u meri u kojoj je to izvodljivo, sekretar izrađuje transkript ispitivanja.

Poglavlje 7 Obelodanjivanje

Pravilo 102

Obelodanjivanje koje vrši specijalizovani tužilac

- (1) ¹Uz izuzetke predviđene odredbama pravila 105, 107 i 108, specijalizovani tužilac stavlja na raspolaganje odbrani i, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava:
- (a) što je pre moguće, a najkasnije u roku od trideset (30) dana od prvog pristupanja optuženog sudu, prpratni materijal uz optužnicu koja je podneta na potvrđivanje, kao i sve izjave dobijene od optuženog, i
 - (b) u roku koji odredi panel, a najkasnije trideset (30) dana pre početka izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca:
 - (i) izjave svih svedoka koje specijalizovani tužilac namerava da pozove da svedoče na suđenju;
 - (ii) sve druge izjave svedoka, izveštaje veštaka, vanpretresne iskaze ili transkripte koje specijalizovani tužilac namerava da predoči na suđenju, i
 - (iii) dokazne predloge koje specijalizovani tužilac namerava da predoči na suđenju.
- ²Izjave svih svedoka koje specijalizovani tužilac namerava da pozove da svedoče na suđenju dostavljaju se na jeziku koji optuženi razume i govori.
- (2) Ukoliko u roku iz stava 1 (b) ne obelodani izjave dodatnih svedoka koje namerava da pozove da svedoče na suđenju, specijalizovani tužilac te izjave dostavlja odbrani što je moguće pre uz navođenje razloga za zakasnelo obelodanjivanje. Odbrana može da se obrati panelu ako postoji osnov za osporavanje zakasnelog obelodanjivanja.
- (3) ¹Specijalizovani tužilac, shodno članu 21(6) Zakona, detaljno obaveštava odbranu o svim materijalima ili dokazima koje ima u svom posedu. ²Specijalizovani tužilac će odbrani na zahtev obelodaniti sve izjave, dokumente, fotografije i omogućiti pregled svih drugih fizičkih predmeta u posedu ili pod nadzorom specijalizovanog tužioca koje odbrana smatra bitnim za svoju pripremu, ili koji su pribavljeni od optuženog, ili su mu pripadali. ³Ti materijali i dokazi se obelodanjuju bez odlaganja. ⁴Specijalizovani tužilac se odmah obraća panelu ako postoji osnov za osporavanje važnosti podataka.
- (4) ¹Obelodanjivanje shodno stavu (2) okončava se u fazi prethodnog postupka. ²U daljem toku postupka specijalizovani tužilac podnosi obaveštenje o svakom naknadnom obelodanjivanju, uz navođenje razloga za zakasnelo obelodanjivanje.

Pravilo 103

Obelodanjivanje oslobađajućih dokaza

Uz izuzetke predviđene pravilima 107 i 108, specijalizovani tužilac obelodanjuje odbrani odmah, odnosno čim se nađu u njegovom posedu, pod njegovim nadzorom ili o njima stekne konkretna

saznanja, sve podatke za koje se opravdano može smatrati da ukazuju na nevinost odnosno ublažavaju krivicu optuženog, ili utiču na verodostojnost ili pouzdanost dokaza specijalizovanog tužioca.

Pravilo 104

Obelodanjivanje koje vrši odbrana

- (1) Kada odbrana podnese obaveštenje u skladu s pravilom 95(5), u roku koji odredi panel a dovoljno pre početka pretresa po pravilu 124 da bi se specijalizovanom tužiocu omogućilo da odgovori, odbrana obaveštava specijalizovanog tužioca o sledećem:
 - (a) u slučaju odbrane alibijem, o mestu (mestima) na kojima optuženi tvrdi da se nalazio u vreme krivičnog dela za koje se tereti, imenima i ažurnim kontakt podacima svedokâ i o svim drugim dokazima na koje optuženi namerava da se osloni kako bi dokazao svoj alibi, ili
 - (b) u slučaju bilo kojih drugih osnova kojima se isključuje krivična odgovornost, o imenima i ažurnim kontakt podacima svedokâ i svim drugim dokazima na koje optuženi namerava da se osloni kako bi dokazao postojanje tih osnova.
- (2) Specijalizovani tužilac obaveštava odbranu u roku koji odredi panel o imenima svedoka koje namerava da pozove radi pobijanja dokaza navedenih u stavu (1).
- (3) ¹Propust odbrane da dostavi obaveštenje o alibiju ili nekim drugim osnovama kojima se isključuje krivična odgovornost ne ograničava pravo optuženog da se pozove na te osnove. ²Svako kašnjenje u dostavljanju obaveštenja s tim u vezi mora da se opravda. ³Pretresni panel može da izvede negativne zaključke iz takvog propusta.
- (4) Pretresni panel je obavezan da *proprio motu* razmatra osnove navedene u stavu (1)(b), čak i u slučajevima kada ih odbrana ne iznese.
- (5) Ukoliko odluči da izvodi dokaze, odbrana, u roku koji odredi panel, a najkasnije petnaest (15) dana pre početka izvođenja dokaza:
 - (a) omogućava specijalizovanom tužiocu da pregleda i napravi kopije izjava, dokumenata, fotografija i drugih fizičkih predmeta koji se nalaze u posedu ili pod nadzorom odbrane, a koje odbrana namerava da koristi kao dokaze na suđenju;
 - (b) dostavlja specijalizovanom tužiocu eventualne izjave svedoka koje odbrana namerava da pozove tokom suđenja, kao i ostale izjave koje odbrana namerava da predoči na suđenju, i
 - (c) dostavlja specijalizovanom tužiocu dokazne predloge koje odbrana namerava da predoči na suđenju.
- (6) Izjave dodatnih svedoka stavljaju se na raspolaganje specijalizovanom tužiocu nakon odluke da se ti svedoci pozovu, a u svakom slučaju najkasnije 15 (petnaest) dana pre dana zakazanog za svedočenje svedoka.
- (7) U odgovarajućim slučajevima, materijali iz stavova (5) i (6) stavljaju se na raspolaganje i zastupniku žrtava.

Pravilo 105

Privremeno neobelodanjivanje identiteta

- (1) ¹U izuzetnim okolnostima, strane u postupku ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnik žrtava mogu panelu da podnesu zahtev za privremeno neobelodanjivanje identiteta svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku ukoliko su izloženi opasnosti do donošenja naloga za odgovarajuće zaštitne mere. ²U obrazloženom zahtevu se navode konkretne mere koje se traže.
- (2) Pri odlučivanju o privremenom neobelodanjivanju identiteta, panel može da se konsultuje sa Službom za pružanje zaštite i podrške svedocima.
- (3) Uz izuzetak predviđen pravilom 80(4)(e), identitet svedoka se obelodanjuje dovoljno vremena unapred kako bi se odbrani omogućilo da se pripremi.

Pravilo 106

Neobelodanjivanje izveštaja, memoranduma i drugih internih dokumenata

¹Ne gubeći iz vida pravilo 103 i ukoliko panel ne naloži drugačije, izveštaji, memorandumi ili drugi interni dokumenti koje pripremaju strane u postupku ili zastupnik žrtava, njihovi pomoćnici ili predstavnici u vezi sa istragom ili pripremom predmeta, ne podležu obelodanjivanju ili obaveštavanju prema ovom Pravilniku. ²U slučaju specijalizovanog tužioca, to obuhvata i izveštaje, memorandume ili druge interne dokumente koje pripremi SIRG, ili njegovi pomoćnici ili predstavnici, u vezi sa njegovim istražnim radom.

Pravilo 107

Zaštićene informacije koje ne podležu obelodanjivanju

- (1) ¹Ako specijalizovani tužilac ima u svom posedu ili pod svojim nadzorom informacije koje su mu dostavljene u poverenju i isključivo radi pribavljanja novih dokaza, takve informacije i njihov izvor su zaštićeni članom 58 Zakona. ²Izvorni materijali ili informacije se ne obelodanjuju bez pristanka davaoca i ni u kom slučaju se ne predlažu za uvođenje u dokazni spis bez prethodnog obelodanjivanja optuženom.
- (2) ¹Ukoliko informacije podležu obelodanjivanju, specijalizovani tužilac podnosi poverljivi i *ex parte* zahtev panelu da ga u celosti ili delimično oslobodi obaveze da, prema pravilima 102 i 103, obelodani izvorni materijal. ²U zahtevu se navode informacije o kojima je reč. ³Specijalizovani tužilac takođe može da podnese zahtev za kompenzatorne mere shodno pravilu 108(2).
- (3) Ukoliko, po dobijanju saglasnosti davaoca izvornih materijala ili informacija opisanih u stavu (1), specijalizovani tužilac odluči da bilo koji deo izvornih materijala ili informacija izvede kao dokaz, panel, nezavisno od pravila 121, 122 i 132, ne sme da:
 - (a) naloži bilo kojoj od strana u postupku da iznese dodatne dokaze dobijene od davaoca izvornih materijala ili informacija;

- (b) uruči sudski poziv davaocu izvornih materijala ili informacija radi davanja iskaza u svojstvu svedoka ili da naloži njegovo prisustvo, u skladu s Pravilnikom, radi pribavljanja takvih dodatnih dokaza, ili
 - (c) naloži prisustvo drugih svedoka ili zahteva predočavanje dokumenata radi pribavljanja takvih dodatnih dokaza.
- (4) Ukoliko specijalizovani tužilac pozove svedoka sa ciljem da u dokazni spis uvede informacije predviđene ovim pravilom, panel ne može da prinudi tog svedoka da odgovori na bilo koje pitanje koje se odnosi na te informacije ili na njihovo poreklo ukoliko svedok odbije da odgovori pozivajući se na njihovu poverljivu prirodu.
 - (5) Uz izuzetke navedene u stavovima (3) i (4), ne ograničava se pravo optuženog da osporava dokaze koje izvodi specijalizovani tužilac.
 - (6) Odredbe ovog pravila se primenjuju *mutatis mutandis* na konkretne informacije u posedu ili pod nadzorom odbrane.
 - (7) Odredbe sadržane u stavovima (3) i (4) ne ograničavaju pravo panela da izuzme ove dokaze ili da preduzme sve mere potrebne da se obezbedi pravičnost postupka.

Pravilo 108

Druge informacije koje ne podležu obelodanjivanju

- (1) Ako informacije koje se nalaze u posedu ili pod nadzorom specijalizovanog tužioca, ili o kojima on ima konkretna saznanja, podležu obelodanjivanju prema pravilima 102 ili 103, ali takvo obelodanjivanje:
 - (a) može da naškodi tekućim ili budućim istragama,
 - (b) može da predstavlja ozbiljnu opasnost po bezbednost svedoka, žrtve koja učestvuje u postupku ili njihovih članova porodice, ili
 - (c) iz bilo kog drugog razloga stoji u suprotnosti s javnim interesom ili pravima trećih strana,
 specijalizovani tužilac može panelu da podnese poverljivi i *ex parte* zahtev da u celosti ili delimično zaštiti takve informacije.
- (2) Pri podnošenju takvog zahteva, specijalizovani tužilac navodi informacije o kojima je reč, razloge za neobelodanjivanje, eventualne predloge za redigovanje, kao i izjavu o predloženim kompenzatornim merama, uključujući:
 - (a) otkrivanje novih, sličnih informacija;
 - (b) podnošenje sažetog prikaza informacija;
 - (c) podnošenje informacija u redigovanom obliku, ili
 - (d) navođenje relevantnih činjenica u vezi s razlozima za neobelodanjivanje.

- (3) ¹Panel razmatra da li informacije o kojima je reč podležu obelodanjivanju shodno Pravilniku. ²Ukoliko zaključi da to jeste slučaj, panel razmatra zahtev specijalizovanog tužioca i razloge za neobelodanjivanje, kao i predložene kompenzatorne mere.
- (4) ¹Panel može da naloži da se preduzmu odgovarajuće kompenzatorne mere. ²Ukoliko, po mišljenju panela, nijedna od tih mera ne bi osigurala pravo optuženog na pravično suđenje, specijalizovanom tužiocu se pruža izbor da ili obelodani informacije ili izmeni, odnosno povuče optužbe na koje se te informacije odnose.
- (5) Specijalizovani tužilac može predsedniku da podnese zahtev za imenovanje lica koje bi, u svojstvu *amicus curiae*, panelu pružilo pomoć i savete u vezi s kompenzatornim merama.
- (6) Stavovi (1) do (5) se primenjuju na odbranu *mutatis mutandis*.

Pravilo 109

Postupak obelodanjivanja

U meri u kojoj je to izvodljivo, strana u postupku:

- (a) ispunjava svoje obaveze obelodanjivanja u elektronskom obliku, koristeći odgovarajući kompjuterski program koji omogućava pretraživanje materijala, a koji obezbeđuje sekretar.
- (b) daje jasan i sažet opis dokumenata ili kategorija dokumenata, koji su obelodanjeni suprotnoj strani, i
- (c) klasifikuje informacije u skladu sa optužbama u optužnici, pri čemu se konkretno poziva na krivična dela u osnovi, kontekstualna obeležja krivičnih dela, navode o ponašanju optuženog ili, u odgovarajućim slučajevima, dokaze koje će izvesti specijalizovani tužilac.

Pravilo 110

Neizvršavanje obaveze obelodanjivanja

Na zahtev jedne od strana u postupku ili *proprio motu*, panel može da donese odluku o merama koje će se preduzeti usled neizvršavanja obaveze obelodanjivanja shodno Pravilniku, uključujući odlaganje postupka i izuzimanje dokaza, sa izuzetkom oslobađajućih dokaza.

Pravilo 111

Poverljiva komunikacija i informacije

- (1) ¹Komunikacija koja se odvija u kontekstu profesionalnog odnosa između određenog lica i njegovog specijalizovanog branioca smatra se poverljivom i o njoj se može sačiniti zapis jedino u skladu sa ovim Pravilnikom ili Pravilnikom o pritvoru, pritužbama i disciplinskom postupku. ²Sadržaj takve komunikacije ne podleže obelodanjivanju, izuzev u sledećim slučajevima:
 - (a) ako se lice pismeno saglasi sa obelodanjivanjem;
 - (b) ako lice dobrovoljno otkrije sadržaj komunikacije trećoj strani, a treća strana potom svedoči o tom sadržaju, ili

- (c) ako je lice nameravalo da izvrši krivično delo, a komunikacija je bila u funkciji vršenja tog krivičnog dela.
- (2) Komunikacija koja se odvija u kontekstu profesionalnog ili drugog poverljivog odnosa smatra se poverljivom i, shodno tome, ne podleže obelodanjivanju ukoliko panel utvrdi:
- (a) da se takva komunikacija odvija u okviru poverljivog odnosa u kome se opravdano očekuje privatnost i neobelodanjivanje;
- (b) da je poverljivost od suštinskog značaja za prirodu tog odnosa, i
- (c) da se privilegija poverljivosti ne koristi u funkciji zloupotrebe niti predstavlja dokaz o krivičnom delu.
- (3) ¹Panel prihvata poverljivi status komunikacije koja se odvija u kontekstu profesionalnog odnosa između određenog lica i njegovog lekara, psihologa ili psihološkog savetnika, naročito kada se to odnosi na žrtve, ili na komunikaciju između lica i pripadnika sveštenstva. ²Panel prihvata poverljivi status komunikacije koja se odvija u kontekstu svete tajne ispovesti, kada ispovest predstavlja sastavni deo verske prakse date veroispovesti.
- (4) ¹Panel prihvata poverljivi status informacija, dokumenata ili drugih dokaza koje pribavi MKCK u sklopu ili usled obavljanja svojih dužnosti shodno Statutu Međunarodnog crvenog krsta i Crvenog polumeseca. ²Takve informacije, dokumenti i drugi dokazi ne podležu obelodanjivanju ni u jednoj fazi postupka, uključujući obelodanjivanje putem svedočenja sadašnjeg ili bivšeg funkcionera ili službenika MKCK-a, izuzev u sledećim slučajevima:
- (a) ako se, po obavljenim konsultacijama, MKCK pismeno saglasi sa obelodanjivanjem ili se na drugi način odrekne privilegije poverljivosti, ili
- (b) ako su takve informacije, dokumenti ili drugi dokazi sadržani u javnim izjavama i dokumentima MKCK-a.
- (5) Odredbe sadržane u stavu (4) ne utiču na dopuštenost istih dokaza dobijenih iz drugog izvora mimo MKCK-a, njegovih funkcionera ili službenika, ako je takve dokaze taj izvor takođe pribavio nezavisno od MKCK-a, njegovih funkcionera ili službenika.
- (6) Ako panel odluči da su informacije, dokumenti ili drugi dokazi MKCK-a od stvarnog značaja za konkretni predmet, Specijalizovana veća i MKCK se konsultuju kako bi zajednički rešili to pitanje imajući u vidu okolnosti predmeta, relevantnost dokaza koji se traže, da li se dokazi mogu pribaviti iz drugog izvora mimo MKCK-a, interese pravičnog i ekspeditivnog suđenja i žrtava koje učestvuju u postupku, kao i obavljanje dužnosti Specijalizovanih veća i MKCK-a.

Pravilo 112

Trajna obaveza obelodanjivanja

¹Ukoliko jedna od strana u postupku otkrije dodatni dokazni materijal ili informacije, koje je shodno Pravilniku trebalo obelodaniti u nekoj ranijoj fazi postupka, ta strana odmah obelodanjuje te dokaze ili informacije suprotnoj strani i panelu. ²Specijalizovani tužilac odbrani obelodanjuje sve oslobađajuće podatke navedene u pravilu 103, nezavisno od toga da li je pretres u međuvremenu završen shodno pravilu 136 i nezavisno od svih potonjih žalbi.

Poglavlje 8

Učešće žrtava u postupku

Pravilo 113

Priznavanje statusa žrtve koja učestvuje u postupku

- (1) ¹Pošto sudija za prethodni postupak potvrdi optužnicu shodno pravilu 83, i dovoljno pre početka pretresa shodno pravilu 124, lice koje tvrdi da je žrtva krivičnog dela o kome se iznose navodi u optužnici može da podnese zahtev da dobije status žrtve koja učestvuje u postupku. U zahtevu navodi podatke na osnovu kojih traži priznavanje statusa žrtve, kao i mesto i datum krivičnog dela usled koga je, prema navodima, pretrpelo štetu. ²Stranama u postupku se ne obelodanjuju podneti zahtevi za priznavanje statusa žrtve.
- (2) ¹Služba za učešće žrtava evidentira i ocenjuje zahteve i podnosi ih panelu uz preporuku o dopuštenosti zahteva i zajedničkom zastupanju žrtava i, u odgovarajućim slučajevima, ulaže zahtev za odobravanje zaštitnih mera prema pravilu 80. ²Pored toga, Služba za učešće žrtava o tome podnosi stranama u postupku poverljivi izveštaj koji ne sadrži informacije na osnovu kojih bi se podnosioci zahteva mogli identifikovati.
- (3) Strane u postupku mogu da se izjašnjavaju samo o pravnim osnovima u pogledu dopuštenosti zahteva i zajedničkog zastupanja žrtava.
- (4) Pri odlučivanju o tome da li neka žrtva može da učestvuje u postupku, panel uzima u obzir da li je podnosilac zahteva pružio *prima facie* dokaze o šteti koju je pretrpeo kao direktnu posledicu krivičnog dela iz optužnice.
- (5) ¹Pre početka pretresa, panel donosi obrazloženu odluku kojom odobrava ili odbija zahteve za priznavanje statusa žrtve i zajedničko zastupanje žrtava u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zahteve za zaštitne mere prema pravilu 80. ²O odluci se obaveštavaju podnosilac zahteva, Služba za učešće žrtava i strane u postupku.
- (6) ¹Podnosioci čiji su zahtevi odbijeni imaju pravo da ulože žalbu na odluku u roku od četrnaest (14) dana, po potrebi uz pomoć zastupnika iz imenika zastupnika žrtava, koji im se dodeljuje kao grupi. ²Strana u postupku može tražiti odobrenje za ulaganje žalbe na odluku, u skladu sa pravilom 77, ali isključivo na osnovu greške u primeni prava.
- (7) Kada se žrtvama prizna pravo da učestvuju u postupku, sekretar dodeljuje zastupnika grupi žrtava koje učestvuju u postupku, u skladu s Direktivom o braniocima i zastupnicima.
- (8) Nakon konsultacija sa Službom za učešće žrtava, panel odlučuje da li će žrtve koje učestvuju u postupku podeliti u grupe sa zajedničkim zastupanjem, pri čemu uzima u obzir:
 - (a) eventualni sukob interesa koji može da oteža zajedničko zastupanje;
 - (b) eventualne slične interese koji mogu da olakšaju zajedničko zastupanje, i
 - (c) prava optuženog i interese pravičnog i ekspeditivnog suđenja.
- (9) Lice koje se u pravosnažnoj presudi navodi kao žrtva koja je pretrpela direktnu štetu usled krivičnih dela izvršenih od strane optuženog koga su Specijalizovana veća osudila, može od

sekretara da traži overenu kopiju presude radi ostvarivanja svojih prava prema nacionalnom ili drugom relevantnom zakonodavstvu, u skladu s članom 22(9) Zakona.

Pravilo 114

Modaliteti učešća u postupku

- (1) Žrtve koje učestvuju u postupku ostvaruju svoja prava putem dodeljenog zastupnika žrtava u svim fazama postupka shodno članovima 22(6) i 46(9) Zakona.
- (2) Zastupnik žrtava ima pravo na uvodno i završno izlaganje i može da prisustvuje prethodnom postupku i pretresu, ako panel to smatra potrebnim radi zaštite ličnih interesa i prava žrtava koje učestvuju u postupku u skladu s članom 22(3) Zakona.
- (3) ¹Zastupnik žrtava ima pristup poverljivim materijalima ukoliko Pravilnikom nije drugačije predviđeno ili ukoliko panel drugačije ne reši. ²Zastupnik žrtava redovno informiše svoje stranke o odvijanju postupka, pri čemu vodi računa o tome da ne otkrije poverljive informacije.
- (4) ¹Kad god smatra da su u pitanju lični interesi žrtava koje učestvuju u postupku i ako nije drugačije predviđeno Pravilnikom, zastupnik žrtava može, pod nadzorom panela:
 - (a) da daje usmena izjašnjenja i podnosi pismene podneske, i
 - (b) da postavlja pitanja svedocima.

²Po potrebi i u zavisnosti od okolnosti, panel izdaje konkretne smernice kojima se uređuje učešće žrtava u postupku u skladu s članom 22(3) i (6) Zakona.
- (5) ¹Ako strane ne predoče dokaze ili predočeni dokazi ne pokazuju u dovoljnoj meri posledice krivičnih dela po lične interese žrtava koje učestvuju u postupku, zastupnik žrtava može da se obrati panelu sa zahtevom da naloži podnošenje relevantnih dokaza ili pozivanje svedoka. ²U takvim slučajevima, panel može da naloži zastupniku žrtava da obelodani relevantni materijal stranama u postupku, ukoliko je takav materijal u njegovom posedu ili pod njegovim nadzorom.

Poglavlje 9 Sudski postupak

Odeljak I: Priprema i vođenje suđenja

Pravilo 115

Određivanje pretresnog panela

- (1) ¹Shodno članu 33(1)(b) Zakona, predsednik raspoređuje sudije u pretresni panel u najkraćem mogućem roku. ²Nakon početka pretresa po pravilu 124 ili početka postupka shodno Pravilo 93(3), rezervni sudija prisustvuje svakoj fazi postupka. ³Za postupke koji se vode shodno članu 15(2) Zakona, predsednik određuje sudiju pojedinca.
- (2) Predsednik takođe može da odredi novi sastav prethodno obrazovanog pretresnog panela kada je to potrebno u skladu s Pravilnikom.

Pravilo 116

Vođenje postupka i statusnih konferencija

- (1) ¹Panel redovno preduzima sve mere i usvaja procedure koje su neophodne kako bi se olakšalo pravično i ekspeditivno vođenje sudskog postupka. ²Nakon konsultacija sa stranama u postupku, panel utvrđuje plan rada u kome se navode obaveze strana i utvrđuju rokovi za ispunjavanje tih obaveza.
- (2) ¹Odmah po raspoređivanju, panel održava konferenciju za pripremu suđenja u skladu s pravilom 117. ²U roku od trideset (30) dana od konferencije za pripremu suđenja, ili po nalogu panela, održava se pripremna konferencija specijalizovanog tužioca shodno pravilu 118. ³Ukoliko odbrana odluči da izvodi dokaze, održava se pripremna konferencija odbrane shodno pravilu 119.
- (3) Pre početka pretresa, a pošto saslušava strane u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, panel može da izda potrebna uputstva za vođenje postupka kako bi se obezbedilo pravično i ekspeditivno suđenje.
- (4) ¹Nakon konsultacija s drugim članovima panela, predsedavajući sudija može da izdaje naloge i odluke za vođenje suđenja shodno pravilu 15(4). ²Panel može da izdaje naloge ili odluke o svim ostalim potrebnim pitanjima kako bi se obezbedilo pravično i ekspeditivno suđenje. ³Nalozi i odluke mogu da se odnose, između ostalog, na sledeće:
 - (a) obaveze obelodanjivanja;
 - (b) zaštitne mere za svedoke i žrtve koje učestvuju u postupku;
 - (c) komunikaciju između strana u postupku i svedoka;
 - (d) uslove pritvora i relevantna pitanja, i
 - (e) sva druga potrebna pitanja u vezi sa pripremom suđenja.

- (5) Panel može da se savetuje sa stranama u postupku o svim pitanjima u vezi s predmetom putem statusnih konferencija koje se održavaju po potrebi.

Pravilo 117

Konferencija za pripremu suđenja

- (1) Po prijemu spisa predmeta shodno pravilu 98, panel održava konferenciju za pripremu suđenja sa stranama u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, sa zastupnikom žrtava.
- (2) ¹Na pripremnoj konferenciji za suđenje, pošto sasluša strane, panel utvrđuje rok za predaju svih podnesaka koji se moraju dostaviti pre početka pretresa. ²Ti podnesci se rešavaju pre početka pretresa osim ukoliko panel, iz opravdanih razloga, ne odluči da odloži odluku. ³Strana koja ne uloži prigovor ili ne podnese zahtev pre početka suđenja u roku koji je odredio predsedavajući sudija gubi pravo da ulaže takve prigovore ili podnosi takve zahteve, osim ukoliko ne iznese valjan razlog.
- (3) Panel određuje datum do kog odbrana mora da se izjasni da li namerava:
- (a) da održi uvodno izlaganje odmah nakon uvodnog izlaganja specijalizovanog tužioca i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava;
 - (b) da održi uvodno izlaganje posle završne reči specijalizovanog tužioca, a pre nego što počne izvođenje dokaza odbrane, ili
 - (c) da ne održi uvodno izlaganje.

Pravilo 118

Pripremna konferencija specijalizovanog tužioca

- (1) Na pripremnoj konferenciji specijalizovanog tužioca, nakon što sasluša strane u postupku, panel može:
- (a) da odredi broj svedoka koje specijalizovani tužilac može da pozove i da mu naloži da svedoke čija se svedočenja ponavljaju ukloni sa spiska svedoka;
 - (b) da predloži specijalizovanom tužiocu da, u odgovarajućim slučajevima, smanji broj optužbi u optužnici ili suzi njihov opseg;
 - (c) da predloži specijalizovanom tužiocu da odredi jedan broj mesta zločina ili događaja povezanih s jednom ili više optužbi o kojima će možda izvoditi dokaze i za koje se može razumno smatrati da čine reprezentativni uzorak krivičnih dela iz optužnice, uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti, uključujući krivična dela iz optužnice, njihovu klasifikaciju, razmere i karakter, mesta na kojima se tvrdi da su počinjena i žrtve tih krivičnih dela;
 - (d) da odredi vreme koje će specijalizovani tužilac imati na raspolaganju za izvođenje dokaza;
 - (e) da traži od specijalizovanog tužioca da skрати procenjeno vreme za glavno ispitivanje bilo kog svedoka sa spiska predloženih svedoka koji je podneo sudiji za prethodni postupak prema pravilu 95(4)(b), i
 - (f) da proverí da li su strane ispunile svoje obaveze u vezi sa obelodanjivanjem.

- (2) Po prijemu blagovremenog obaveštenja i predočavanju valjanih razloga, panel može da odobri izmene spiska svedoka odnosno dokaznih predmeta podnetih prema pravilu 95(4)(b).
- (3) ¹Panel određuje datum za početak pretresa i javno saopštava taj datum, odnosno obaveštava o svim eventualnim odlaganjima početka pretresa. ²Suđenje počinje u roku od trideset (30) dana od pripreme konferencije specijalizovanog tužioca.
- (4) Nakon što sasluša strane i imajući u vidu pretpretresne podneske, predsedavajući sudija evidentira o kojim pravnim i činjeničnim pitanjima postoji saglasnost strana.
- (5) Pre početka pretresa shodno pravilu 124, panel određuje planirani datum za završetak izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca shodno pravilu 129 i, ako je to moguće, za završetak pretresa shodno pravilu 136.

Pravilo 119

Izvođenje dokaza odbrane i pripremna konferencija odbrane

- (1) Najkasnije po završetku izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca ili po eventualnom donošenju odluke shodno pravilu 130, odbrana odlučuje da li će izvoditi dokaze i o tome obaveštava panel.
- (2) Ukoliko odbrana odluči da izvodi dokaze, panel odbrani izdaje nalog da podnese:
 - (a) spisak svedoka koje odbrana namerava da pozove, uključujući:
 - (i) procenu ukupnog vremena neophodnog za izvođenje dokaza odbrane;
 - (ii) ukupan broj svedoka, uključujući broj svedoka za koje se očekuje da će svedočiti u korist svakog od optuženih i u vezi sa svakom optužbom;
 - (iii) ime ili pseudonim svakog svedoka;
 - (iv) sažet prikaz činjenica o kojima se očekuje da svaki svedok svedoči;
 - (v) navode u optužnici uz napomenu o tome koji će svedok o njima svedočiti, kao i naznaku konkretnih optužbi i relevantnih stavova optužnice;
 - (vi) naznaku da li će svedok svedočiti lično ili putem drugih sredstava predviđenih Pravilnikom, i
 - (vii) procenu vremena potrebnog za glavno ispitivanje svakog svedoka, i
 - (b) spisak dokaznih predloga koje odbrana namerava da predoči uz navođenje, kada je to moguće, eventualnih prigovora specijalizovanog tužioca u pogledu njihove autentičnosti.
- (3) U roku od sedam (7) dana od podnesaka odbrane iz stava (2), panel održava pripremnu konferenciju odbrane na kojoj, nakon što sasluša strane u postupku, može:
 - (a) da odredi broj svedoka koje odbrana može da pozove i da naloži odbrani da svedoke čija se svedočenja ponavljaju ukloni sa spiska svedoka;
 - (b) da odredi vreme koje će odbrana imati na raspolaganju za izvođenje dokaza;

- (c) da zahteva od odbrane da skрати procenjeno vreme za glavno ispitivanje bilo kog svedoka sa spiska predloženih svedoka koji je podnela sudiji za prethodni postupak prema stavu (2)(a);
 - (d) da proverí da li su strane ispunile svoje obaveze u vezi sa obelodanjivanjem, i
 - (e) da izda druga potrebna uputstva kako bi se obezbedilo pravično i ekspeditivno suđenje.
- (4) ¹Na konferenciji za pripremu odbrane panel određuje datum za početak izvođenja dokaza odbrane, koje mora da počne u roku od najkasnije trideset (30) dana od pripreme konferencije odbrane a, u svakom slučaju, po završetku izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca shodno pravilu 129. ²Panel određuje planirani datum za završetak izvođenja dokaza odbrane shodno pravilu 131 i, ako je to moguće, za završetak pretresa shodno pravilu 136.
- (5) Po prijemu blagovremenog obaveštenja i predočavanju valjanih razloga, panel može da odobri izmene spiska svedoka odnosno dokaznih predmeta podnetih prema stavu (2).

Pravilo 120

Javne, poluzatvorene i zatvorene sednice

- (1) Izuzev većanja sudija, svi postupci pred panelom su javni, osim ukoliko panel ne odluči drugačije nakon što sasluša strane u postupku.
- (2) ¹Zatvorene sednice se održavaju *in camera*, bez prisustva javnosti, bez uvida u sudnicu i audio prenosa izvan sudnice, a nalažu se u vanrednim okolnostima. ²Poluzatvorene sednice se održavaju *in camera*, bez mogućnosti javnog praćenja audio prenosa izvan sudnice, a nalažu se u vanrednim okolnostima. ³Razlozi za vođenje postupka na zatvorenim ili poluzatvorenim sednicama se saopštavaju javno.
- (3) Panel može da naloži održavanje zatvorenih, odnosno poluzatvorenih sednica iz sledećih razloga:
 - (a) javni red;
 - (b) bezbednost;
 - (c) interesi nacionalne bezbednosti Kosova ili treće države;
 - (d) neobelodanjivanje identiteta svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku, u skladu s pravilom 80, ili
 - (e) interes pravde.

Pravilo 121

Svedoci po pozivu strana u postupku ili svedoci po sudskom pozivu

- (1) Strane u postupku su odgovorne za pozivanje svedoka sa svog spiska.
- (2) Ako specijalizovani tužilac pozove svedoka a svedok se ne odazove pozivu, tužilac je odgovoran za uručivanje sudskog poziva tom svedoku.

- (3) U svim drugim slučajevima kada se svedok ne odazove pozivu, panel upućuje sudski poziv tom svedoku na zahtev ili *proprio motu*.
- (4) Kada se svedok ne nalazi na Kosovu i njegovo prisustvo nije moguće obezbediti uručivanjem sudskog poziva, specijalizovani tužilac i sekretar upućuju zamolnicu trećim državama kako bi se obezbedilo prisustvo svedoka na suđenju prema članu 55 Zakona i pravilu 208.
- (5) Kada dobiju poziv da svedoče ili im se uruči sudski poziv da pristupe sudu, svedoci će biti poučeni da ne komuniciraju međusobno u vezi sa svojim svedočenjem ili s predmetom.

Pravilo 122

Neodazivanje svedoka sudskom pozivu

- (1) Ukoliko svedok kome je uredno uručen sudski poziv ne dođe na suđenje bez opravdanog razloga, panel, uz izuzetak predviđen pravilom 121(4), može da naloži ili zahteva da svedok pristupi sudu na dan koji odredi panel, pri čemu svedoka obaveštava da se za izostanak može kazniti u skladu sa članovima 15(2) i 42(7) Zakona i pravilom 65.
- (2) Panel može odlučiti da nastavi suđenje u odsustvu svedoka ili može da donese odluku o odlaganju suđenja dok svedok ne pristupi sudu.

Pravilo 123

Zastoj u postupku

- (1) Predsedavajući sudija može da izda nalog da se zastane sa postupkom najduže do dvadeset i jednog (21) dana kako bi se omogućilo prikupljanje konkretnih dokaza, stupanje svedoka pred sud ili priprema specijalizovanog tužioca ili odbrane, odnosno iz bilo kog drugog opravdanog razloga.
- (2) ¹Panel može da zastane sa postupkom i duže od dvadeset i jednog (21) dana iz opravdanih razloga. ²O tome se donosi obrazložena odluka u kojoj se, kada je to moguće, precizira datum za nastavak postupka. ³Panel može da zakazuje periodične sednice radi razmatranja stanja u predmetu, nerešenih pitanja i kako bi se obezbedilo blagovremeno nastavljanje suđenja.
- (3) U toku redovnih sudskih pauza koje predsednik odredi shodno pravilu 13(1)(d), ukoliko panel ne odluči drugačije, sednice se zakazuju samo radi hitnih pitanja, a rokovi ne prestaju da teku.

Odeljak II: Glavni pretres

Pravilo 124

Početak pretresa

- (1) Predsedavajući sudija proglašava početak suđenja i moli sekretara da najavi predmet.
- (2) Nakon toga, u nastavku suđenja, specijalizovani tužilac čita optužnicu koju je potvrdio sudija za prethodni postupak, ili optužnicu sa izmenama unetim na predlog panela shodno pravilu 118(1)(b) ili u skladu s pravilom 90.
- (3) Predsedavajući sudija će se uveriti da optuženi razume optužnicu i pružiće optuženom priliku da potvrdi svoje prvobitno izjašnjavaње o krivici.

Pravilo 125

Uvodna obaveštenja optuženom

- (1) Predsedavajući sudija obaveštava optuženog:
 - (a) o pravu da se brani ćutanjem, pri ćemu se odbrana ćutanjem neće uzeti u obzir prilikom utvrđivanja krivice, odnosno nevinosti;
 - (b) o pravu da ne bude primoran da prizna krivicu ili da svedoći, kao i o pravu na zaštitu od samooptuživanja, odnosno inkriminacije ćlanova svoje uže porodice;
 - (c) o pravu da ga zastupa imenovani ili dodeljeni specijalizovani branilac, i
 - (d) o svim drugim pravima bitnim za njegovu odbranu, ukoliko je potrebno.
- (2) Optuženi će biti obavešten o svojim obavezama i o merama predviđenim pravilom 61(2).

Pravilo 126

Uvodna izlaganja

- (1) ¹Pre nego što specijalizovani tužilac počne izvođenje dokaza, strane i zastupnik žrtava mogu da održe uvodna izlaganja. ²Uvodne reći se iznose usmeno i ogranićene su na pružanje opšteg uvida u problematiku predmeta. ³U njima takođe može da se iznese sažeto objašnjenje dokaza koji će se izvoditi i njihovog uticaja na sporna pitanja u predmetu. ⁴Panel može da ogranići trajanje uvodnih izlaganja.
- (2) Odbrana može da odlući da svoje uvodno izlaganje održi bilo nakon uvodne reći specijalizovanog tužioca ili nakon što specijalizovani tužilac završi izvođenje dokaza, a pre izvođenja dokaza odbrane.
- (3) ¹Zastupnik žrtava može da održi uvodno izlaganje u ime žrtava koje učestvuju u postupku. Izlaganje treba da se odnosi na lićne interese žrtava u predmetu, u skladu s ćlanom 22(3) i (6) Zakona. ²Zastupnik žrtava uvodnu reć drži posle uvodnog izlaganja specijalizovanog tužioca, odnosno, u odgovarajućim slućajevima, pre uvodne reći specijalizovanog branioca.

Pravilo 127

Izvođenje dokaza

- (1) Strane u postupku imaju pravo da izvode dokaze relevantne za predmet.
- (2) Ukoliko panel ne odredi drugačije, dokazi na sudu se izvode sledećim redom:
 - (a) dokazi specijalizovanog tužioca;
 - (b) dokazi odbrane;
 - (c) dokazi koje traži panel shodno pravilu 132;
 - (d) uz dopuštenje panela, dokazi specijalizovanog tužioca kojima se pobijaju navodi odbrane tj. replika, i
 - (e) uz dopuštenje panela, dokazi odbrane kao odgovor na pobijanje tj. duplika.
- (3) ¹Svedoka pozvanog pred pretresni panel prvo ispituje strana koja ga je pozvala da svedoči, a zatim ga unakrsno ispituje suprotna strana, ukoliko odluči da iskoristi pravo na unakrsno ispitivanje. ²U svakom predmetu će biti dopušteno glavno i unakrsno ispitivanje. ³Panel može da dopusti dodatno ispitivanje ako to smatra potrebnim. ⁴Sudija može u svakoj fazi ispitivanja da postavlja pitanja svedoku.

Pravilo 128

Dovođenje pritvorenog svedoka radi svedočenja pred Specijalizovanim većima

- (1) Ukoliko se lice čije svedočenje zahtevaju Specijalizovana veća ili jedna od strana nalazi u pritvoru, panel može da naloži da se to lice privremeno dovede u pritvorski objekat Specijalizovanih veća ili da zahteva da se organizuje njegovo svedočenje putem video-konferencijske veze. U svakom pojedinačnom slučaju preciziraju se eventualno potrebne mere radi obezbeđivanja odgovarajućih uslova za davanje istinitog i iskrenog svedočenja, kao i radi bezbednosti, fizičkog i duševnog zdravlja, dostojanstva i privatnosti tog lica.
- (2) Ukoliko organi treće države, u okviru čije nadležnosti ili pod čijim nadzorom se svedok nalazi u pritvoru, ulože prigovor na gore navedeni postupak, panel o tome obaveštava sekretara koji može da preduzme mere koje smatra neophodnim, uključujući vođenje pregovora radi postizanja odgovarajućih organizacionih rešenja.

Pravilo 129

Završetak izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca

Po okončanju svedočenja poslednjeg svedoka tužilaštva ili završetka izvođenja dokaza koje predočava specijalizovani tužilac, završava se faza izvođenja dokaza tužilaštva.

Pravilo 130

Odbacivanje optužbi

- (1) Neposredno pošto specijalizovani tužilac završi izvođenje dokaza, odbrana obavestava panel da li namerava da podnese zahtev za odbacivanje neke ili svih optužbi iz optužnice.
- (2) ¹Takav zahtev se podnosi u roku od deset (10) dana po završetku izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca. ²Specijalizovani tužilac može da dostavi odgovor u roku od deset (10) dana od predaje zahteva odbrane. ³Odbrana nema pravo na repliku. ⁴Panel može da sasluša usmene argumente strana u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, koje može da ograniči na konkretnu optužbu ili optužbe.
- (3) Nakon što sasluša strane i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, panel može usmenom odlukom da odbaci neke ili sve sporne optužbe ukoliko nema dokaza kojima se van razumne sumnje može potkrepiti osuđujuća presuda za konkretne optužbe.
- (4) ¹Specijalizovani tužilac ima pravo da uloži žalbu na odluku kojom se odbacuje optužnica ili bilo koja optužba shodno pravilu 170. ²Odbrana nema pravo žalbe na odluku kojom se odbija zahtev za odbacivanje optužnice.

Pravilo 131

Završetak izvođenja dokaza odbrane

Po okončanju svedočenja poslednjeg svedoka odbrane ili završetku izvođenja dokaza koje predočava odbrana, završava se faza izvođenja dokaza specijalizovanog branioca.

Pravilo 132

Dokazi po zahtevu panela

Nakon što sasluša strane u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, panel može da zahteva od strana ili da *proprio motu* zatraži da se izvedu dodatni dokazi koje strane nisu predočile, uključujući i dokaze ili svedočenja veštaka, kada to smatra neophodnim za utvrđivanje istine.

Pravilo 133

Zahtevi za dopunu dokaznog postupka

¹Nakon što odbrana završi izvođenje dokaza shodno pravilu 131 ili nakon što se predоче dokazi i saslušaju svedoci po zahtevu panela shodno pravilu 132, predsedavajući sudija pita strane u postupku da li će podneti zahtev za izvođenje pobijajućih dokaza u sklopu replike ili duplike po pravilu 127. ²Odobrenje da se predočavaju takvi dokazi i pozivaju takvi svedoci daje se samo u interesu pravde i to u izuzetnim slučajevima.

Pravilo 134**Završetak dokaznog postupka**

Po donošenju odluke o zahtevima shodno pravilu 133 i nakon što saslušá takve eventualne dokaze, panel:

- (a) konstatuje da je dokazni postupak završen;
- (b) poziva specijalizovanog tužioca i odbranu da dostave završne podneske u roku od trideset (30) dana;
- (c) poziva zastupnika žrtava da u roku od trideset (30) dana podnese izjavu o posledicama krivičnih dela po žrtve koje učestvuju u postupku, i
- (d) zakazuje sednicu radi iznošenja završnih reči, koja se održava u roku od dvadeset i jednog (21) dana od predaje podnesaka i izjave/izjava navedenih u tačkama (b) i (c).

Pravilo 135**Završna izlaganja**

- (1) ¹Tokom završnih izlaganja, reč najpre uzima specijalizovani tužilac, za kojim slede zastupnik žrtava i specijalizovani branilac. ²Panel može da ograniči trajanje završnih reči.
- (2) ¹Završna izlaganja mogu da sadrže osvrt na dokaze prihvaćene u dokazni spis i njihovu pouzdanost, verodostojnost svedoka, zapisnik postupka i merodavno pravo. ²Dozvoljeno je korišćenje ilustrativnih materijala i sažetih prikaza svedočenja, pod uslovom da se zasnivaju na dokazima prihvaćenim u spis.
- (3) Panel može da traži razjašnjenje svakog pitanja obrađenog u završnim podnescima.
- (4) ¹Specijalizovani tužilac ima pravo na odgovor. ²Specijalizovani branilac ima pravo da komentariše izneseni odgovor. ³Optuženi ima pravo da poslednji uzme reč.

Pravilo 136**Završetak pretresa**

- (1) Posle održavanja završnih reči, predsedavajući sudija proglašava da je pretres završen.
- (2) U ovoj fazi postupka, panelu se više ne mogu podnositi dodatni zahtevi i ulagati dodatni podnesci, osim u izuzetnim okolnostima i kada se predoči opravdan razlog.
- (3) U ovoj fazi postupka, panel više ne sme da prima dodatne zahteve i podneske, niti sme da saslušava dalja svedočenja, osim ukoliko izuzetne okolnosti ne nalažu drugačije.

Odeljak III: Dokazi

Pododeljak 1: Dopuštenost dokaza i njihova ocena

Pravilo 137

Opšte odredbe

- (1) ¹Strane u postupku mogu da podnose dokaze relevantne za predmet. ²U skladu s pravilom 132, panel može da naloži stranama da podnesu dokaze ili da zahteva izvođenje dokaza koje smatra neophodnim za utvrđivanje istine.
- (2) Panel slobodno ocenjuje sve podnete dokaze kako bi utvrdio njihovu dopuštenost i dokaznu snagu.

Pravilo 138

Dopuštenost dokaza

- (1) ¹Ukoliko se ne ospore ili ne izuzmu *proprio motu*, dokazi predloženi panelu se prihvataju u dokazni spis pod uslovom da su relevantni, autentični, da imaju dokaznu vrednost i da šteta koju nanose nema prevagu nad njihovom dokaznom snagom. ²U izuzetnim okolnostima, kada se panel uveri da neko činjenično ili pravno pitanje nije bilo poznato u vreme kada su se dokazi predložavali, to pitanje se pokreće čim se za njega sazna.
- (2) Dokazi pribavljeni protivno Zakonu ili Pravilniku ili standardima međunarodnog prava ljudskih prava su nedopušteni u sledećim slučajevima:
 - (a) kada takva povreda ozbiljno dovodi u sumnju pouzdanost dokaza, ili
 - (b) kada bi se prihvatanje dokaza kosilo sa integritetom postupka ili bi ga ozbiljno narušilo.
- (3) Dokazi pribavljeni mučenjem ili bilo kakvim drugim nečovečnim ili ponižavajućim postupanjem su nedopušteni i biće izuzeti.
- (4) Panel može da traži potvrdu autentičnosti dokaza pribavljenih vansudskim putem, shodno članu 37(5) Zakona.

Pravilo 139

Ocenjivanje dokaza za potrebe donošenja presude

- (1) Panel neće uzimati u obzir dokaze proglašene nedopuštenim.
- (2) ¹Panel ocenjuje svaki pojedinačni dokaz imajući u vidu celokupni korpus dokaza prihvaćenih u spis tokom suđenja koje se pred njim vodilo. ²Panel daje sveukupnu ocenu i vaga sve dokaze u celini kako bi ustanovio da li su sporne činjenice dokazane.
- (3) Ne gubeći iz vida pravilo 140(4), panel neće zahtevati dodatno potkrepljivanje dokaza i iskaza svedoka kao pravni uslov za dokazivanje bilo kog krivičnog dela ili kažnjivog postupanja u nadležnosti Specijalizovanih veća, naročito kada je reč o krivičnim delima seksualnog nasilja.

- (4) Kada odlučuje o dokaznoj snazi svedočenja pojedinog svedoka, panel ocenjuje verodostojnost svedoka i pouzdanost njegovog svedočenja.
- (5) Posredni dokazi se ocenjuju s posebnim oprezom i u vezi s njima se iznose obrazloženi zaključci, naročito u pogledu njihove doslednosti i suštinske koherentnosti, u slučajevima kada panel osudu zasniva isključivo, ili pretežno, na takvim dokazima.
- (6) ¹Nedoslednosti u pojedinom svedočenju ili dokazu same po sebi ne zahtevaju da ih panel odbaci kao nepouzdan. ²Panel može da prihvati samo deo svedočenja ili dokaza, a da druge delove odbaci.
- (7) Panel uzima u obzir način na koji su dokazi prikupljeni i posledice koje bi to moglo da ima na tok i pravičnost postupka.

Pravilo 140

Standard dokazivanja

- (1) Panel može optuženog da proglašiti krivim kada se krivica dokaže van razumne sumnje.
- (2) ¹Standard dokazivanja van razumne sumnje primenjuje se na činjenice koje predstavljaju obeležja krivičnog dela i vid odgovornosti za koje se optuženi tereti u optužnici, kao i na druge činjenice od kojih zavisi osuđujuća presuda. ²Zahtev dokazivanja van razumne sumnje ne primenjuje se na pojedinačne dokaze i svedočenja.
- (3) ¹Kada je reč o posrednim dokazima, standard dokazivanja van razumne sumnje je zadovoljen jedino ako je zaključak izveden na osnovu tih dokaza jedini razuman zaključak koji se može izvesti na osnovu predočenih dokaza. ²Ukoliko dokazi dozvoljavaju izvođenje drugog razumnog zaključka ili zaključaka, standard dokazivanja van razumne sumnje nije zadovoljen.
- (4) Osuđujuća presuda ne sme da se zasniva isključivo ili u odlučujućoj meri:
 - (a) na izjavi svedoka koga odbrana nije imala prilike da ispita;
 - (b) na svedočenju svedoka čiji identitet nije obelodanjen odbrani, ili
 - (c) na svedočenju lica mlađeg od 18 godina ili lica sa smanjenom sposobnošću rasuđivanja koje, po mišljenju panela, ne shvata šta se podrazumeva pod obavezom da se govori istina.

Pododeljak 2: Svedočenje, izjave i drugi dokazi

Pravilo 141

Opšte odredbe o svedočenju svedoka

- (1) ¹Svedok na glavnom pretresu svedoči lično, izuzev u slučajevima predviđenim pravilom 100. ²Panel takođe može da odobri svedočenje putem video-konferencijske veze shodno pravilu 144, kao i predočavanje svedočenja u pismenom ili drugom obliku u skladu sa Zakonom i Pravilnikom, a na način koji ne ugrožava i nije u suprotnosti sa pravima optuženog.

- (2) Uz izuzetke predviđene stavom (3) i pravilom 149(5), svjedoci daju sledeću svečanu izjavu pre početka svedočenja:
- “Svestan značaja svog svedočenja i svoje zakonske obaveze, svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i samo istinu i da neću prećutati ništa od svojih saznanja.”
- (3) Licu mlađem od 18 godina ili licu čije je rasuđivanje narušeno i koje, po mišljenju panela, ne shvata prirodu svečane izjave može se dozvoliti da svedoči bez davanja izjave ukoliko panel smatra da je to lice kadro da opiše stvari o kojima ima saznanja i da shvata značenje obaveze da govori istinu.
- (4) ¹Svedoku koji još nije svedočio, izuzev veštaka, neće biti dozvoljeno da prisustvuje svedočenju drugog svedoka. ²Svedok koji čuje iskaz drugog svedoka neće samo iz tog razloga biti diskvalifikovan kao svedok. ³Licu koje je učestvovalo u istrazi jedne strane u postupku neće se uskratiti pravo da bude pozvano kao svedok na osnovu toga što je bilo prisutno u sudnici tokom postupka ili je na drugi način pratilo postupak.
- (5) Panel može da odbije da sasluša iskaz svedoka čije se ime ne nalazi na spisku svedoka strane u postupku koja ga je pozvala da svedoči shodno pravilima 95(4) i (5), 118(2) ili 119(2) i (5).
- (6) ¹Svedok koji pristupi panelu ima obavezu da svedoči ukoliko nije drugačije predviđeno Zakonom i Pravilnikom, naročito pravilom 151. ²Pravilo 65 se primenjuje na svedoka koji pristupi panelu i koji ima obavezu da svedoči.
- (7) Po završetku iskaza svedok napušta sudnicu, osim ukoliko ne dobije drugačiji nalog.

Pravilo 142

Izjave, ispitivanje i svedočenje optuženog

- (1) U toku suđenja optuženi može bez polaganja zakletve da daje izjave koje su relevantne za predmet.
- (2) ¹Panel može, *proprio motu* ili na zahtev zastupnika žrtava, da postavlja konkretna pitanja optuženom u svakoj fazi postupka. ²Pre postavljanja pitanja, panel obaveštava optuženog da ima pravo da se brani ćutanjem i da se iz toga neće izvesti nikakvi negativni zaključci.
- (3) ¹Optuženi nema obavezu da daje svečanu izjavu pre nego što da izjavu ili odgovara na pitanja. ²Sudije ocenjuju dokaznu snagu izjava optuženog ili njegovih odgovora na pitanja.
- (4) Optuženi takođe može da pristupi sudu kao svedok, u kom slučaju se primenjuje pravilo 141(1) i (2).

Pravilo 143

Ispitivanje svedoka

- (1) ¹Strana u postupku koja ispituje svedoka može da postavlja pitanja svedoku i može da mu predoči dokumente ili druge dokaze u skladu sa ovim Pravilnikom. ²Ukoliko svedok ne može da se seti činjenica koje je izneo u prethodnoj izjavi, svedoku se mogu, uz dopuštenje panela,

predočiti dokumenti radi podsećanja. ³Ovaj stav se primenjuje *mutatis mutandis* i na ispitivanje svedoka koje vrši zastupnik žrtava.

- (2) Sa dopuštanjem panela, strana u postupku koja je pozvala svedoka može tog svedoka da ispituje o sledećim pitanjima, ako je to od značaja za njegovu verodostojnost:
 - (a) iskaz svedoka koji je nepovoljan za datu stranu u postupku;
 - (b) pitanje za koje se razumno može pretpostaviti da svedok o njemu ima saznanja, a u vezi s kojim je panel, tokom ispitivanja jedne od strana, stekao utisak da se svedok ne trudi da iskreno svedoči, i
 - (c) da li je svedok u bilo kom prethodnom trenutku dao izjavu koja je nedosledna u odnosu na sadašnjju. Prethodna nedosledna izjava može da bude dopuštena radi ocene verodostojnosti svedoka, ili istinitosti sadržaja izjave, odnosno u druge svrhe po nahođenju panela.
- (3) ¹Unakrsno ispitivanje se ograničava na predmet glavnog ispitivanja i na pitanja koja utiču na verodostojnost svedoka. ²U slučajevima kada je kadar da dâ iskaz relevantan za tezu strane u postupku koja ga unakrsno ispituje, svedoku se mogu postavljati pitanja o tome, pod uslovom da ga strana koja ga unakrsno ispituje upozna s prirodom svoje teze.
- (4) Nakon prigovora jedne od strana u postupku ili *proprio motu*, predsedavajući sudija može da preuzme rukovođenje načinom i redosledom ispitivanja svedoka i predočavanja dokaza:
 - (a) kako bi se ispitivanjem i predočavanjem dokaza efikasno doprinelo utvrđivanju istine;
 - (b) kako bi se izbeglo ponavljanje, nepotrebno trošenje vremena i sredstava, i
 - (c) kako bi se izbeglo uznemiravanje ili zastrašivanje svedoka.

Pravilo 144

Ispitivanje putem video-konferencijske veze

- (1) Na zahtev jedne od strana u postupku, odnosno zastupnika žrtava ili *proprio motu*, panel može da naloži svedočenje putem video-konferencijske veze, pod uslovom da ta tehnologija omogućava propisno ispitivanje svedoka.
- (2) Panel se, uz pomoć sekretara, stara da mesto izabrano za svedočenje putem video-konferencijske veze bude pogodno za davanje istinitog i iskrenog iskaza, kao i za bezbednost, fizičko i duševno zdravlje, dostojanstvo i privatnost svedoka.
- (3) Panel se stara da stranama u postupku i panelu bude omogućeno da ispituju svedoka video-konferencijskom vezom u vreme kada svedok daje iskaz na taj način.
- (4) Sekretar se stara za efikasno i ekspeditivno izvršenje naloga shodno stavu (1).

Pravilo 145**Ispitivanje svedoka van mesta održavanja suđenja**

- (1) Imajući u vidu odredbe pravila 74, svedok koji je pozvan da svedoči ili mu je uručen sudski poziv da pristupi sudu, ali je sprečen da to učini zbog teške bolesti ili iz drugog razloga, može da se ispita u mestu boravka ili lečenja ukoliko njegov iskaz već nije uzet i sačuvan prema pravilu 100.
- (2) ¹Specijalizovani tužilac, odbrana i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnik žrtava obaveštavaju se o vremenu i mestu ispitivanja. ²Ukoliko je optuženi u sudskom pritvoru, panel odlučuje da li je njegovo prisustvo neophodno pri ispitivanju svedoka, pod uslovom da je prisutan njegov specijalizovani branilac.

Pravilo 146**Ispitivanje svedoka s posebnim potrebama**

¹Pri ispitivanju svedoka s posebnim potrebama, koje obuhvataju oštećenja vida, sluha, govora ili nedovoljnu pismenost, način ispitivanja se prilagođava okolnostima. ²Panel po potrebi može da traži da svedoku pruži pomoć lica koje s njim ume da komunicira. ³Lice koje pomaže svedoku daje svečanu izjavu.

Pravilo 147**Ispitivanje anonimnih svedoka**

- (1) Na zahtev jedne od strana u postupku ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, panel može da odluči da ispita svedoka u odsustvu strana i zastupnika žrtava, ukoliko postoji ozbiljna opasnost da:
 - (a) svedok ili lice koje mu je blisko može da izgubi život ili pretrpi tešku fizičku ili duševnu štetu zbog toga što mu je otkriven identitet, a druge mere za zaštitu svedoka predviđene u pravilu 80 nisu dovoljne da se otkloni takva opasnost, ili
 - (b) mogu da budu ugroženi imperativni interesi nacionalne bezbednosti ukoliko se otkrije identitet ili pripadnost svedoka.
- (2) ¹Kada panel odobri zahtev, stranama u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava pruža se prilika da svedoku proslede pitanja kojima se ne otkriva njegov identitet. ²Panel prosleđuje ova pitanja direktno svedoku. ³Svedoka može da ispituje i panel *proprio motu*. ⁴Ukoliko panel ne naloži drugačije, primenjuje se pravilo 24.
- (3) ¹Panel stranama u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava dostavlja transkript odgovora svedoka, u kojima se rediguju sve informacije koje otkrivaju ili bi mogle da otkriju njegov identitet. ²Strane u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnik žrtava mogu panelu da podnesu dodatna pitanja za prosleđivanje svedoku.
- (4) ¹Panel omogućava stranama u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava uvid u konačnu verziju transkripta, redigovanu po potrebi kako bi se zaštitila anonimnost svedoka. ²Konačna verzija transkripta ispitivanja svedoka predstavlja sastavni deo spisa.

Pravilo 148

Dokazi u slučajevima optužbi za seksualno nasilje

- (1) U slučajevima optužbi za seksualno nasilje, panel se rukovodi sledećim načelima i primenjuje ih u odgovarajućim slučajevima:
 - (a) zaključak o pristanku žrtve ne može se izvesti na osnovu njenih reči ili postupaka u slučajevima kada su sila, pretnja upotrebom sile, prisila ili atmosfera prisile narušili sposobnost žrtve da dá dobrovoljni i istinski pristanak;
 - (b) zaključak o pristanku žrtve ne može se izvesti na osnovu bilo kojih njenih reči ili postupaka u slučajevima kada žrtva nije sposobna da dá istinski pristanak;
 - (c) zaključak o pristanku žrtve ne može se izvesti na osnovu toga što je ćutala ili što nije pružala otpor seksualnom nasilju, i
 - (d) zaključak o verodostojnosti, karakteru ili sklonosti žrtve ili svedoka ka upuštanju u seksualne odnose ne može se izvesti na osnovu ranijeg ili kasnijeg seksualnog ponašanja žrtve ili svedoka.
- (2) Dokazi o ranijem ili kasnijem seksualnom ponašanju žrtve se ne prihvataju u dokazni spis.

Pravilo 149

Svedočenje veštaka

- (1) Završni izveštaj veštaka koga pozove jedna od strana u postupku obelodanjuje se suprotnoj strani i, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava u roku koji odredi sudija za prethodni postupak ili panel shodno pravilu 102(1)(b).
- (2) U roku od sedam (7) dana od obelodanjivanja izveštaja veštaka ili shodno nalogu panela, suprotna strana podnosi obaveštenje u kome naznačava:
 - (a) da li osporava kvalifikacije svedoka kao veštaka ili relevantnost izveštaja veštaka u celini ili delimično i, ako je to slučaj, koji delovi izveštaja se osporavaju;
 - (b) da li prihvata izveštaj veštaka ili neke njegove delove, ili
 - (c) da li želi da unakrsno ispituje veštaka.
- (3) Ukoliko suprotna strana prihvati izveštaj veštaka ili neke njegove delove, panel može da ih uvede u dokazni spis bez pozivanja veštaka da lično svedoči.
- (4) Ukoliko jedna strana iskoristi svoja prava opisana u stavu (2)(b) ili (c), panel odlučuje o prihvatljivosti izveštaja veštaka nakon njegovog svedočenja i ispitivanja.
- (5) Pre svedočenja, veštak daje sledeću svečanu izjavu:

“Svestan značaja svog svedočenja i svoje zakonske obaveze, svečano izjavljujem da ću veštačenje obaviti savesno i prema svom najboljem znanju i da ću svoje zaključke i mišljenje izneti tačno i u potpunosti.”

- (6) Ukoliko je to potrebno, panel može da odobri veštaku koji još nije izneo svoje stručno mišljenje da prisustvuje pretresu kada neki drugi veštak svedoči o istom pitanju.

Pravilo 150

Svedočenje saoptuženog

- (1) Odbrana može:
- (a) da pozove saoptuženog kao svedoka, uz njegovu saglasnost, ili
 - (b) da saoptuženom koji pristupa sudu u svojstvu svedoka postavi bilo koje pitanje posredstvom specijalizovanog branioca.
- (2) ¹Prilikom unakrsnog ispitivanja drugog optuženog ili drugog svedoka strane u postupku mogu da koriste prethodno svedočenje saoptuženog dato tokom suđenja. ²Ukoliko se svedočenje saoptuženog o istom pitanju razlikuje, panel može da ispita tog saoptuženog o tom pitanju. ³Panel takođe može da pribegne suočavanju saoptuženih.

Pravilo 151

Samooptuživanje svedoka

- (1) ¹Svedok može da odbije da svedoči ukoliko bi to svedočenje moglo da ga inkriminiše. ²Strana u postupku koja poziva svedoka ili, u odgovarajućim slučajevima panel, pre početka svedočenja obaveštava svedoka o tom pravu na jeziku koji razume i govori.
- (2) Panel može da primora svedoka da svedoči, nakon što razmotri:
- (a) značaj očekivanog iskaza;
 - (b) da li bi svedok dao jedinstveno svedočenje relevantno za predmet;
 - (c) prirodu moguće inkriminacije, ako je poznata, i
 - (d) adekvatnost zaštitnih mera za tog svedoka, u datim okolnostima.
- (3) ¹Kada reši da svedoka primora da svedoči, panel može odlučiti da se svedoku garancija u pogledu samooptuživanja dâ pre svedočenja, nakon što o tome *ex parte* zatraži mišljenje specijalizovanog tužioca. ²Panel svedoku garantuje:
- (a) da će iskaz koji dâ odgovarajući na pitanja dati *in camera* i da taj iskaz ni na koji način neće biti obelodanjen javnosti, Kosovu ili trećoj državi, i
 - (b) da se taj iskaz neće koristiti ni neposredno ni posredno protiv njega u bilo kom kasnijem postupku krivičnog gonjenja pred Specijalizovanim većima, izuzev prema članu 15(2) Zakona i pravilu 65.
- ³Na odredbe ovog stava primenjuje se pravilo 206(2).
- (4) Ukoliko u toku postupka iskrnsne pitanje samooptuživanja, panel prekida svedočenje i svedoku pruža priliku da zatraži pravni savet, ukoliko to želi, u pogledu važenja ovog pravila.

- (5) Panel takođe može, ako smatra za potrebno, da naloži da se ne obelodani dokumentacija o svedočenju i da se svedoku odobre zaštitne mere.
- (6) U odgovarajućim slučajevima, panel može da naloži sekretaru da svedoku dodeli branioca kako bi dobio pravni savet u vezi s posledicama svog svedočenja.

Pravilo 152

Optuživanje od strane članova porodice

- (1) ¹Pre nego što svedok koji je bračni drug ili srodnik optuženog u prvom kolenu u pravoj liniji počne da svedoči, panel kome pristupa ga obaveštava da se ne može prinuditi da kaže bilo šta što bi moglo da inkriminiše optuženog. ²Svedok može da odluči da ipak dâ takvu izjavu.
- (2) Pri ocenjivanju svedočenja svedoka, panel može da uzme u obzir da je svedok iz stava (1) odbio da odgovori na pitanje koje mu je postavljeno u nameri da se opovrgne njegova ranija izjava ili da je svedok birao na koja pitanja hoće da odgovori.

Pravilo 153

Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umesto usmenog svedočenja

- (1) Ne gubeći iz vida odredbe pravila 155, panel umesto usmenog svedočenja može da prihvatiti pismenu izjavu svedoka ili transkript svedočenja koje je svedok dao u postupku pred Specijalizovanim većima ukoliko se tim dokumentima dokazuju pitanja koja se ne odnose na radnje i postupke optuženog iz optužnice.
 - (a) Činioci koji podržavaju prihvatanje pismene izjave ili transkripta umesto usmenog svedočenja obuhvataju, između ostalog, sledeće okolnosti:
 - (i) svedočenje ima kumulativni karakter, jer će o sličnim činjenicama usmeno svedočiti ili su već svedočili drugi svedoci;
 - (ii) svedočenje je potkrepljeno dokazima koje bi optuženi mogao uspešno da ospori, između ostalog putem unakrsnog ispitivanja;
 - (iii) svedočenje se odnosi na relevantni istorijski, politički ili vojni kontekst;
 - (iv) svedočenje sadrži opštu ili statističku analizu strukture stanovništva u mestima na koja se odnosi optužnica;
 - (v) u svedočenju je reč o posledicama zločina po žrtve;
 - (vi) svedočenje se odnosi na karakter optuženog;
 - (vii) svedočenje se odnosi na činioce koje valja uzeti u obzir prilikom odmeravanja kazne, ili
 - (viii) svedok je svoj iskaz dao u prisustvu strana u postupku, koje su imale priliku da ga ispituju u glavnom ili unakrsnom ispitivanju.

- (b) Činioci koji ne podržavaju prihvatanje svedočenja u obliku pismene izjave ili transkripta umesto usmenog svedočenja obuhvataju sledeće slučajeve:
- (i) strana u postupku ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnik žrtava je uložio prigovor na prihvatanje iskaza svedoka u pismenoj formi i pokazao da je takav iskaz nepouzdan zbog svoje prirode i izvora ili da šteta koju nanosi nema prevagu nad njegovom dokaznom snagom;
 - (ii) činjenice iznete u svedočenju su inkriminirajuće po svojoj prirodi ili se odnose na pitanje od ključnog značaja za tezu specijalizovanog tužioca;
 - (iii) postoje drugi činioci zbog kojih je uputno da se svedok pozove na unakrsno ispitivanje, ili
 - (iv) postoji presudni javni interes koji iziskuje da se svedočenje iznese usmeno.
- (2) ¹Izjavu potpisuje lice koje beleži i obavlja ispitivanje, kao i lice koje se ispituje i, ukoliko je prisutan, njegov branilac a, u odgovarajućim slučajevima, i specijalizovani tužilac ili prisutni sudija. ²U zapisniku se navodi datum, vreme i mesto ispitivanja, kao i imena svih prisutnih lica. ³Ukoliko, u izuzetnom slučaju, lice ne potpiše zapisnik, navode se razlozi zbog kojih to nije učinilo.
- (3) ¹Nakon što sasluša strane u postupku, panel odlučuje da li da zahteva da svedok pristupi sudu radi unakrsnog ispitivanja. ²Panel može da odluči, uz obrazloženje, da uslovi za pravično i ekspeditivno suđenje u izuzetnoj situaciji opravdavaju prihvatanje izjave ili transkripta, u celosti ili delimično, bez unakrsnog ispitivanja. ³Ukoliko panel odluči da zahteva pristupanje svedoka sudu radi unakrsnog ispitivanja, primenjuje se pravilo 154.

Pravilo 154

Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umesto glavnog ispitivanja

Ne gubeći iz vida odredbe pravila 155, panel može da prihvati pismenu izjavu svedoka ili transkript svedočenja svedoka u postupku pred Specijalizovanim većima kada se njima dokazuju radnje i postupci optuženog za koje se tereti u optužnici jedino u slučajevima kada su ispunjeni sledeći uslovi:

- (a) svedok je prisutan u sudnici;
- (b) svedok je na raspolaganju za unakrsno ispitivanje i za eventualna pitanja panela, i
- (c) svedok je potvrdio da pismena izjava ili transkript tačno odražavaju ono što je već izjavio i ono što bi izjavio u slučaju ispitivanja.

Pravilo 155

Prihvatanje pismenih izjava lica koja nisu dostupna i lica na koje je izvršen uticaj

- (1) Dokazni materijali u obliku pismene izjave, svaki drugi zapis koji u pismenom ili nekom drugom obliku odražava ono što je neko lice izjavilo, ili transkript izjave lica koje je umrlo ili kome se više ne može ući u trag uprkos razumnom naporu, ili koje usled narušenog fizičkog ili duševnog stanja ili drugog opravdanog razloga ne može da svedoči usmeno, mogu biti prihvaćeni bez

- obzira na to da li je ta pismena izjava obezbeđena u formi propisanoj ovim Pravilnikom, ukoliko se panel uveri:
- (a) da to lice nije dostupno ili nije kadro da svedoči usmeno, i
 - (b) da je izjava, snimak ili transkript *prima facie* pouzdan, imajući u vidu okolnosti pod kojima je zapis sačinjen, snimljen i čuvan.
- (2) Panel može da prihvati dokaze u obliku pismene izjave, bilo kog drugog *prima facie* pouzdanog zapisa ili transkripta izjave nekog lica ako se uveri:
- (a) da to lice nije stupilo pred sud u svojstvu svedoka ili da, ukoliko to jeste učinilo, nije svedočilo ili nije svedočilo u relevantnom smislu;
 - (b) da je činjenici da lice nije stupilo pred sud ili nije svedočilo bitno doprinelo vršenje neprimerenog uticaja, uključujući pretnje, zastrašivanje, povredu, mito ili prinudu;
 - (c) da su, u odgovarajućim slučajevima, uloženi razumni naponi shodno pravilima 100 i 121 da se obezbedi pristupanje tog lica sudu u svojstvu svedoka ili, u slučajevima kada je svedok pristupio sudu, da se od njega saznaju sve pravno relevantne činjenice koje su mu poznate;
 - (d) da se predloženi dokazi ili dokazi sa istim značajem ne mogu dobiti na drugi način, i
 - (e) da je to u interesu pravde.
- (3) U smislu stava (2):
- (a) neprimereni uticaj može, *inter alia*, da se odnosi na fizičke, mentalne, ekonomske, imovinske ili druge interese tog ili drugog lica;
 - (b) interesi pravde obuhvataju:
 - (i) pouzdanost izjave ili transkripta, s obzirom na okolnosti u kojima su dati i zabeleženi;
 - (ii) ulogu koju su jedna od strana u postupku ili lice koje postupa u njeno ime po svemu sudeći imali u vršenju neprimerenog uticaja, i
 - (iii) da li postoje drugi dokazi sa istim značajem i da li su predloženi dokazi dodatno potkrepljeni, u celosti ili delimično.
- (4) Panel može da uzme u obzir sve relevantne dokaze, uključujući pismene dokaze, u svrhu primene ovog pravila.
- (5) Ako se takvim dokazima ili svedočenjima dokazuju radnje i postupci optuženog za koje se tereti u optužnici, to može biti negativan faktor prilikom odluke o prihvatanju datih dokaza, u celini ili delimično.

Pravilo 156

Usaglašene činjenice

Ako strane u postupku iznesu činjenice o kojima su saglasne shodno pravilu 95(3), a predsedavajući sudija ih evidentira shodno pravilu 118(4), panel navode o takvim činjenicama može da smatra dokazanim osim u slučajevima kada je, po mišljenju panela, o datim činjenicama neophodno potpuniye izvođenje dokaza.

Pravilo 157

Formalno primanje na znanje

- (1) Panel neće tražiti da se dokazuju opštepoznate činjenice nego će ih formalno primiti na znanje.
- (2) Na zahtev jedne od strana u postupku ili *proprio motu*, nakon što sasluša strane i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava panel može, u interesu pravičnog i ekspeditivnog suđenja, formalno da primi na znanje presuđene činjenice iz drugih postupaka pred Specijalizovanim većima ili iz pravosnažnih postupaka pred drugim kosovskim sudovima ili iz drugih jurisdikcija koje se odnose na sporna pitanja u tekućem postupku, u meri u kojoj se one ne odnose na radnje i postupke optuženog za koje se tereti u optužnici.

Odeljak IV: Prvostepena presuda

Pravilo 158

Većanje o prvostepenoj presudi

- (1) ¹Po završetku pretresa, panel se povlači na većanje *in camera* radi izricanja presude o optužbama sadržanim u optužnici. ²Većanje je strogo poverljivo.
- (2) ¹Panel pojedinačno odlučuje o svakoj optužbi sadržanoj u optužnici, uključujući i svaki vid odgovornosti optuženog. ²U slučaju zajedničkog suđenja, zaključci se donose za svakog optuženog ponaosob.
- (3) Optuženi se može proglasiti krivim samo ako se većina sudija u panelu uveri da je krivica dokazana van razumne sumnje.

Pravilo 159

Izricanje prvostepene presude

- (1) ¹Prvostepena presuda se izriče u roku od devedeset (90) dana od završetka pretresa shodno pravilu 136 i može da sadrži odluku shodno članu 22(7) Zakona. ²Ukoliko je zbog okolnosti predmeta potrebno dodatno vreme, odlaganje neće biti duže od šezdeset (60) dana, izuzev ako je dalje produženje roka apsolutno neophodno. ³Odluka o produženju roka je javna i o njoj se obaveštavaju strane u postupku i zastupnik žrtava. ⁴Uz nju se dostavlja obrazloženje za produženje roka.

- (2) Prvostepena presuda ili sažetak presude se izriče javno u ime naroda Kosova i u prisustvu optuženog, ukoliko optuženi nije opravdano odsutan u izuzetnim okolnostima.
- (3) ¹Prvostepena presuda se donosi u pismenom obliku i sadrži obrazloženje zaključaka panela. ²U slučaju oslobađajuće presude, presuda se može izreći usmeno uz naknadno dostavljanje pismenog obrazloženja u najkraćem mogućem roku.
- (4) ¹Overena kopija prvostepene presude i, u odgovarajućim slučajevima, mišljenja sudija uručuju se optuženom u najkraćem mogućem roku na jeziku koji razume i govori. ²Overene kopije se uručuju odbrani na tom jeziku i na jeziku na kome je presuda doneta.
- (5) Ukoliko optuženog proglašuje krivim za krivično delo, panel može da izdaje naloge u skladu sa članovima 22(8) do (11) i 44(6) Zakona.
- (6) Ukoliko optuženog proglašuje krivim za jedno ili više krivičnih dela, panel optuženom odmerava odgovarajuću kaznu prilikom izricanja prvostepene presude, osim u slučajevima kada, nakon što sasluša strane, panel odluči da postupi u skladu s pravilima 162 i 164.

Pravilo 160

Status osuđenog lica

Kada se optuženi koji se nalazi na slobodi proglašuje krivim, panel može da izda nalog za njegovo hapšenje i stavljanje u pritvor.

Pravilo 161

Status oslobođenog lica

¹Kada se optuženom koji se nalazi u pritvoru izrekne oslobađajuća presuda, on se odmah pušta na slobodu, izuzev u slučajevima kada je zakonito pritvoren ili služi kaznu zbog drugih krivičnih dela, za koja mu nije izrečena oslobađajuća presuda. ²Lice se pušta na slobodu u skladu s članom 41(11) Zakona.

Odeljak V: Odmeravanje kazne

Pravilo 162

Postupak odmeravanja kazne

- (1) Ukoliko panel optuženog proglašuje krivim za jedno ili više krivičnih dela, a kazna nije izrečena shodno pravilu 159(6), u roku od petnaest (15) dana od prvostepene presude specijalizovani tužilac i odbrana mogu da podnesu sve relevantne podatke koji bi panelu mogli biti od pomoći pri odmeravanju odgovarajuće kazne.
- (2) Uz dopuštenje panela, zastupnik žrtava može da ostvari sva relevantna prava predviđena pravilom 114.

- (3) Postupak predviđen u stavovima (1) i (2) primenjuje se i u slučaju priznanja krivice shodno pravilu 93.
- (4) Ukoliko panel ne odluči drugačije, kazna se odmerava na osnovu pismenih podnesaka.
- (5) Prilikom odmeravanja kazne panel se oslanja na izvedene dokaze, a na zahtev strana i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, može po potrebi da sasluša dodatne dokaze.

Pravilo 163

Odmeravanje kazne

- (1) ¹Prilikom odmeravanja kazne u skladu s članom 44(1) do (4) Zakona, panel uzima u obzir i vaga činioce koji se navode u članu 44 (5) Zakona. ²Panel, u zavisnosti od slučaja, naročito uzima u obzir sledeće:
 - (a) olakšavajuće okolnosti kao što su:
 - (i) okolnosti koje ne predstavljaju osnov za isključivanje krivične odgovornosti, kao što su okolnosti koje se navode u pravilu 95 (5), i
 - (ii) ponašanje osuđenog lica nakon dela, uključujući sva eventualna nastojanja da se žrtve obeštete, kao i dobrovoljnu predaju i saradnju sa specijalizovanim tužiocem i Specijalizovanim većima;
 - (b) otežavajuće okolnosti, u odgovarajućim slučajevima, kao što su:
 - (i) sve relevantne prethodne osuđujuće presude za krivična dela u nadležnosti Specijalizovanih veća, ili dela slične prirode;
 - (ii) zloupotreba vlasti ili službenog položaja;
 - (iii) izvršenje ili učešće u izvršenju krivičnog dela kada je žrtva posebno osetljiva ili bespomoćna, i
 - (iv) izvršenje ili učešće u izvršenju krivičnog dela uz izuzetnu surovost ili u slučajevima kada ima više žrtava.
- (2) ¹Priznanje krivice shodno pravilu 93 ili sporazum o priznanju krivice shodno pravilu 94 ima za ishod blažu kaznu. ²Uzima se u obzir faza postupka u kojoj se prizna krivica ili sklopi sporazuma o priznanju krivice.
- (3) Pri odmeravanju kazne uzima se u obzir krivični dosije osuđenog, kao i druga evidencija o prethodnim osuđujućim presudama za krivična dela koju dostavi specijalizovani tužilac.
- (4) ¹Panel odmerava kaznu za svaku optužbu sadržanu u optužnici po kojoj je optuženi osuđen i izriče jedinstvenu kaznu za sveukupno kažnjivo postupanje optuženog. U odgovarajućim slučajevima, ta kazna se izdržava istovremeno s bilo kojom drugom kaznom zatvora koju je ranije izrekao neki drugi kosovski sud, ukoliko panel ne izda drugačiji nalog. ²Jedinstvena kazna zatvora ne može biti kraća od najduže pojedinačne kazne izrečene za svaku optužbu.
- (5) Kazna doživotnog zatvora se može izreći kada to opravdavaju izuzetna težina krivičnog dela i lične prilike osuđenog lica, o čemu svedoči postojanje jedne ili više otežavajućih okolnosti.

- (6) Pri izricanju kazne zatvora, panel odbija vreme koje je optuženi eventualno proveo u pritvoru u skladu s Poglavljem 4.

Pravilo 164

Izricanje presude o kazni

- (1) ¹Ukoliko panel proglasi optuženog krivim za jedno ili više krivičnih dela, a kazna nije izrečena shodno pravilu 159(6), izriče se presuda o kazni u roku od trideset (30) dana od poslednjeg podneska strana u postupku ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, odnosno od eventualne sednice o dodatnim dokazima. ²Ako je zbog okolnosti predmeta potrebno dodatno vreme, odlaganje neće biti duže od trideset (30) dana. ³Odluka o produženju roka je javna i o njoj se obaveštavaju strane u postupku i zastupnik žrtava. ⁴Uz odluku se prilaže obrazloženje za produženje roka.
- (2) Pravilo 159(2) do (4) se primenjuje *mutatis mutandis*.

Pravilo 165

Novčana kazna

- (1) Lice osuđeno za krivično delo shodno članu 15(2) Zakona i kome je izrečena novčana kazna plaća kaznu sekretaru.
- (2) ¹Pri izricanju novčane kazne, panel osuđenom licu daje razuman rok za plaćanje kazne. ²Panel može da odredi da se u okviru tog roka kazna plati jednokratno ili na rate.
- (3) ¹Ukoliko osuđeno lice ne plati novčanu kaznu u roku koji je određen, panel može da izda nalog kojim se zahteva da osuđeni pristupi panelu. ²Alternativno, panel može da zahteva da osuđeni odgovori pismeno i navede razloge zbog kojih kazna nije plaćena.
- (4) Pošto osuđenom pruži priliku da se izjasni, panel može da donese odluku o preduzimanju odgovarajućih mera, uključujući:
- (a) produženje roka za plaćanje kazne;
 - (b) izdavanje naloga za plenidbu imovine, prihoda i sredstava osuđenog lica u visini potrebnoj za izvršenje novčane kazne;
 - (c) pretvaranje novčane kazne, u celosti ili delimično, u kaznu zatvora koja ne premašuje maksimalnu kaznu zaprećenu za to delo prema Krivičnom zakoniku Kosova, i
 - (d) ukoliko je uz novčanu kaznu izrečena i kazna zatvora, produženje kazne zatvora za još najviše četvrtinu izrečene kazne zatvora, a u svakom slučaju ne duže od pet (5) godina. Takvo produženje ne sme da dovede do toga da ukupno vreme provedeno u zatvoru premaši maksimalnu kaznu zaprećenu za to delo prema Krivičnom zakoniku Kosova.

Pravilo 166**Mesto izdržavanja kazne zatvora**

- (1) ¹U skladu s članom 50(1) Zakona, nakon što sasluša optuženog, predsednik odlučuje u kojoj od država koje su se saglasile da prihvate osuđena lica optuženi izdržava kaznu. ²Ova odluka ne podleže sudskom preispitivanju.
- (2) Osuđeno lice se odvodi u datu državu u najkraćem mogućem roku po isteku roka za ulaganje žalbe, odnosno kada presuda o kazni postane pravosnažna.
- (3) Dok sekretar ne organizuje odvođenje u državu u kojoj će osuđeni izdržavati kaznu, on ostaje u pritvoru Specijalizovanih veća.

Odeljak VI: Reparacije

Pravilo 167**Upućivanje na parnični postupak**

- (1) Ako panel u svoju presudu uvrsti odluku o žrtvama shodno članu 22(9) i (10) Zakona, sekretar može, na zahtev zastupnika žrtava shodno članu 22(10) Zakona, da prosledi overeni primerak te odluke i presude nadležnim organima relevantne treće države ili neposredno žrtvama.
- (2) Za potrebe zahteva za odštetu koji se podnosi pred nacionalnim sudovima, presuda prosleđena prema stavu (1) je pravosnažna i obavezujuća u smislu krivične odgovornosti osuđenog lica za pretrpljenu štetu.

Pravilo 168**Nalog o reparacijama izrečen osuđenom licu**

¹Ukoliko panel osuđenom licu izda nalog u skladu s članom 22(8) Zakona, na zahtev zastupnika žrtava, osuđenog lica ili *proprio motu*, panel može da angažuje stručnjake radi pomoći u utvrđivanju obima štete nanete žrtvama ili u odnosu na žrtve, kao i radi iznošenja predloga o odgovarajućim pojedinačnim ili kolektivnim reparacijama od strane osuđenog. ²Panel može da pozove zastupnika žrtava i osuđenog da iznesu svoje stavove o izveštaju stručnjaka.

Poglavlje 10 Žalbeni postupak

Odeljak I: Drugostepeni žalbeni postupak

Pododeljak 1: Interlokutorne žalbe

Pravilo 169

Određivanje panela Apelacionog suda za interlokutorne žalbe

Shodno članu 33(1)(c) Zakona, predsednik raspoređuje sudije u panel Apelacionog suda odmah po podnošenju interlokutorne žalbe u skladu sa zakonom ili nakon izdavanja odobrenja po pravilu 77(3), ili po potrebi.

Pravilo 170

Izjavljivanje interlokutorne žalbe

- (1) ¹Ako ima pravo na redovnu žalbu, podnosilac žalbe može da je izjavi u roku od deset (10) dana od donošenja pobijane odluke. ²Suprotna strana može da podnese odgovor u roku od deset (10) dana od ulaganja žalbe. ³Podnosilac žalbe može da podnese repliku u roku od pet (5) dana od odgovora.
- (2) ¹Ako se odobri izjavljivanje žalbe shodno pravilu 77(3), podnosilac žalbe može da uloži žalbu u roku od deset (10) dana od odobrenja. ²Žalba se podnosi isključivo u pogledu pitanja za koja je panel dao odobrenje. ³Respondent može da podnese odgovor u roku od deset (10) dana od ulaganja žalbe. ⁴Podnosilac žalbe može da podnese repliku u roku od pet (5) dana od odgovora.
- (3) Ukoliko panel Apelacionog suda ne odluči drugačije, odluka o interlokutornim žalbama se donosi na osnovu pismenih podnesaka.

Pravilo 171

Suspenzivno dejstvo interlokutorne žalbe

¹Uz izuzetak predviđen pravilom 58(4), interlokutorna žalba nema suspenzivno dejstvo ukoliko nije drugačije naloženo u odluci o davanju odobrenja za žalbu ili od strane panela Apelacionog suda na zahtev podnet pre žalbe ili uz nju. ²Suspenzivno dejstvo se odobrava samo kao izuzetna mera kada podnosilac žalbe dokaže da bi sprovođenje odluke na koju je uložena žalba moglo da učini žalbu bespredmetnom ili da dovede do nepopravljivih posledica.

Pododeljak 2: Žalba na prvostepenu presudu

Pravilo 172

Određivanje panela Apelacionog suda za žalbe na prvostepenu presudu

Shodno članu 33(1)(c) Zakona, predsednik određuje panel Apelacionog suda odmah po podnošenju najave žalbe shodno pravilu 176 ili po potrebi.

Pravilo 173

Opšte odredbe

- (1) Osuđeno lice ili specijalizovani tužilac mogu da podnesu žalbu na presudu pretresnog panela navodeći osnove predviđene u članu 46(1) Zakona.
- (2) Zastupnik žrtava može da podnese žalbu na presudu pretresnog panela uz ograničenja predviđena članom 46(9) Zakona.
- (3) Pravila koja regulišu prvostepeni postupak primenjuju se *mutatis mutandis* na postupak pred panelom Apelacionog suda.

Pravilo 174

Status lica do donošenja odluke po žalbi

Na lice koje čeka odluku po žalbi primenjuju se *mutatis mutandis* pravila 56 do 60, uz izuzetak pravila 58.

Pravilo 175

Žalbeni spis

¹Sekretar overava spis predmeta prvostepenog postupka i omogućava panelu Apelacionog suda uvid u taj spis. ²Žalbeni spis obuhvata spis prvostepenog postupka.

Pravilo 176

Najava žalbe

- (1) Nakon donošenja oslobađajuće presude shodno pravilu 159, specijalizovani tužilac može da najavi žalbu navodeći svoje žalbene osnove u roku od trideset (30) dana od pismene prvostepene presude.
- (2) Nakon donošenja osuđujuće presude shodno pravilu 159, strana u postupku koja namerava da uloži žalbu na prvostepenu presudu, na presudu o kazni ili na obe presude podnosi najavu žalbe u kojoj iznosi svoje žalbene osnove u roku od trideset (30) dana od pismene presude o kazni.
- (3) ¹Panel Apelacionog suda može da odobri izmenu žalbenih osnova ako mu se predoče opravdani razlozi. ²Zahtev za izmenu žalbenih osnova se podnosi čim razlozi za izmenu postanu poznati.

Pravilo 177**Sudija izvestilac u žalbenom postupku**

- (1) U skladu s pravilom 17, predsedavajući sudija panela Apelacionog suda može, nakon podnošenja najave žalbe i u dogovoru sa sudijama panela, da imenuje jednog od članova panela za sudiju izvestioca zaduženog za predžalbeni postupak.
- (2) Sudija izvestilac se stara da se postupak neopravdano ne odlaže i preduzima mere u vezi sa proceduralnim pitanjima, uključujući donošenje odluka, naloga i uputstava u ime panela, a u cilju pripreme predmeta za pravično i ekspeditivno održavanje žalbenog pretresa.
- (3) Sudija izvestilac redovno izveštava panel Apelacionog suda, naročito kada su proceduralna pitanja predmet spora, i takva sporna pitanja može da prosledi panelu Apelacionog suda.
- (4) Panel Apelacionog suda može da obavlja sve dužnosti sudije izvestioca.

Pravilo 178**Predžalbena konferencija**

U roku od dvadeset i jednog (21) dana od najave žalbe i po potrebi u daljem toku postupka, predsedavajući sudija ili sudija izvestilac, ako je određen, sazivaju konferenciju da bi se licu koje se do donošenja odluke o žalbi nalazi u pritvoru omogućilo da postavi pitanja u vezi s pritvorom, uključujući i stanje njegovog duševnog i fizičkog zdravlja.

Pravilo 179**Žalbeni podnesci**

- (1) Podnosilac žalbe dostavlja žalbeni podnesak u kome navodi sve argumente i pravne izvore kojima potkrepljuje svoje žalbene osnove u roku od šezdeset (60) dana od najave žalbe ili, ako je žalba ograničena na odluku o kazni, u roku od trideset (30) dana od najave žalbe.
- (2) Respondent može da podnese odgovor na žalbu, tj. podnesak respondenta, u kome navodi sve argumente i pravne izvore u roku od trideset (30) dana od podnošenja žalbenog podneska ili, ako je žalba ograničena na odluku o kazni, u roku od petnaest (15) dana od podnošenja žalbenog podneska.
- (3) Podnosilac žalbe može da podnese repliku na odgovor na žalbu u roku od petnaest (15) dana od podneska respondenta ili, ako je žalba ograničena na odluku o kazni, u roku od deset (10) dana od podneska respondenta.
- (4) Ukoliko specijalizovani tužilac ulaže žalbu na oslobađajuću presudu, uz dopuštenje panela Apelacionog suda, oslobođeno lice može da podnese repliku pobijanja u roku od deset (10) dana ili, ako je žalba ograničena na odluku o kazni, u roku od pet (5) dana od dopuštenja.
- (5) Specijalizovani tužilac u svom žalbenom podnesku, odnosno podnesku respondenta dostavlja izjavu da je obelodanjivanje materijala u njegovom posedu ili pod njegovom kontrolom obavljeno pre nego što je predao svoj podnesak.

- (6) ¹Ukoliko panel Apelacionog suda ne naloži drugačije, specijalizovani tužilac podnosi objedinjeni žalbeni podnesak u slučajevima kada ulaže žalbu na prvostepenu presudu koja se odnosi na više oslobođenih ili osuđenih lica. ²Rok za dostavu objedinjenog podneska teče od dana predaje poslednjeg žalbenog podneska, odnosno podneska respondentata oslobođenih ili osuđenih lica, u zavisnosti od slučaja.

Pravilo 180

Datum žalbenog pretresa

Po isteku rokova za podnošenje podnesaka predviđenih pravilom 179, panel Apelacionog suda može po potrebi da zakaže datum žalbenog pretresa.

Pravilo 181

Dodatni dokazi

- (1) ¹Strane u postupku ili, uz ograničenja predviđena članom 46(9) Zakona, zastupnik žrtava mogu da podnesu zahtev za izvođenje dodatnih dokaza pred panelom Apelacionog suda, uz preciznu naznaku konkretno utvrđene činjenice pretresnog panela na koju se dodatni dokazi odnose. ²Takvi zahtevi se dostavljaju u roku od trideset (30) dana od replike na podnesak respondentata, osim ukoliko ne postoje opravdani razlozi za produženje roka.
- (2) ¹Suprotna strana ili saoptuženi na koga se zahtev odnosi može da podnese odgovor u roku od trideset (30) dana od podnošenja zahteva. ²Strana koja traži prihvatanje dodatnih dokaza u spis može da podnese repliku u roku od petnaest (15) dana od odgovora.
- (3) ¹Ako panel Apelacionog suda ustanovi da dodatni dokazi nisu bili dostupni u vreme prvostepenog suđenja i da nisu mogli da budu otkriveni uprkos savesnom postupanju, panel utvrđuje da li su ti dokazi mogli da predstavljaju odlučni faktor prilikom donošenja odluke na prvostepenom suđenju i shodno tome donosi svoju odluku. ²Pravilo 138 se primenjuje *mutatis mutandis*.
- (4) ¹Panel Apelacionog suda će nastojati da odluku o zahtevu za izvođenje dodatnih dokaza donese pre eventualnog žalbenog pretresa, a obrazloženje može da navede u žalbenoj presudi. ²Panel odluke o takvim zahtevima može da donosi isključivo na osnovu pismenih podnesaka.
- (5) U slučajevima kada panel Apelacionog suda prihvati dodatne dokaze:
- (a) suprotna strana može podneskom da zahteva izvođenje protivdokaza u roku koji panel prethodno odredi u svojoj odluci o prihvatanju dodatnih dokaza u spis, i
 - (b) strane u postupku, odnosno zastupnik žrtava mogu da podnesu dopunske podneske o uticaju dodatnih dokaza na konkretno utvrđeno činjenično stanje u roku od petnaest (15) dana od:
 - (i) isteka roka predviđenog za podnošenje protivdokaza, ukoliko takvi dokazi nisu podneti, ili
 - (ii) odluke o prihvatanju protivdokaza u spis.

- (6) Pored dokaza koji se već nalaze u spisu, panel Apelacionog suda u žalbenoj presudi razmatra sve prihvaćene dodatne dokaze.
- (7) Ukoliko više oslobođenih ili optuženih lica učestvuje u žalbi u svojstvu strana u postupku, dokazi prihvaćeni u pogledu bilo kog pojedinačnog lica razmatraju se i u odnosu na sva ostala lica, u slučajevima kada je to relevantno i uz izuzetak predviđen pravilom 182(4).

Pravilo 182

Većanje o žalbenoj presudi

- (1) Nakon poslednjeg podneska strana u postupku, panel Apelacionog suda se povlači na većanje *in camera*.
- (2) Panel Apelacionog suda donosi žalbenu presudu na osnovu žalbenog spisa i svih dodatnih dokaza prihvaćenih prema pravilu 181.
- (3) ¹Panel Apelacionog suda može da potvrdi, ukine ili preinači presudu pretresnog panela. ²U odgovarajućim okolnostima, panel Apelacionog suda može da naloži pretresnom panelu da održi ponovno suđenje oslobođenog ili osuđenog lica u skladu s članom 46(4) Zakona.
- (4) ¹U slučajevima kada je samo osuđeno lice podnelo žalbu, presuda se ne može poništiti ili preinačiti na njegovu štetu. ²Ista odredba se primenjuje u slučaju ponovnog suđenja prema stavu (3).

Pravilo 183

Izricanje žalbene presude

- (1) ¹Žalbena presuda se izriče u roku od šezdeset (60) dana od poslednjeg podneska strana u postupku. ²Ukoliko okolnosti predmeta iziskuju više vremena, odlaganje ne sme biti duže od trideset (30) dana, osim u slučajevima kada je dodatno produženje roka apsolutno neophodno. ³Odluka o produženju roka je javna i o njoj se obaveštavaju strane u postupku. ⁴Uz odluku se dostavlja obrazloženje za produženje roka.
- (2) Žalbena presuda ili sažetak žalbene presude se izriče u ime naroda Kosova na javnoj sednici o čijem su datumu strane u postupku obaveštene i kojoj imaju pravo da prisustvuju.
- (3) ¹Uz žalbenu presudu se prilaže pismeno obrazloženje. ²U slučaju oslobađajuće presude, žalbena presuda se može izreći usmeno, uz naknadno dostavljanje pismenog obrazloženja u najkraćem mogućem roku.
- (4) ¹Primerak žalbene presude i, u odgovarajućim slučajevima, mišljenja sudija uručuje se optuženom u najkraćem mogućem roku na jeziku koji razume i govori. ²Primerci presude se odbrani uručuju na tom jeziku i na jeziku na kome je presuda izrečena.
- (5) ¹Ukoliko se predmet vrati pretresnom panelu kako bi ponovo razmotrio svoje zaključke i dokaze na osnovu ispravnog pravnog standarda u skladu s članom 46(4) Zakona, panel Apelacionog suda precizno navodi zaključke koji se vraćaju na razmatranje. ²Pretresni panel razmatra isključivo zaključke vraćene na razmatranje i one dokaze koji su neposredno relevantni za njih.

Pravilo 184**Postupak odmeravanja kazne**

U slučajevima kada panel Apelacionog suda poništi oslobađajuću i izrekne osuđujuću presudu, postupak odmeravanja kazne predviđen pravilima 162 do 164 se primenjuje *mutatis mutandis*, ukoliko je to primereno.

Pravilo 185**Status oslobođenih i osuđenih lica po donošenju žalbene presude**

- (1) Osuđujuća presuda ili kazna koju izrekne panel Apelacionog suda se izvršava odmah.
- (2) Ako, iz bilo kog razloga, oslobođeno ili osuđeno lice nije prisutno u vreme izricanja presude panela Apelacionog suda, panel Apelacionog suda uprkos tome može da izrekne presudu u njegovom odsustvu i, ukoliko potvrdi ili izrekne kaznu zatvora koju osuđeno lice još uvek nije izdržalo, može da izda nalog za hapšenje i određivanje pritvora osuđenom licu.
- (3) ¹Ako mu se u žalbenom postupku izrekne oslobađajuća presuda, lice koje se nalazi u pritvoru se odmah pušta na slobodu, izuzev u slučajevima kada protiv njega postoje i druge optužbe. ²Lice se pušta na slobodu u skladu s članom 41(11) Zakona.

Odeljak II: Trećestepeni žalbeni postupak

Pravilo 186**Opšta odredba**

- (1) Osuđeno lice može da uloži žalbu na presudu panela Apelacionog suda uz ograničenja predviđena članom 47(1) Zakona.
- (2) Shodno članu 33(1)(d) Zakona, predsednik određuje panel Vrhovnog suda odmah po podnošenju najave žalbe na presudu panela Apelacionog suda, ili drugačije po potrebi.
- (3) Pravila 173(3) do 185 se primenjuju *mutatis mutandis* na žalbeni postupak pred panelom Vrhovnog suda.

Poglavlje 11 Vanredni pravni lekovi

Odeljak I: Ponovno pokretanje krivičnog postupka

Pravilo 187

Zahtev za ponovno pokretanje postupka

- (1) ¹Strana u postupku može da traži ponovno pokretanje krivičnog postupka okončanog pravosnažnom presudom u skladu s članom 48 Zakona. ²Takav zahtev se podnosi predsedniku ili *ad hoc* panelu koji odredi Rezidualni mehanizam, pod pretpostavkom da je uspostavljen shodno članu 60 Zakona.
- (2) Shodno članu 33(1)(d) Zakona, predsednik određuje panel Vrhovnog suda odmah po podnošenju zahteva.
- (3) ¹Suprotna strana može da podnese odgovor u roku od trideset (30) dana od podnošenja zahteva. ²Strana koja zahteva ponovno pokretanje postupka može da podnese repliku u roku od petnaest (15) dana od odgovora. ³Panel Vrhovnog suda u odgovarajućim slučajevima može da traži mišljenje zastupnika žrtava.

Pravilo 188

Preliminarno razmatranje zahteva za ponovno pokretanje postupka

¹Shodno članu 48(1) Zakona, panel Vrhovnog suda preliminarno razmatra zahtev kako bi se uverio da zahtev nije podnet iz obesti i da ne predstavlja zloupotrebu postupka, kako bi utvrdio da je li zahtev podnelo lice koje ima stvarnu legitimaciju i da li su činjenice i dokazni materijali kojima se zahtev potkrepljuje već razmatrani u prethodnom postupku pred Specijalizovanim većima. ²Zahtev koji podnese lice koje nema stvarnu legitimaciju ili koji se zasniva na činjenicama i dokaznom materijalu koji su prethodno već razmatrani smatra se nedopuštenim.

Pravilo 189

Odluka o zahtevu za ponovno pokretanje postupka

Panel Vrhovnog suda može da naloži ponovno pokretanje postupka u skladu s članom 48(4)(b) Zakona samo ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 48(2) i (3) Zakona.

Pravilo 190

Žalbe na presudu posle ponovnog pokretanja postupka

Ako panel Vrhovnog suda odluči da sazove pretresni panel radi vođenja ponovo pokrenutog postupka shodno članu 48(4) Zakona, na presudu koju donese taj pretresni panel može da se uloži žalba u skladu sa odredbama Poglavlja 10, Odeljka I, Pododeljka 2.

Odeljak II: Vanredno ublažavanje kazne

Pravilo 191

Zahtev za vanredno ublažavanje kazne

- (1) ¹Strana u postupku može da zahteva vanredno ublažavanje kazne u skladu s članom 48(5) Zakona. ²Takav zahtev se podnosi predsedniku ili *ad hoc* panelu koji odredi Rezidualni mehanizam, pod pretpostavkom da je uspostavljen shodno članu 60 Zakona.
- (2) Predsednik određuje panel Vrhovnog suda u skladu s članom 33(1)(d) Zakona odmah po podnošenju zahteva.
- (3) Ukoliko to panel Vrhovnog suda smatra potrebnim za donošenje odluke o zahtevu, panel može da sasluša stavove specijalizovanog tužioca i zastupnika žrtava.
- (4) Zahtev se odobrava ukoliko su po donošenju pravosnažne presude nastupile relevantne okolnosti koje nisu postojale u vreme donošenja presude ili u slučajevima kada takve okolnosti jesu postojale u vreme donošenja presude i dovele bi do blaže kazne da su u to vreme bile poznate.
- (5) Zahtev za vanredno ublažavanje kazne ne odlaže izvršenje kazne.

Pravilo 192

Presuda po zahtevu za vanredno ublažavanje kazne

Ako odobri zahtev za vanredno ublažavanje kazne, panel Vrhovnog suda preinačuje kaznu izrečenu osuđenom licu.

Odeljak III: Zaštita zakonitosti

Pravilo 193

Zahtev za zaštitu zakonitosti

- (1) ¹Strana u postupku može da podnese zahtev za zaštitu zakonitosti isključivo u skladu s članom 48(6) do (8) Zakona. ²Takav zahtev se podnosi predsedniku ili *ad hoc* panelu koji odredi Rezidualni mehanizam, pod pretpostavkom da je takav mehanizam uspostavljen shodno članu 60 Zakona, a u roku od devedeset (90) dana od donošenja konačne odluke ili pravosnažne presude u odnosu na koju se traži zaštita zakonitosti.
- (2) Shodno članu 33(1)(d) Zakona, predsednik određuje panel Vrhovnog suda odmah po podnošenju zahteva.
- (3) ¹Zahtev za zaštitu zakonitosti mora biti u skladu s članom 48(7) Zakona i ne može se podneti na osnovu pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja u predmetu. ²Panel Vrhovnog suda razmatra samo one povrede zakona o kojima se iznose navodi u zahtevu za zaštitu zakonitosti.

Pravilo 194

Presuda po zahtevu za zaštitu zakonitosti

- (1) U slučajevima kada odobri zahtev za zaštitu zakonitosti, panel Vrhovnog suda, u zavisnosti od prirode povrede:
 - (a) menja osporavanu odluku ili presudu;
 - (b) u celosti ili delimično ukida osporavanu odluku ili presudu i vraća predmet nadležnom panelu na ponovno odlučivanje ili ponovno suđenje, ili
 - (c) ograničava se samo na konstataciju da je učinjena povreda zakona.
- (2) Ako panel Vrhovnog suda zaključi da je podneti zahtev za zaštitu zakonitosti koji ide na štetu optuženog zasnovan, on u takvim slučajevima samo utvrđuje da je prekršen zakon, ali se ne meša u osporavanu odluku ili presudu.

Poglavlje 12 Smanjenje kazne

Pravilo 195

Obaveštenje od države

Shodno članu 51(2) Zakona, Specijalizovana veća ili Rezidualni mehanizam ukoliko je uspostavljen, traže obaveštenje od države u kojoj osuđeno lice izdržava kaznu da li po merodavnom pravu te države osuđeno lice ispunjava uslove za smanjenje kazne.

Pravilo 196

Opšta načela za smanjenje kazne

- (1) Predsednik ima pravo da smanji kaznu i odlučuje o tom pitanju nakon što sasluša lice koje izdržava kaznu zatvora i nakon konsultacija sa sudijama.
- (2) ¹Nakon što lice koje izdržava kaznu zatvora odsluži dve trećine (2/3) kazne, ili 25 godina u slučaju kazne doživotnog zatvora, predsednik preispituje kaznu kako bi utvrdio da li je treba smanjiti. ²Preispitivanje se ne sprovodi pre isteka gore navedenog roka.
- (3) Prilikom preispitivanja, predsednik uzima u obzir:
 - (a) da li ponašanje lica koje izdržava kaznu zatvora pokazuje da se to lice iskreno ograđuje od učinjenog krivičnog dela;
 - (b) dokaze o rehabilitaciji lica koje izdržava kaznu zatvora;
 - (c) izgleda za resocijalizaciju i uspešno preseljenje lica koje izdržava kaznu zatvora;
 - (d) težinu jednog ili više krivičnih dela za koja je lice koje izdržava kaznu zatvora osuđeno;
 - (e) postojeća praksa prema zatvorenicima u sličnom položaju;
 - (f) da li bi puštanje na slobodu lica koje izdržava kaznu prouzrokovalo znatnu društvenu nestabilnost;
 - (g) bitnu saradnju lica koje izdržava kaznu zatvora sa specijalizovanim tužiocem;
 - (h) dobrovoljnu pomoć lica koje izdržava kaznu zatvora u omogućavanju izvršenja presuda i naloga Specijalizovanih veća u drugim predmetima, naročito pružanje pomoći u lociranju sredstava koja podležu nalogima za plaćanje novčane kazne, za oduzimanje ili za reparacije, a koja se mogu upotrebiti u korist žrtava;
 - (i) svaku značajnu radnju koju je lice koje izdržava kaznu zatvora preduzelo u korist žrtava, kao i eventualne posledice smanjenja kazne po žrtve i njihove porodice;
 - (j) lične prilike lica koje izdržava kaznu zatvora, uključujući pogoršanje fizičkog ili mentalnog zdravlja ili podmaklu starost, ili
 - (k) druge činioce koji pokazuju da je došlo do jasne i značajne promene u okolnostima, koja u dovoljnoj meri opravdava smanjenje kazne.

- (4) Predsednik može da postavi uslove za smanjenje kazne koje smatra primerenim u skladu sa Uputstvom za smanjenje kazne, koje izdaje predsednik.
- (5) ¹Ukoliko tokom preispitivanja opisanog u stavu (3) utvrdi da nije primereno smanjiti kaznu, predsednik nadalje preispituje smanjenje kazne svake tri (3) godine, osim u slučajevima kada odredi kraći rok u obrazloženoj odluci koja se donosi shodno stavu (3). ²U slučaju bitne promene okolnosti, predsednik može licu koje izdržava kaznu zatvora da odobri podnošenje molbe za preispitivanje u roku od tri godine ili u kraćem roku koji je predsednik eventualno odredio.

Pravilo 197

Postupak za smanjenje kazne

- (1) ¹U cilju primene pravila 196(3) i preispitivanja prema pravilu 196(5), predsednik može da održi sednicu. ²Predsednik će saslušati mišljenje lica koje izdržava kaznu zatvora, njegovog specijalizovanog branioca, specijalizovanog tužioca, države u kojoj lice izdržava kaznu i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava. ³Sednica se može održati putem video-konferencijske veze ili je, u izuzetnim okolnostima i shodno Pravilniku, vodi sudija koga delegira predsednik u državi u kojoj lice izdržava kaznu.
- (2) Predsednik dostavlja obrazloženu odluku prema stavu (1) svim učesnicima u postupku u najkraćem mogućem roku.

Poglavlje 13

Prvenstvo, saradnja i sudska pomoć

Odeljak I: Opšte odredbe o saradnji

Pravilo 198

Slanje i prijem dopisa u vezi sa saradnjom i sudskom pomoći

- (1) ¹Sekretar otprema sve dopise Specijalizovanih veća, uključujući naloge, naloge za hapšenje, sudske pozive i zamolnice za pomoć i saradnju. ²Sekretar prima sve dopise, uključujući odgovore, dokumente i druge informacije prispele od vlasti Kosova i trećih država za Specijalizovana veća.
- (2) Specijalizovano tužilaštvo otprema sve dopise Specijalizovanog tužilaštva, uključujući naloge odnosno naredbe, sudske pozive i zamolnice za pomoć i saradnju i prima sve dopise, uključujući odgovore, dokumente i druge informacije prispele od vlasti Kosova i trećih država za Specijalizovano tužilaštvo.
- (3) Svi zahtevi vlasti Kosova upućeni Specijalizovanom tužilaštvu ili predsedniku shodno članu 54(9) Zakona šalju se sekretaru, koji zahtev prosleđuje bilo Specijalizovanom tužilaštvu ili predsedniku, ili i jednom i drugom, u zavisnosti od slučaja.
- (4) Ovo pravilo se primenjuje *mutatis mutandis* na zahteve koje upućuje ili prima neka međunarodna organizacija, ili bilo koje drugo telo ili lice.

Pravilo 199

Zahtev za svedočenje lica koje se nalazi u pritvoru Specijalizovanih veća

- (1) Sudija ili sud na Kosovu ili u trećoj državi, ili strane u krivičnom postupku na Kosovu ili u trećoj državi koje ovlasti odgovarajući pravosudni organ (u daljem tekstu: podnosilac zahteva) mogu da zatraže pomoć Specijalizovanih veća u pribavljanju svedočenja lica koje se nalazi u njihovom pritvoru (u daljem tekstu: pritvorenik) radi korišćenja svedočenja u tekućoj istrazi ili krivičnom gonjenju u jurisdikciji podnosioca zahteva.
- (2) Takav zahtev se podnosi predsedniku, koji ga prosleđuje sudiji pojedincu.
- (3) Sudija pojedinac, nakon što sasluša stavove specijalizovanog tužioca i specijalizovanog branioca pritvorenika, može da odobri takav zahtev pošto što se uveri:
 - (a) da odobravanje zahteva ne ugrožava prava pritvorenika;
 - (b) da odobravanje zahteva neće naškoditi tekućim istragama specijalizovanog tužioca ili postupku pred Specijalizovanim većima;
 - (c) da su usvojene odredbe i garancije kojima se obezbeđuje poštovanje svih zaštitnih mera koje su odobrila Specijalizovana veća;
 - (d) da odobravanje zahteva ne predstavlja opasnost ili rizik po bilo koju žrtvu, svedoka ili drugo lice, i

- (e) da ne postoje imperativni razlozi protiv odobravanja zahteva.
- (4) ¹Pomoć se pruža putem video-konferencijske veze. ²Po nalogu sudije pojedinca, sekretar koordinira organizacione pripreme za uspostavljanje video-konferencijske veze i prisutan je tokom saslušanja.
- (5) Ukoliko zakonske odredbe u jurisdikciji podnosioca zahteva ne dozvoljavaju prihvatanje svedočenja putem video-konferencijske veze, sudija pojedinac može da odobri podnosiocu zahteva pristup licu koje treba saslušati u prostorijama Specijalizovanih veća.
- (6) U oba slučaja, sudija pojedinac prisustvuje saslušanju i stara se o tome da se primenjuje stav 3(a) do (e).
- (7) Ispitivanje pritvorenika vrši direktno podnosilac zahteva ili se ispitivanje vrši po njegovim uputstvima i zakonima, osim ukoliko nisu u suprotnosti sa Ustavom ili Zakonom.
- (8) Odluke donete prema ovom pravilu ne podležu sudskom preispitivanju.

Odeljak II: Saradnja s Kosovom i sudska pomoć

Pravilo 200

Opšte odredbe

Odluke, nalozi ili zahtevi bilo kog organa Specijalizovanih veća koji se upućuju bilo kom telu ili licu na Kosovu izvršavaju se u skladu s članom 53 Zakona.

Pravilo 201

Zahtev za izdavanje naloga za pružanje informacija, saradnje i pomoći

- (1) Specijalizovani tužilac može panelu da se obrati sa zahtevom za izdavanje naloga bilo kom organu vlasti Kosova za pružanje informacija, saradnje ili pomoći, uključujući i za pretres i plenidbu, naročito u slučaju nepostupanja ili u hitnim slučajevima.
- (2) Specijalizovani branilac ili zastupnik žrtava takođe mogu da se obrate panelu sa zahtevom za izdavanje naloga bilo kom organu vlasti Kosova za pružanje informacija, saradnje ili pomoći ako mogu da pokažu:
- (a) da je zahtev specijalizovanog branioca ili zastupnika žrtava odbijen ili prenebregnut, i
 - (b) da su informacije, saradnja ili pomoć bitni za njihovu argumentaciju.

Pravilo 202

Nalog za pružanje informacija, saradnje i pomoći

- (1) Na zahtev specijalizovanog tužioca, specijalizovanog branioca, zastupnika žrtava ili *proprio motu*, panel može da izda nalog organima vlasti na Kosovu u vezi sa bilo kojim oblikom pomoći predviđenim članom 53(1) Zakona.

- (2) Panel može da odredi uslove koje smatra potrebnim, uključujući i uslove u vezi s poverljivošću i zaštitnim merama.
- (3) Nalog se izvršava bez nepotrebnog odlaganja, shodno članu 53(1) Zakona.
- (4) ¹Nalog se ne može osporavati pred drugim kosovskim sudovima, niti se njegovo izvršenje može usloviti odobrenjem bilo kog drugog pravosudnog organa na Kosovu. ²Takvi nalozi su obavezujući i ne podležu uslovima koji nisu izričito navedeni u nalogima.

Pravilo 203

Nalog za ustupanje nadležnosti drugih kosovskih sudova

- (1) Po podnošenju zahteva za ustupanje nadležnosti Specijalizovanim većima, predsednik imenuje sudiju pojedinca za rešavanje zahteva u skladu s članom 10 Zakona.
- (2) Ako sudija pojedinac utvrdi da je ustupanje nadležnosti opravdano, izdaje nalog datom sudu, tužilaštvu ili istražnom telu radi ustupanja nadležnosti nad predmetom Specijalizovanim većima.
- (3) ¹Nalog za ustupanje nadležnosti može da sadrži zahtev da se pojedini ili svi spisi, uključujući rezultate istrage i sudsku evidenciju i overenu kopiju presude, ako je već doneta, proslede specijalizovanom tužiocu. ²Postupak koji je predmet ustupanja nadležnosti prekida se dok sudija pojedinac ne donese odluku.
- (4) Organi vlasti Kosova će postupiti po nalogu za ustupanje nadležnosti koji im se uruči, shodno članu 53 Zakona, bez nepotrebnog odlaganja i u skladu s rokovima i uslovima preciziranim u nalogu, uključujući poverljivost i zaštitne mere.

Pravilo 204

Neizvršenje naloga za pružanje informacija, saradnje i pomoći ili ustupanje nadležnosti

- (1) ¹Ukoliko u roku od trideset (30) dana po uručenju naloga izdatog u skladu s pravilom 202 ili pravilom 203 nadležni organ vlasti Kosova ne postupi u skladu s nalogom ili ne pokaže da su preduzeti ili se preduzimaju odgovarajući koraci kako bi se postupilo po nalogu, panel može da donese sudski zaključak o odsustvu saradnje. ²O tome će obavestiti predsednika radi preduzimanja daljih mera.
- (2) ¹Predsednik može da se konsultuje s vlastima Kosova s ciljem da se obezbedi traženo izvršenje naloga. ²Ukoliko se uprkos tome ne postupi po nalogu ili se na njega ne odgovori, predsednik može da preduzme sve mere koje smatra primerenim.

Pravilo 205

Non Bis In Idem

Ako predsednik ili panel dobiju pouzdane informacije da je pokrenut krivični postupak protiv nekog lica pred sudom na Kosovu zbog postupaka za koje je tom licu već izrečena oslobađajuća ili osuđujuća presuda pred Specijalizovanim većima Kosova, shodno članu 17 Zakona, predsednik ili panel će

razmotriti to pitanje i, kada je to primereno, doneti obrazloženu odluku o trajnom obustavljanju tekućeg postupka.

Pravilo 206

Zamolnice za pravnu pomoć ili saradnju koje upućuju organi vlasti Kosova

- (1) Zamolnica organa vlasti Kosova shodno članu 54(9) Zakona može da se odobri uz poštovanje zaštitnih mera ili druge uslove neophodne za zaštitu svedoka, žrtve koja učestvuje u postupku ili drugog lica koje je izloženo opasnosti usled iskaza svedoka, ili u interesu pravde.
- (2) Zamolnica se može odbiti ako bi njeno odobravanje moglo da naškodi tekućoj istrazi specijalizovanog tužioca ili postupku pred Specijalizovanim većima, ili ako bi predstavljalo pretnju sigurnosti i bezbednosti nekog lica, odnosno ako bi se osnovano moglo očekivati da na drugi način naškodi učesnicima, Specijalizovanim većima ili interesima pravde.

Pravilo 207

Neobavezujuće dejstvo odluka drugih sudova

Na osnovu člana 10(1) Zakona, nalozi ili odluke drugih kosovskih sudova nisu obavezujući za Specijalizovana veća ili za specijalizovanog tužioca.

Odeljak III: Međunarodna saradnja

Pravilo 208

Sporazumi s trećim državama, međunarodnim organizacijama i drugim telima

- (1) Specijalizovana veća mogu, posredstvom sekretara, da zamole treću državu, međunarodnu organizaciju ili drugo telo da im pruže pomoć:
 - (a) na osnovu sporazuma postignutih u skladu sa članovima 4(2) i 55(1) Zakona, ili
 - (b) na bilo kojoj drugoj odgovarajućoj osnovi, uključujući sporazume o uzajamnoj pravnoj pomoći koje je sklopilo Kosovo ili zamolnice za pravnu pomoć na osnovu principa reciprociteta, kao što je izloženo u članu 55(2) Zakona.
- (2) Branilac i zastupnik žrtava mogu panelu da se obrate sa zahtevom da zatraži pomoć i saradnju od treće države, međunarodne organizacije ili bilo kog drugog tela, ukoliko mogu da dokažu:
 - (a) da postoji pravni osnov za pomoć ili saradnju ili je predmetno telo izrazilo spremnost da pomogne uprkos tome što ne postoji pravni osnov;
 - (b) da je zahtev specijalizovanog branioca ili zastupnika žrtava odbijen, odnosno da nisu dobili odgovor na svoj zahtev, i
 - (c) da su informacije, saradnja ili pomoć od suštinskog značaja za njihov predmet.

- (3) U slučajevima kada istrage ili krivični postupci u nadležnosti Specijalizovanih veća koji se vode u trećim državama mogu negativno da se odraze na rad specijalizovanog tužioca ili na postupak pred Specijalizovanim većima, panel može, u skladu sa stavom (1), da pozove treću državu da ustupi nadležnost za te istrage ili postupke Specijalizovanim većima.

Pravilo 209

Neizvršavanje sporazuma

- (1) Ako treća država, međunarodna organizacija ili drugo telo koje je u obavezi da saraduje sa Specijalizovanim većima ili Specijalizovanim tužilaštvom, u skladu sa dogovorom postignutim prema članu 4 Zakona, ne odgovori na zamolnicu za pružanje pravne pomoći i saradnje ili ne postupi u skladu sa njom, primenjuje se mehanizam za rešavanje sporova predviđen tim dogovorom.
- (2) U slučaju da Specijalizovana veća ili Specijalizovano tužilaštvo zatraže pomoć od treće države u skladu sa sporazumom o uzajamnoj pravnoj pomoći između te države i Kosova shodno članu 55(2) Zakona, primenjuje se mehanizam za rešavanje sporova predviđen tim sporazumom.
- (3) Ako treća država, međunarodna organizacija ili drugo telo koje nije u obavezi da saraduje ne odgovori na zahtev ili odbije zamolnicu za pomoć i saradnju, predsednik, specijalizovani tužilac ili sekretar, u zavisnosti od slučaja, mogu da se konsultuju s nadležnim organima radi pružanja tražene saradnje.

Pravilo 210

Zamolnice za pomoć koje upućuju treće države, međunarodne organizacije i druga tela

- (1) Treća država, međunarodna organizacija ili drugo telo mogu Specijalizovanim većima da podnesu zamolnicu za pomoć i saradnju.
- (2) Ukoliko nije drugačije predviđeno dogovorom o saradnji i pomoći postignutim u skladu s članom 4 Zakona, takva zamolnica se Specijalizovanim većima podnosi na jednom od službenih jezika Specijalizovanih veća ili se uz njega dostavlja prevod na jedan od tih jezika.
- (3) Pravilo 206 se primenjuje *mutatis mutandis*.

Pravilo 211

Zamolnica za zaštitu saradnika i informacija

- (1) Treće države ili međunarodne organizacije mogu da preduzmu sve razumne mere u saradnji sa Specijalizovanim tužilaštvom, odbranom odnosno zastupnikom žrtava, u zavisnosti od slučaja, kako bi obezbedile zaštitu svojih radnika, saradnika i poverljivih ili osetljivih informacija.
- (2) Ukoliko treća država ili međunarodna organizacija sazna da se informacije koje podležu članu 58 Zakona obelodanjuju ili da je verovatno da će biti obelodanjene u bilo kojoj fazi postupka bez obzira na mere preduzete u skladu sa stavom (1), ta država ili organizacija može da podnese molbu za rešavanje tog pitanja predsedniku, koji molbu prosleđuje nadležnom panelu.

- (3) Panel može da odobri zaštitne mere ekvivalentne merama predviđenim u pravilu 80(4)(a)(i) i (ii) ili, u odgovarajućim slučajevima, da primeni pravilo 107 *mutatis mutandis*.

DEO II

POSLOVNIK O RADU SPECIJALIZOVANOG VEĆA USTAVNOG SUDA

Poglavlje 1 Opšte odredbe

Pravilo 1

Opseg primene Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda

- (1) U skladu s članom 49(6) Zakona br. 05/L-053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu, usvojenog 3. avgusta 2015. (u daljem tekstu: Zakon), sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda i rezervni ustavni sudija usvajaju Poslovnik o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda (u daljem tekstu: Poslovnik). Poslovnikom se uređuju svi aspekti unutrašnje organizacije, postupka odlučivanja i drugih organizacionih pitanja Specijalizovanog veća Ustavnog suda.
- (2) Poslovnik se primenjuje na rad i funkcionisanje Specijalizovanog veća Ustavnog suda kao *lex specialis*, u skladu sa Zakonom i relevantnim odredbama Pravilnika o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većima Kosova (u daljem tekstu: Pravilnik).

Pravilo 2

Izmene i dopune Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda

- (1) Svaki sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda i rezervni ustavni sudija može da predlaže izmene i dopune Poslovnika. Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda i rezervni ustavni sudija čine kvorum za odlučivanje o predlozima izmena i dopuna. U slučaju sprečenosti jednog (1) od ustavnih sudija, kvorum čine tri (3) ustavne sudije. Izmene i dopune se usvajaju apsolutnom većinom ustavnih sudija koji učestvuju u glasanju, nakon eventualnih konsultacija sa predsednikom i sekretarom.
- (2) Usvojene izmene i dopune stupaju na snagu sedam (7) dana nakon objavljivanja. Specijalizovano veće Ustavnog suda stavlja usvojene izmene i dopune na uvid javnosti, između ostalog objavom na internet stranici Specijalizovanih veća.
- (3) Izmene i dopune Poslovnika ne mogu se primenjivati retroaktivno na štetu prava učesnika u postupku.

Pravilo 3

Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda

- (1) Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda i rezervni ustavni sudija su nezavisni u vršenju svojih dužnosti i obaveza. Shodno članu 49(6) Zakona, sudije Specijalizovanog veća Ustavnog

suda nadležne su za unutrašnju organizaciju, postupke donošenja odluka i druga organizaciona pitanja Specijalizovanog veća Ustavnog suda.

- (2) Sudije vode postupke pred Specijalizovanim većem Ustavnog suda što je ekspeditivnije moguće. Veće procenjuje vreme potrebno za okončanje postupka koji se pred njim vodi i o tome obaveštava predsednika.
- (3) Ukoliko jedan od sudija nije na raspolaganju za raspoređivanje, on o tome obaveštava predsednika, koji raspoređuje rezervnog ustavnog sudiju u panel Ustavnog suda kao punopravnog člana u skladu s članom 33(3) Zakona.
- (4) Kada sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda smatraju da je prisustvo rezervnog ustavnog sudije neophodno tokom većanja radi očuvanja kontinuiteta u radu panela Ustavnog suda, uputiće zahtev predsedniku da rasporedi rezervnog ustavnog sudiju u panel.
- (5) U skladu s članom 49(6) Zakona, u konsultaciji sa predsednikom i po dobijanju zaduženja od njega, sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda mogu po potrebi da održavaju povremene sastanke veća u cilju organizovanja rada, kako bi se obezbedilo efikasno i delotvorno funkcionisanje Specijalizovanog veća Ustavnog suda.

Pravilo 4

Nadležnost Specijalizovanog veća Ustavnog suda

Specijalizovano veće Ustavnog suda nadležno je za zahteve za ocenu ustavnosti koje mu upute:

- (a) predsednik, u ime sudija na plenarnoj sednici, u cilju ocene ustavnosti Pravilnika ili njegovih izmena i dopuna, u skladu s članom 19(5) Zakona;
- (b) lica ovlašćena na osnovu člana 113 Ustava da Ustavnom sudu Kosova podnose zahteve koji se odnose ili neposredno utiču na rad, odluke, naloge ili presude Specijalizovanih veća odnosno na rad Specijalizovanog tužilaštva, u skladu s članom 49(2) Zakona;
- (c) pojedinci ovlašćeni u skladu s članom 113(7) Ustava i članom 49(3) Zakona, uključujući optuženog i žrtve;
- (d) paneli Specijalizovanih veća, u skladu s članom 113(8) Ustava i članom 49(4) Zakona; i
- (e) ombudsman Specijalizovanih veća ili ombudsman Republike Kosovo, u skladu sa članovima 113(2) i 135(4) Ustava i članom 49(5) Zakona.

Poglavlje 2

Organizacija i funkcionisanje Specijalizovanog veća Ustavnog suda

Pravilo 5

Radni jezici panela Ustavnog suda

- (1) Panel Ustavnog suda odlučuje koji će se radni jezik/jezici koristiti u postupcima koji se pred njim vode. Pojedinci koji stupe pred panel, a nedovoljno vladaju radnim jezikom/jezicima, po odobrenju panela mogu da se služe jezikom koji govore i razumeju.
- (2) Sekretar se stara za organizaciju usmenog i pismenog prevođenja sa radnog/radnih jezika i na radni jezik/jezike, a isto važi i za bilo koji drugi jezik koji odobri panel Ustavnog suda.

Pravilo 6

Izračunavanje i promena rokova

- (1) Rokovi koji se primenjuju u postupcima pred panelom Ustavnog suda računaju se na osnovu kalendarskih dana.
- (2) Rokovi počinju da teku prvog radnog dana od dostave obaveštenja o podnošenju relevantnog dokumenta na radnom jeziku/jezicima koje odredi panel Ustavnog suda. U slučajevima kada se, na osnovu odredbi Poslovnika ili odluke panela, rok za bilo koju radnju vezuje za određeni događaj, rok počinje da teče prvog radnog dana od dana kada se dati događaj odigrao.
- (3) Kada poslednji dan roka koji je propisan Poslovníkom odnosno koji odredi panel pada u subotu, nedelju ili na dan zvaničnog praznika Specijalizovanih veća, rok se pomera na prvi naredni radni dan.
- (4) Panel Ustavnog suda može *proprio motu* ili ukoliko učesnik u postupku predoči valjane razloge:
 - (a) da produži ili skрати rok propisan Poslovníkom ili rok koji je sâm odredio; ili
 - (b) da prihvati kao valjanu svaku radnju izvršenu po isteku roka.

Pravilo 7

Predsedavajući sudija

- (1) Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda apsolutnom većinom glasova biraju, na period od jedne (1) godine, predsedavajućeg sudiju Specijalizovanog veća Ustavnog suda koji po dobijanju zaduženja od predsednika obavlja sledeće dužnosti:
 - (a) predsedava panelom Ustavnog suda zaduženim da rešava po zahtevu za ocenu ustavnosti, u skladu s članom 33(3) Zakona, izuzev ukoliko panel ne odluči drugačije;
 - (b) donosi odluke o pitanjima u vezi sa organizacijom postupka u dogovoru sa drugim članovima panela; panel te odluke može da preispituje;
 - (c) koordinira i preuzima odgovarajuće mere radi delotvornog i efikasnog funkcionisanja Specijalizovanog veća Ustavnog suda;

- (d) prema potrebi predstavlja Specijalizovano veće Ustavnog suda u komunikaciji i prepisci sa predsednikom i sekretarom, i
 - (e) obavlja druge dužnosti koje su mu poverene u skladu sa Zakonom i Poslovnikom.
- (2) U konsultaciji sa drugim članovima panela, predsedavajući sudija može odrediti sudiju izvestioca za postupak po zahtevu za ocenu ustavnosti.
 - (3) Mandat predsedavajućeg sudije počinje na dan naveden kao datum stupanja na snagu odluke o izboru. Izbor se vrši mesec dana pre isteka mandata aktuelnog predsedavajućeg sudije.
 - (4) Ukoliko mandat aktuelnog predsedavajućeg sudije istekne pre završetka postupka po podnetom zahtevu za ocenu ustavnosti, on nastavlja da predsedava datim panelom Ustavnog suda do okončanja postupka.

Pravilo 8

Mesto vođenja postupka Specijalizovanog veća Ustavnog suda

- (1) U skladu s članom 3(8)(c) Zakona, predsedavajući sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda može po svom nahođenju da traži premeštanje postupka u državu domaćina, tako da Specijalizovano veće Ustavnog suda zaseda i veća u sedištu Specijalizovanih veća Kosova u državi domaćinu kad to smatra potrebnim.
- (2) Ukoliko se traži promena mesta vođenja postupka, predsedavajući sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda o tome obaveštava predsednika koji, u skladu s članom 3(8)(d) Zakona, nalaže preduzimanje svih neophodnih mera za izvršenje te odluke.

Pravilo 9

Izuzete ili diskvalifikacija sudija panela Ustavnog suda

- (1) Sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda i rezervni ustavni sudija ne mogu rešavati po zahtevu za ocenu ustavnosti za koji su lično zainteresovani ili s kojim imaju ili su imali ikakve veze koja bi mogla uticati, ili ostavljati utisak da utiče, na njihovu nepristrasnost, sudijsku nezavisnost ili integritet postupka.
- (2) Kada sudija s razlogom smatra da postoje osnove za njegovo izuzeće, dužan je da podnese predsedniku poverljiv zahtev za izuzeće i, ukoliko je potrebno, o tome obaveštava predsedavajućeg sudiju panela. Predsednik donosi odluku u skladu sa pravilom 5 Pravilnika o raspoređivanju sudija. Obrazloženje za tu odluku daje se na uvid javnosti tek nakon konsultacija sa predmetnim sudijom.
- (3) Učesnik u postupku pred panelom Ustavnog suda može panelu Ustavnog suda podneti zahtev za diskvalifikaciju sudije tog panela najkasnije deset (10) dana nakon raspoređivanja dotičnog sudije u panel. Sudija na koga se odnosi zahtev za diskvalifikaciju može i sâm da se povuče pošto dobije obaveštenje o zahtevu za diskvalifikaciju.
- (4) Sudiji se pruža prilika da odgovori na zahtev za diskvalifikaciju. Dvoje drugih sudija panela Ustavnog suda donose obrazloženu odluku u najkraćem mogućem roku. U slučaju nerešenog

glasanja, zahtevaju od predsednika da odredi drugog ustavnog sudiju za odlučivanje o zahtevu za diskvalifikaciju. Takva odluka je javna, uz redigovanje određenih delova po potrebi.

- (5) Ukoliko se odobri zahtev za diskvalifikaciju, predsednik raspoređuje drugog ustavnog sudiju u panel.

Pravilo 10

Ostavka ili smrt sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda

- (1) Sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda koji namerava da podnese ostavku predsedniku pismeno dostavlja svoju ostavku. Nastojace da to učini devedeset (90) dana pre stupanja ostavke na snagu. Pre nego što ostavka stupi na snagu, sudija će, ukoliko je to moguće, završiti svoje preostale obaveze.
- (2) U slučaju ostavke ili smrti sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda, predsednik o tome obaveštava Organ za imenovanje.

Pravilo 11

Stepen tajnosti

- (1) Pre odlučivanja u bilo kom postupku koji se pred njim vodi, a po izjašnjavanju strana i dogovoru sa sudijom ili panelom koji je odredio prvobitni stepen tajnosti, panel Ustavnog suda može da preispita stepen tajnosti dokumentacije i dokaza u tekućem postupku i da po potrebi naloži da se stepen tajnosti izmeni.
- (2) Po dobijanju zaduženja od predsednika, predsedavajući sudija u relevantnom predmetu može da pregleda dokumentaciju o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većem Ustavnog suda radi izmene stepena tajnosti.
- (3) Organi Kosova, treća država, ili pravno ili fizičko lice na koje se takva izmena stepena tajnosti direktno odražava mogu da podnesu zahtev za preispitivanje odluke o izmeni stepena tajnosti. Odluka o izmeni stepena tajnosti prema stavu (2) stupa na snagu u roku od jednog (1) meseca po zavođenju.
- (4) Pravila 82 do 84 Pravidnika se primenjuju *mutatis mutandis*.

Poglavlje 3

Podnošenje zahteva za ocenu ustavnosti na osnovu člana 19(5) Zakona

Pravilo 12

Ocena ustavnosti Pravilnika o postupku i dokazima

- (1) U skladu s članom 162(6) Ustava i članom 19(5) Zakona, panel Ustavnog suda ocenjuje Pravilnik usvojen na plenarnoj sednici u cilju provere njegove saglasnosti sa Poglavljem II Ustava, uključujući član 55.
- (2) Ukoliko panel Ustavnog suda utvrdi da postoji nesaglasnost sa Poglavljem II Ustava, svoj zaključak šalje sudskom plenumu u roku od trideset (30) dana od upućivanja zahteva za ocenu ustavnosti. Panel navodi konkretnu odredbu ili odredbe Pravilnika za koje je utvrđeno da stoje u suprotnosti sa Poglavljem II Ustava i daje obrazloženje.
- (3) Predsednik u ime sudskog plenuma upućuje izmenjene i dopunjene odredbe Pravilnika panelu Ustavnog suda na ocenu ustavnosti. Stavovi (1) i (2) primenjuju se *mutatis mutandis*.

Pravilo 13

Ocena ustavnosti izmena i dopuna Pravilnika o postupku i dokazima

- (1) U skladu s članom 19(5) Zakona, Panel Ustavnog suda ocenjuje izmene i dopune Pravilnika u cilju provere njihove saglasnosti sa Poglavljem II Ustava, uključujući član 55.
- (2) Ukoliko panel Ustavnog suda utvrdi da izmene i dopune nisu saglasne sa Poglavljem II Ustava, svoj zaključak šalje sudskom plenumu u roku od trideset (30) dana od upućivanja zahteva za ocenu ustavnosti. Panel navodi konkretne izmene ili dopune u Pravilniku za koje je utvrđeno da stoje u suprotnosti sa Poglavljem II Ustava i daje obrazloženje. Takav zaključak ne utiče na Pravilnik koji je na snazi.
- (3) Predsednik u ime sudskog plenuma upućuje eventualne korekcije izmena i dopuna panelu Ustavnog suda na ocenu ustavnosti. Stavovi (1) i (2) primenjuju se *mutatis mutandis*.

Poglavlje 4

Podnošenje zahteva za ocenu ustavnosti na osnovu člana 49 Zakona

Pravilo 14

Nedopušteni zahtevi

Zahtev za ocenu ustavnosti podnet na osnovu člana 49 Zakona smatra se nedopuštenim i odbacuje se po kratkom postupku iz sledećih razloga:

- (a) Specijalizovano veće Ustavnog suda je nenadležno;
- (b) Specijalizovano veće Ustavnog suda je u nekoj ranijoj presudi, odluci ili mišljenju već rešilo dotično pitanje, a zahtev ne sadrži relevantne dodatne činjenice;
- (c) u zahtevu se ne precizira osporavana odluka ili mera, niti se ukazuje na navodnu nesaglasnost sa Ustavom ili povredu Ustava;
- (d) rok za podnošenje zahteva je istekao;
- (e) zahtev je podnet anonimno, ili
- (f) panel *prima facie* smatra da se zahtevom zloupotrebljava postupak i/ili da ništa od onog što je navedeno u zahtevu ne ukazuje na moguću nesaglasnost sa Ustavom ili povredu ustavnog prava.

Pravilo 15

Opšte odredbe za razmatranje zahteva za ocenu ustavnosti

- (1) Panel Ustavnog suda odlučuje o dopuštenosti i/ili osnovanosti zahteva podnetog na osnovu člana 49 Zakona.
- (2) Panel Ustavnog suda može po potrebi da zatraži dodatne informacije ili da sasluša dodatnu argumentaciju u vezi sa podnetim zahtevom.
- (3) Za podneske koji se po nalogu panela Ustavnog suda dostavljaju u svojstvu odgovora važe rokovi koje odredi panel.
- (4) Po isteku roka za podnošenje pismenih podnesaka, panel Ustavnog suda donosi odluku na osnovu pismenih podnesaka, osim u slučajevima kada je u interesu pravilnog vršenja pravosuđa neophodno održati raspravu.
- (5) Rasprave su javne osim ukoliko panel ne odluči drugačije u interesu pravilnog vršenja pravosuđa.
- (6) Panel Ustavnog suda može da naloži spajanje odnosno razdvajanje podnetih zahteva za ocenu ustavnosti.

Pravilo 16***Amicus Curiae***

Panel Ustavnog suda može da pozove *amicus curiae* da iznese argumentaciju o bilo kom relevantnom pitanju ukoliko to smatra neophodnim u cilju ispravnog rešavanja po podnetom zahtevu za ocenu ustavnosti.

Odeljak I: Obaveštenje o zahtevu za ocenu ustavnosti i ustupanje zahteva za ocenu ustavnosti

Pravilo 17**Obaveštenje o zahtevu za ocenu ustavnosti podnetom Ustavnom sudu Kosova**

- (1) Po prijemu obaveštenja, na osnovu članova 11, 49(2) ili 54(6) Zakona, o zahtevu podnetom Ustavnom sudu Kosova, predsednik raspoređuje sudije u panel Ustavnog suda koji odlučuje da li da naloži ustupanje tog zahteva u skladu sa članovima 10(2) i 54(2) Zakona.
- (2) Zahtev za ocenu ustavnosti za koji se izda nalog na osnovu stava (1) ustupa se bez odlaganja Specijalizovanom veću Ustavnog suda.

Pravilo 18**Nalog za ustupanje zahteva za ocenu ustavnosti podnetog Ustavnom sudu Kosova**

- (1) Kada konstatuje da zahtev podnet Ustavnom sudu Kosova spada u nadležnost Specijalizovanog veća Ustavnog suda, predsednik određuje panel da rešava po zahtevu. Panel može da naloži ustupanje tog zahteva Specijalizovanom veću Ustavnog suda u skladu sa članovima 10(2) i 54(2) Zakona.
- (2) Zahtev za ocenu ustavnosti za koji se izda nalog na osnovu stava (1) ustupa se bez odlaganja Specijalizovanom veću Ustavnog suda.

Pravilo 19**Dopuštenost ustupljenog zahteva**

- (1) Panel Ustavnog suda odlučuje o dopuštenosti i/ili osnovanosti zahteva za ocenu ustavnosti ustupljenog u skladu sa pravilom 17 ili pravilom 18.
- (2) Ukoliko panel Ustavnog suda zaključi da je ustupljeni zahtev nedopušten usled nepostojanja nadležnosti prema pravilu 14(a), zahtev vraća Ustavnom sudu Kosova.
- (3) Ukoliko panel Ustavnog suda zaključi da je ustupljeni zahtev nedopušten po bilo kom drugom osnovu prema pravilu 14, donosi odgovarajuću odluku.

Odeljak II: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(3) Zakona

Pravilo 20

Zahtev za ocenu ustavnosti koji podnosi ovlašćeno lice

- (1) Svako lice, uključujući optuženog i žrtve, koje tvrdi da su mu Specijalizovana veća ili Specijalizovano tužilaštvo povredili Ustavom zajemčena lična prava i slobode, može da podnese zahtev za ocenu ustavnosti Specijalizovanom veću Ustavnog suda pod uslovom:
 - (a) da su iscrpljeni svi raspoloživi pravni lekovi predviđeni zakonom za navedenu povredu; i
 - (b) da se zahtev podnese u roku od dva (2) meseca od datuma obaveštenja o pravosnažnoj odluci koja se odnosi na navedenu povredu.
- (2) Rok od dva meseca iz stava (1)(b) počinje da teče prvog radnog dana nakon obaveštenja o pravosnažnoj odluci. Ako poslednji dan roka pada u subotu, nedelju ili na dan zvaničnog praznika Specijalizovanih veća, primenjuje se pravilo 6(3).
- (3) Ovlašćena lica mogu da podnose zahteve za ocenu ustavnosti u svoje lično ime ili da imenuju zastupnika koji će ih zastupati.

Pravilo 21

Privremene mere za ovlašćena lica

- (1) Panel Ustavnog suda ili predsedavajući sudija panela Ustavnog suda može na zahtev ovlašćenog lica, uključujući optuženog i žrtve, da naloži privremene mere ukoliko bi u odsustvu takvih mera predmetno lice bilo izloženo realnoj opasnosti da pretrpi ozbiljnu nepravdu.
- (2) U zahtevu za privremene mere, uz propratni materijal, navode se:
 - (a) relevantne činjenice;
 - (b) razlozi zbog kojih se traže privremene mere;
 - (c) konkretne tražene mere; i
 - (d) objektivno predvidive posledice u slučaju da se zahtev odbije.
- (3) Panel Ustavnog suda ili predsedavajući sudija panela Ustavnog suda može po potrebi zahtevati dodatne informacije.
- (4) U nalogu kojim se odobravaju privremene mere daje se obrazloženje i navodi rok važenja mera.
- (5) Ukoliko je zahtev za odobrenje privremenih mera podnet pre zahteva za ocenu ustavnosti, a nalog za primenu svih ili nekih od traženih mera je već izdat, slučaj dobija prioritetan status i ovlašćeno lice mora da podnese zahtev za ocenu ustavnosti najkasnije petnaest (15) dana od datuma odobravanja privremenih mera. Ukoliko ovlašćeno lice ne podnese zahtev za ocenu ustavnosti u propisanom roku, privremene mere prestaju da važe po isteku tog roka.
- (6) Ukoliko panel Ustavnog suda ne naloži drugačije, privremene mere prestaju da važe na dan donošenja odluke po zahtevu za ocenu ustavnosti.

Pravilo 22

Izmena privremenih mera

- (1) Predsedavajući sudija odnosno panel Ustavnog suda koji je naložio određenu meru može na zahtev ovlašćenog lica ili *proprio motu* da izmeni privremenu meru ukoliko to iziskuju promenjene okolnosti.
- (2) U zahtevu za izmenu navode se:
 - (a) razlog zbog koga se traži izmena; i
 - (b) vrsta tražene izmene privremene mere.
- (3) Pravilo 21(3) primenjuje se *mutatis mutandis*.

Pravilo 23

Prihvatanje dokaza

- (1) Panel Ustavnog suda može da prihvati dokaze i izdaje uputstva koje smatra neophodnim za pravilno rešavanje podnetog zahteva za ocenu ustavnosti.
- (2) Panel Ustavnog suda može odlučiti da zakaže dokaznu raspravu, bilo na zahtev ili *proprio motu*, ako smatra da se dokazi ne mogu izvesti ni na koji drugi način.

Pravilo 24

Zaštitne mere

Panel Ustavnog suda može naložiti zaštitne mere. Pravilo 81 Pravilnika primenjuje se *mutatis mutandis*. Panel Ustavnog suda ili predsedavajući sudija može da izda i druga uputstva koja smatra neophodnim za pravilno rešavanje podnetog zahteva za ocenu ustavnosti.

Odeljak III: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(4) Zakona

Pravilo 25

Zahtev za ocenu ustavnosti koji upućuje panel

- (1) Panel Specijalizovanih veća može zahtevati ocenu ustavnosti jedne ili više odredbi zakona koji se primenjuje pred Specijalizovanim većima u slučaju:
 - (a) da se to pitanje javi u sudskom postupku pred Specijalizovanim većima;
 - (b) da panel nije siguran da li je neka konkretna odredba saglasna sa Ustavom; i
 - (c) da odluka panela zavisi od saglasnosti spornih odredbi sa Ustavom.
- (2) Panel koji upućuje zahtev za ocenu ustavnosti navodi:
 - (a) konkretne sporne odredbe u datom zakonu;
 - (b) uočeni potencijalni sukob između tih odredbi i Ustava; i
 - (c) razlog usled kojeg odluka panela zavisi od saglasnosti datih odredbi sa Ustavom.

Odeljak IV: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(5) Zakona

Pravilo 26

Zahtevi za ocenu ustavnosti koje podnose ombudsman Specijalizovanih veća i ombudsman Republike Kosovo

- (1) Ombudsman Specijalizovanih veća ili ombudsman Republike Kosovo može da podnese zahtev za ocenu ustavnosti na osnovu člana 49(5) Zakona u roku od dva (2) meseca od datuma stupanja na snagu osporavanog zakona, u kome navodi:
 - (a) konkretne sporne odredbe u datom zakonu; i
 - (b) uočeni potencijalni sukob između tih odredbi i Ustava.
- (2) Rok od dva meseca iz stava (1) počinje da teče prvog radnog dana nakon stupanja na snagu osporavanog zakona. Kada poslednji dan roka pada u subotu, nedelju ili na dan zvaničnog praznika Specijalizovanih veća, primenjuje se pravilo 6(3).

Poglavlje 5 Većanje i presude

Pravilo 27

Većanje

Većanje panela Ustavnog suda je strogo poverljivo i odvija se iza zatvorenih vrata. Saradnici sudija mogu po potrebi da prisustvuju većanju, uz obavezu čuvanja stroge poverljivosti.

Pravilo 28

Odluke, presude i mišljenja

- (1) Odluke, presude ili mišljenja panela Ustavnog suda donose se jednoglasno ili većinom glasova sudija. Svaki sudija u panelu može da priloži izdvojeno ili suprotno mišljenje u odnosu na odluku, presudu ili mišljenje panela.
- (2) Sve odluke, presude ili mišljenja panela Ustavnog suda donose se u pismenoj formi, osim ako panel ne odluči drugačije.

Pravilo 29

Presude o zakonodavnim odredbama

- (1) Panel Ustavnog suda može da utvrdi da određene zakonodavne odredbe iz njegove nadležnosti, koje se odražavaju na mandat, nadležnost, strukturu ili rad Specijalizovanih veća, nisu saglasne sa Ustavom i da na osnovu te nesaglasnosti proglasi predmetni zakonodavni akt u celini neustavnim.
- (2) Zakonodavne odredbe koje panel Ustavnog suda proglasi neustavnim prestaju da proizvode pravno dejstvo od dana saopštavanja odnosno presude.
- (3) Ukoliko nije drugačije precizirano u presudi, zaključak da određena zakonodavna odredba nije saglasna sa Ustavom čini predmetnu odredbu neustavnom od datuma njenog stupanja na snagu.

Pravilo 30

Uputstva i nalozi

Ukoliko panel Ustavnog suda zaključi da je određena odluka Specijalizovanih veća ili mera Specijalizovanog tužilaštva imala za posledicu kršenje ustavnih prava ovlašćenog lica, panel može, u skladu sa Zakonom i u zavisnosti od prirode postupka i težine povrede o kojoj je reč, odlučiti da je ponovno pokretanje postupka jedini i/ili najbolji pravni lek za povredu ustavnog prava, odnosno dati preporuku za plaćanje odštete.

Pravilo 31
Ispravlanje grešaka

Na zahtev učesnika u postupku koji je dostavljen u roku od trideset (30) dana od donošenja odluke, presude ili mišljenja, ili *proprio motu*, panel Ustavnog suda može da ispravi administrativne, slučajne ili tehničke greške.